

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

ƏSƏRLƏRİ

XANIMANA
Əlibəyli

2

“AVRASİYA PRESS”
BAKİ-2008

Tərtib edəni:

Gülər Abdullabəyli

894.3611-dc22

AZE

Xanımana Əlibəyli. Əsərləri. İki cildə. II cild. Bakı, “Avrasiya press”, 2008, 240 səh.

Uşaq ədəbiyyatımızın görkəmli nümayəndəsi, Respublikanın əməkdar incəsənət xadimi, iki dəfə dövlət mükafatı laureatı, 1998-ci ilin qadını, 1999-cu ildən Prezident təqaüdçüsü Xanımana Əlibəylinin “Əsərləri”nin bu cildinə onun uşaq dünyasına məxsus yaşantıları obrazlı formada əks etdirən pyesləri daxil edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tərəfindən çap edilən bu kitab onun əsərlərinin mükəmməl nəşri sayıla bilər.

ISBN 978-9952-442-03-8

© “AVRASİYA PRESS”, 2008

PYESLƏR

DOVŞANIN AD GÜNÜ

İki hissəli pyes

İŞTİRAK EDİRLƏR:

Dovşan
Kirpi
Alabaş
Çəpiş
Quzu
Qaranquş
Tülkü
Canavar

BİRİNCİ HISSƏ

Səhərdir. Yaşıl bir meşədə quşların cəh-cəh səsi eşidilir. Meşədəki köhnə palıd budağından Qaranquş un şən səsi ucalır: “Cvi, cvi, cvi, cvi, Dovşanın ad günüdür” Kirpi bunu eşidib tez talaya gəlir və Qaranquşdan soruşur ki, “Nə olmuşdur?” O, Dovşanın ad günü olduğunu ona xəbər verir.

Hamı

Həəə...
Dovşanın ad günüdür,
Onun ən şad günüdür?
Dovşanın düz beş yaşı
Bu gün tamam olacaq.
Bütün dostu, yoldaşı,
Evlərinə dolacaq.

Kirpi

(salondakı uşaqlara müraciət edərək)

Uşaqlar! Çox xoş gəlmisiniz,
Dovşanın ad gününə siz.

Gəlin evinə gedək,
Dovşanı təbrik edək.
Dostu daha çox olsun,
Qəlbi sevinclə dolsun.

Q u z u

(səhnəyə çıxır)

Qonşusuyuq, birinci
Biz onu alqışlayaq.
Gəlin lalə və inci,
Gülləri bağışlayaq.
Mən gül dərim bir dəstə,
Olmasın heç bir kəsdə.
Məəə, məəə...

K i r p i

Gülü görüb şad olar.

Ç ə p i ş

Eh, gül axşamacan solar.
Əyər bilsəz məsləhət,
Üzüm dərək bir səbət.
Quzu ilə çaparaq
Evlərinə aparaq.

(Dostlar başları ilə razılıq verirlər. Çəpiş üzünü Kirpiyə tutub soruşur)

Bəs sənin hədiyyən nədir?
Yəqin o da meyvədir.

K i r p i

Sizə demərəm hələ.

Ç ə p i ş

Qorxursan düşər ələ?
Məə... məə...

Q u z u

Çəpiş bir ağız mələ,
Bəlkə insafa gələ.

(Çəpiş aramsız ucadan mələməyə başlayır. Quzu Çəpişə acıqlanır və Kirpinin başına fırlanıb soruşur, Çəpişə isə “Səsini kəs!” deyir)

De də, bu nə oldu bəs?!

Ç ə p i ş

(öz-özünə)

Əlbət şirindir dadı,
Görəsən nədir adı?

K i r p i

(Çəpişə)

Bax, hədiyyəm meyvədir,
Özü də ki, girdədir.
Qabıq onu bürüyür,
Nə solur, nə çürüyür.

Q u z u

Qırmızıdır, ya bozdur?

Ç ə p i ş

(sevincək)

Tapdım! Fındıq və qozdur.

K i r p i

Düzdür, fındıq və qozdur.
Dovşanın işi çoxdur,
Onun köməyi yoxdur.
Hədiyyələrlə gedək,
Dovşana kömək edək.

Onlar Dovşanın evinə sarı baxa-baxa oynayırlar və oxuyurlar.

Dostların mahnısı:

Dovşana bax, dovşana,
Bu gün nə tez oyandı.
O, hoppana-hopana
Pəncərədə dayandı.

Nəqarət:

Hopp-hopp-hoppa,
Dovşana bax, dovşana.
Açılıb pəncərəsi
Bağ-bağçaya taybatay.
Qaranquşun şən səsi,
Salıb aləmə haray.

Nəqarət:

Dovşanın ad günüdür,
Onun ən şad günüdür.

Kirpi

Meşədə çox meyvə var,
Alma, heyva, qaysı, nar.
Çəpiş bura gəl hələ -
Almaları silkələ.
Onları kisə-kisə
Daşıyarsız məclisə.

Sonra dostlar Qaranquşa qulaq asa-asa onu izləyirlər. Kənarda bu mahnıya qulaq asan Tülkü qəzəblənərək öz-özünə deyir.

Tülkü

Səhərdən düşmüşəm əldən, ayaqdan,
Dovşanı güdürəm çöldə bayaqdan.
Evinin ətrafında fırlanıram,
Od tutub atəş kimi mən yanırım.
İstədim ad günündən dövlətlənim,
Mal toplayım, yeyim, içim, ətlənim.

Ad gününə çağırmadı o, demək,
Hayıf! Getdi əldən mal, dövlət, yemək.
Onu xilas etməyim çıxdı heçə,
Canavarla üz-göz oldum mən becə.
Çoxlu planlarım vardı sabaha,
Ömrümdə varlana bilmərəm daha.

*(Bu zaman uzaqdan Quzunun, Kirpinin və quşların səsinə
eşidən Tülkü təəssüflə)*

Kirpi ki, bir yerdə girişdi işə,
Hiylələrini heçə çıxır həmişə.
Görəndə, az qalır dərimi soysun,
İnanmıram məni məclisə qoysun.
Qorxuram ki, onu bərk hirsəndirəm,
Necə olsa, görək məclisə girəm!

Tülkü qolunda zənbil, əzilə-əzilə talaya gələrkən Kirpi ilə rastlaşır.

Kirpi

Hara gedirsən belə?
Sığal vurmusan telə...

Tülkü

(nazla)

Dovşanın ad günüdür,
Onun ən şad günüdür.
Ot yığmışam zənbilə,
Gedirəm Dovşangilə.
Dünən gördüm Dovşanı,
Nə yeyirdi yovşanı...
Bildim gəlir xoşuna.

Kirpi

(acıqlı)

Danışma boş-boşuna!
Həyatın gedər bada.
Nə işin var orada?
Dost-aşnası ad gününə dolacaq.

Tülkü

(*yaltaqlanaraq*)

Görəsən məclisdə kimlər olacaq?

Kirpi

Çəpiş, Quzu, Dələ, dostu Alabaş,
Şadlıq edəcəklər bir dəstə yoldaş.

Tülkü

(*inamla*)

Bəs dostu Tülkü necə?

Kirpi

Danışma bec-becə!

(*Tülkü bu sözdən sonra, küsüb gedir. Kirpi yavaşdan dostlarına*)

Yəqin bir hiyləsi var,
İş açacaq fitnəkar.
Yenə gedir kefi saz,
Onu buraxmaq olmaz!
Gəlin birləşək biz də,
Kələk quraq Tülküyə.
Əl çalaraq qorxudaq,
Qoymayaq Dovşangilə.

Quzu

(*Tülkünü səsləyir*)

Hirsi tutar Çəpişin,
O saat bitər işin.
Dağdar göyü, yeri,
A Tülkü, qayıt geri!
Məə... məə...

Çəpiş

(*Tülkünü qaytararaq hirslə ona*)

Hara gedirsən, a veyil!

T ü l k ü

(*saymazyana*)

O sənin borcun deyil,
Sən get öz yerində dur.
Ad günü olan, odur
Bura baxır eyvandan

(*Dovşanı göstərir*)

Aparım yesin yovşan,
Səsləyim zənbili alsın.

K i r p i

(*acıqlı*)

Hədiyyən qoy sənə qalsın!
Orda yoxdur işin sənin,
Bizə batmaz dişin sənin.

Ç ə p i ş

(*Kirpiyə*)

Qanım qaraldı sübh çağı,
Qaytarım geri yaltağı!
Məə... məə...

T ü l k ü saymazyana yırğalana-yırğalana gedir.

K i r p i

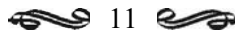
(*qəzəblə*)

Görürsən o arsızı...
Tükləri qıpqırmızı.
Dönübdür çuğundura,
Demirəm qayıt bura!

T ü l k ü

(*Quzuya yaxınlaşıb tüklərinə əl vurur və Çəpişə müraciətlə*)

Tükləri burma-burma...

Kirpi
Keç, onlara əl vurma!
Çəkil, ölümün çatar!

Tülkü
(*Kirpiyə*)

İynən canıma batar.

Kirpi
Gəl Dovşangilə getmə,
Bizə yamanlıq etmə!
Niyyyətin çıxar boşə.

Tülkü
(*əzilə-əzilə Kirpiyə yaltaqlanaraq*)

Oynarıq qoşa-qoşa,
Durna kimi süzərəm.

Tülkü rəqs edə-edə Dovşangilə yollanır.

Kirpi
(*acıqlı Tülkünün ardınca qaçaraq*)
Quyruğunu üzərəm!

Tülkü
(*istehza ilə*)

Tüklərin oxdur sənin,
Dostların çoxdur sənin.
Biz səninlə qohumuq,
Xəbərin yoxdur sənin.

(*Kirpinin ayağına ilişir*)

Kirpi
Keç, ilişmə ayağa,
Get özünü qoy lağa.

Dovşanın birdir sözü,
Dünən günorta özü
Mənə dedi bizə gəl!

Tülkü

(Kirpi onu itələyib qovarkən qışqırır)

Kirpi, mənə vurma əl!
Ox kimi batdın mənə,
Bəsdir söz atdın mənə.
Bax, Dovşana deyərəm,
Onunla can-ciyərəm.

Çəpiş

Bizim Dovşan sadədir,
O bilmir fikrin nədir.

Kirpi

A Tülkü, sən bizdən qorun,
Çürükdür qurduğun torun.

Tülkü

(bir qədər acıqlı)

Çox atılıb-düşməyin siz,
Yaxın dostuq Dovşanla biz.
Dünən lap çatmışdı sonu,
Qurd ağzından aldım onu.
Ac qarına Canavar,
Az qaldı onu yesin.
Çəpiştək şahidim var,
İnanmırsız, qoy desin.
Biz qaçanda dərədən,
O baxırdı bərədən.

Kirpi

Həmişə acdır gözün,
Xilas etdin ki, özün
Aşırısan Dovşanı.

Q u z u
Tülküdə insaf hanı?

K i r p i
Qırmızı quyuğun şələ,
Yellənir yol gələ-gələ,
Arxadan süpürür yeri.

Ç ə p i ş
(Tülküyə)
Eşitmirsən qayıt geri!

T ü l k ü
Sənin ad günündür məgər?

Ç ə p i ş
Getsən başın daşa dəyər!

T ü l k ü
Hamınıza olsun ayıb,
Dovşan məni hər il sayıb
Ad gününə çağırır.
(Tülkü üzünü uşaqlara tutub)

Bunlar niyə bağırır?
Məni tanımırsız hələ,
Salaram sizi əngələ.
Ad gününə gedərəm,
Mən sizi məhv edərəm.

Tülkü Dovşanın dostlarını aldatmaq məqsədilə gedir. Bir azdan yavaşca geri qayıdıb gizlənir.

Ç ə p i ş
(yoldaşlarına)
Tülkünü gəl dindirməyək,
Boynumuza mindirməyək.

Kirpi

Düz deyirsiniz, o yaltaqdan,
Hamının zəhləsi gedir.
Çərənləyir o, bayaqdan,
Dovşangilə səsi gedir.
İndi Dovşan bura qaçar,
Başımıza bəla açar.
Gəlib aparar Tülkünü
O, özünün ad gününə.
Qara gələr ömrü, günü,
Qırğın düşər şad gününə.

Quzu

O nə bilsin hiyləgərdir,
Soyğunçuluq fikri vardır
Bizim Dovşan çox sadədir,
O bilməyir savaşı nədir.
Məə... məə...

Çəpiş

Heç tanımır dost-düşməni,
Gəlib işə salar məni.

Quzu

O çox sadə bir uşaqdır,
Onun qəlbi çox yumşaqdır.

(Onlar Tülkünün üstünə yüyürürlər)

Tülkü

(bir kötiyün dalında kənara çəkilərək)

Siz bir ağacsınız, mən bir ıldırım,
Gərək hamınızı bu gecə qırım.

Kirpi

Biz başında şimşək kimi çaxarıq,
Kim kimi məhv edər, sonra baxarıq.

Tülkü
Dayanın sizinlə varam,
Canınızı çıxararam.

Kirpi
(əli ilə dostlarına işarə edir ki, onun ardınca gəlsinlər və onlara)
Tülkünün kəsək səsinə,
Sonra soyaq dərisini.

Tülkü
(kötüyün dibindən sıçrayıb, acıqlı bir halda)
Eybi yoxdur, siz siz olun,
Birləşib məclisə dolun.
Mən olum quyruğu şələ,
Görərik kim keçər ələ!

Tülkü qaçır. Dovşanın dostları qaçan Tülkünün dalınca baxaraq, əl çalib
bərkdən gülürlər.

Pərdə

İKİNCİ ŞƏKİL

Meşənin qalın bir yerindən Canavarın yuvası görünür. O öz yuvası qarşısında
oturaraq öz-özünə şikayətlənir və qəzəblə nəğmə oxuyur. Aradır meşədəki quşların
və cırcıramaların səsi eşidilir.

Canavar
(tamaşa salonuna)
Neçə gündür yuvamda qalmışam ac,
Olmuşam bir qarın yeməyə möhtac.
Getdi talayıb çapdığım zamanlar,
Ayıq olub indi bütün heyvanlar.
Yox, yox! Necə olsa yenə bu gündən,
Başqa yolla yem axtarmalıyam mən.
(Canavar qəmli-qəmli oxumağa başlayır)

Canavarın mahnısı:

Yoxdur daha taqətim,
Getdi gücüm, qüvvətim.
Tülkü aldatdı məni,
Dar gündə atdı məni.

Canavar

(ayağa qalxır. Kolları gəzə-gəzə bir səs eşidirmiş kimi, öz-özünə)

Aha, xışıldadı kol,
Kaş bu Dovşan olaydı...
Görəsən cütdür, təkdir,
Eh, bu azğın küləkdir...
Dovşan nə gəzir burda,
Dadlı pay olsun qurda.
O, məndən uzaqdadır.
Kəfdədir, damaqdadır.
Eh, məndə o bəxt hanı,
Diri tutum Dovşanı?

Tülkü şən musiqi sədaları altında rəqs edə-edə səhnəyə daxil olur və tələsik
Canavarın yuvasına yaxınlaşır və onu səsleyir.

Tülkü

Çölə çıx, ay Canavar
Sənə xoş bir xəbər var.

(Tülkünün səsində kimsə cavab vermir. O, öz-özünə)

Acından ölüb yoxsa,
Çölə çıxardı toxsa.

Birdən Qaranquşun səsi eşidilir: "Cvi, cvı, cvı..."

Tülkü

(Qaranquşun səsini eşitəcək)

Daşlayım taxtapuşu,
Səsləyim Qaranquşu.
Yuvasına küy salım,
Qoy ondan xəbər alım.

Tülkü yuvaya daş atır. Qaranquşun narazı səsi eşidilir: "Cvi, cvı, cvı..."

Qaranquş
Kim yuvama atdı daş?

Tülkü
(təccüblə)
Mən nə bilim, ay yoldaş.

Qaranquş
Lap üstümə elə bil
Dolu yağır səhərdən.

Tülkü
Əlbət ağacdən əzgil
Düşür başına hərdən.

Qaranquş
(Tülküdən təccüblə soruşur)

Baxırsan sağa, sola,
Yenə nə var, xeyr ola?

Tülkü
(nəvazişlə Qaranquşdan soruşur)

Bilmirsən, bahar quşu,
Canavar hara getdi?

Qaranquş
O çıxırdı yoxuşu,
Əlbət nahara getdi.

Tülkü
O, harda edir nahar?

Qaranquş
(aşağı düşür)
Gözəl bir aşxana var.

T ü l k ü

(*tələsik*)

Hardadır onun yeri?
İrəli gedim, geri?

Q a r a n q u ş

(*bir qədər sükutdan sonra*)

Deyirlər xoş səsin var,
A Tülkü, həvəsin var,
Bir nəğmə oxu mənə,
Yerini deyim sənə.

T ü l k ü

(*istehza ilə*)

Oxumağa tapdın vaxt,
De hardadır bu bədbəxt?!

Q a r a n q u ş

Oxumursan, özün bil,
Qaranquş deyən deyil,
Cvi, cvi, cvi...

T ü l k ü

(*bulaqdan bir ovuc su içərək*)

Boğazımı yaşlayım,
Yaxşı də, qoy başlayım.

T ü l k ü n ü n n ə ğ m ə s i :

Hər kəsdən ehtiyatlıyam,
Qaçmaqda yorğa atlıyam.
Yerim qaranlıq dərədir,
Yediyim beçə, fərədir.
Heç kəslə gəlmirəm sözə,
Soxulub girmirəm gözə.
Öldürməklə aram yoxdur,
Haçan görsən qarnım toxdur.

Qaranquş

Tülkülərin nə gözəl
Mələhətli səsi var...

(tamaşa salonuna)

Bu açacaqdır əngəl,
Nəsə bir hiyləsi var.

Tülkü

(yalvararaq)

Səndən çox xahişim var,
Canavarla işim var.
Söylə yerini mənə,
Bir qul olaram sənə.

Qaranquş

(tamaşa salonuna)

Bunda dilə bax, dilə,
Deməyəm bilə-bilə
Yerini Canavarın,
Qoy axtarsın o harın!

Tülkü

(yalvarır)

Çox xahiş edirəm səndən,
Yerini gizlətmə məndən.

Qaranquş

Oxuduğunçün sağ ol.
Yaşsıca oyna mənə,
Yerini deyim sənə.

Tülkü üzü tamaşa salonuna doğru rəqs etməyə başlayır. Sağ tərəfdə dayanan
Canavar onun rəqsinə qəzəblə tamaşa edir.

Tülkü

(rəqs edə-edə Qaranquşdan soruşur)

Nə dedin, etdim əməl,
De yerini söylə gəl.

Qaranquş

Bu yolla get dön sağa,
Düz dırmaş Haçadağa.

Tülkü

(bir az gedib dayanır və tamaşa salonuna)

İnanmıram bu quşa,
Nə dırmaşım yoxuşa.

Qaranquş

(ağacın altına gələrək Tülküyə)

Görürəm sözümə sən
Tülkü şübhə edirsən.
Ancaq nə qədər varam,
Sənə yalan satmaram.
Çıx taladan dön sola,
Cığırla düzəl yola.

Tülkü

(tamaşa salonuna)

Gah deyir ki, get sağa,
Gah deyir ki, get sola.
Buna necə inanım?
Yox, yalan deyir canım.

Qaranquş

Yenə şübhən var demək?

Tülkü

(Qaranquş yuvasına çıxarkən onun ardınca)

Gedirəm, dayan görək!

Tülkü oynaya-oynaya sola dönəndə, sağdan C a n a v a r ı n səsi gəlir.

C a n a v a r

Bəh-bəh necə qəşəng oynayırсанmış,
Sən lap rəqqasəsən, a canı yanmış.
Yenə bu gün kimə kələk qurmusan?
Keflənmişən, qarnını doldurmusan.

T ü l k ü

(*sevinclə*)

Xoş gördük, ay Canavar,
Sənə bir şad xəbər var.

(*Canavar üzünü yana tutur, lakin Tülkü sözüənə davam edir*)

Bomboz, yuxarı bax bir,
Məndən küsmüsən nədir?
Çevir mənə üzünü,
Deyim sözün düzünü.
Bayaqdan əlləşirəm,
Daş-torpağı eşirəm.
Beş saatdır tordayam,
Cəhənnəmdə, gordayam.
Əldən gedib bədənim,
Əlim yarıq-yarıqdır.

(*Tülkü dəsmalı ilə tez əlini bağlamağa başlayır və sözüənə davam edir*)

Demirsən dostum mənim
Niyə belə arıqdır.

(*Canavar əlilə işarə edir ki, o, Tülküyə inanmır. Tülkü isə cavabında*)

İnanmırsan hələ də,
Tələdəydim, tələdə!

C a n a v a r

(*laqeyd*)

Halına mən yanırım,
Heç sənə inanmıram.

Sən Dovşanı əlimdən
Alıb qaçırdın dünən.

T ü l k ü

Onu qaçırtmaqda məqsədım vardı,
Yoxsa bütün planım dağılardı.

C a n a v a r

Bu fırlıdaqdır yenə,
Etibar yoxdur sənə.

T ü l k ü

Qonaqlığa görə qaçırdım onu,
Çox yaxşı olacaq bu işin sonu.
Dadlı heyvanlarla məclis dolacaq,
Çəpiş, Dələ, Quzu orda olacaq.

C a n a v a r

(*acıqlı*)

Sözünü de, söhbətini uzatma,
Yalan-palan deyib başımı qatma!

T ü l k ü

Səninlə can-ciyərəm,
Sənə yalan deyərəm?

C a n a v a r

(*incimiş kimi*)

Get! Hər işini gör tək,
Məndən gözləmə kömək.

T ü l k ü

Heç nədən xəbərin yoxdur...

C a n a v a r
Sənin hiylələrin çoxdur.

(Səbirsizliklə)

Tez sözünü söylə bir,
Görüm ki, fikrin nədir?!

T ü l k ü
Sənə çoxdur hörmətim...

C a n a v a r

(acıqlı)

De, tükəndi taqətim!

T ü l k ü
Yangındır, nə olub məgər?..

C a n a v a r

Yenə uzatsan əgər.

(Yumruğunu göstərir)

Tez deməsən sözünü,
Sağ görməzsən özünü.
Üç dəfə əl çalaram,
Mən səni parçalaram.

(Saymağa başlayır)

Bir... iki...

T ü l k ü

(qorxaraq)

Hə, hə, hə...
Ad günüdür Dovşanın!
Yeməkləri dünyanın
Süfrələrə düzülüb.
Plov təzə süzülüb,
Nələr yığılıb mizə...
Orda hər ikimizə

Bir aylıq azuqə var.
Neyləyək, ay Canavar?

C a n a v a r

(üzünü salona tutub)

Yalandır, hiylədir bunun hər sözü.
Aləmə kələyi quran bu özü,
Bəs mənə nə üçün edir məsləhət?

(Tülkünün üstünə hücum edir)

Ax, yaramaz, fırıldaqdır bu əlbət!

T ü l k ü

(diz çöküb yalvarır)

Sənsən axı bizim ən ağıllımız,
Təkcə sənə gəldi ümidim yalnız.

C a n a v a r

Boşalt çinədanını,
Çıxararam canını!
Gedirəm, Dovşanı öldürüm özüm.

T ü l k ü

Aman getmə, dayan, sözüm var, sözüm!
Ax qardaş, sənlə çoxdan dostuq biz,
Birdir məqsədimiz, birdir hiyləmiz.
Gəl sən boş-boşuna danlama məni,
Bir qulaq as, düzəldim sən deyəni.
Elə ki məclisdə bərk qarışdı baş,
Həyəət çıxaram mən yavaş-yavaş.
Üz döndərərəm başa,
Başlaram oxumağa.

(Tülkü "Alabaş" mahnısını oxuyur)

Alabaş, nə qəşəngsən,
Açıq qızılı rəngsən.

Uzaqdan baxdım sənə,
Elə bildim pələngsən.

(Oxuduqdan sonra, Canavara)

Bu nəğməni oxuyanda mən,
Birbaşa tullanarsan içəriyə sən.
Durma, tez ol, tələsək!

C a n a v a r

Durma, tez ol, əvvəlcə get sən,
Ardınca gələrəm mən!

Canavar yarağını qoltuğuna vurub, musiqi sədaları altında yuvasına gedir.

P ə r d ə

İKİNCİ HİSSƏ

Pərdə yavaş-yavaş açılır. Dovşanın evi və həyəti görünür. Qonşusu və dostu Kirpi hədiyyələrlə onun həyətinə girir və qapısını döyür. Dovşan qorxa-qorxa qapını açır, o, Kirpini görcək qollarını açıb onun qarşısına yüyürür.

D o v ş a n

Kirpi, hardan çıxıb gün,
Bizə gəlmisən bu gün?
Vay, məni basır qara,
Sən hara, bura hara?

K i r p i

Qaranquş bu gün səhər
Mənə verdi şad xəbər.
Çox sevinə-sevinə
Gəldim sənə evinə.

D o v ş a n

Tez-tez gələrdin əvvəl,
Darıxırıq, gündə gəl!
Böyüyümüzsən bizim.

Kirpi

İş çox olur, əzizim.
Bu istilər düşəni,
Evim də görmür məni.
Gəzib yerdə hər qatı,
Qırıram həşəratı.
Sənə yığdım qoz, fındıq,
Onları bir qaba yığ.
Al, boşalt bu kisəni,
Təbrik edirəm səni.
Görüm tez boy atasan,
İstəyinə çatasan.

Dovşan

(qoz-fındığı boşalda-boşalda ağırlıq hiss edir və Kirpiyə)
Qüvvət varmış qolunda.

Kirpi

Bu nədir dost yolunda.
(Qollarını çirməyib işə girişir)
Doldurum çarhovuzu,
Su içsin qoyun-quzu,
Çiçəkləri sulayım.

Dovşan

Mən də dovğa bulayım.
(Dovğa bulaya-bulaya, həyatda iş görən Kirpiyə)
Qonaqlara yol açdın,
Dost kimi əl-qol açdın.
*(Kirpinin ağır, qoşa vedrələri qaldırdığını görüb, tez onun
köməyinə çatır)*
Ver, zəhmət olar sənə.

Kirpi

Yox, yox lap xoşdur mənə.

D o v ş a n

(rəqs edə-edə bir mahnı oxuyur)

Qonaqlar gələr indi,
Ürəyim çox sevindi.
Ad günümdə o ki var
Deyib gülərlər onlar.
Yeyərlər tava-tava
Şəkərbura, paxlava.

(Bu zaman Quzu və Çəpiş ad günü münasibətilə mələyə-mələyə gəlirlər. Bunları görən Dovşan sevincək onlardan soruşur)

Gülə-gülə belə siz,
Hardan bizə gəlibsiz,
Döşünüzdə də zanbaq?

Q u z u

Məə, məə, məə...
Biz gəlirik çəməndən.
Dərdik sənə bir dəstə
Lalədən, yasəməndən.
Çəpiş, ver hədiyyəni!

*(Çəpiş atılıb-düşür, oynayır və gül dəstəsini Quzudan gizlədir.
Quzu üzünü Çəpişə tutub)*

Acıqlandırma məni,
Məə... məə...

(Çəpiş bircə lalə qalmış gül dəstəsini Quzuya göstərir)

Vay... güllər necə oldu?

Ç ə p i ş

Gələne kimi soldu.

Q u z u

Utandırdın lap məni,
Neylədin hədiyyəni?
Bəlkə yemisən, dəcəl?
Eşitmirsən, bura gəl!

Ç ə p i ş

Yedim ki, qoy doysun gözüm,
Çünkü toplamışdım özüm.

Q u z u

Hədiyyə edir hər kəs,
Dovşana nə verək bəs?
Tullanmaq bilirsən tək,
Bəs indi biz nə edək?

Ç ə p i ş

Ver bu qızıl laləni.

Q u z u

Bir də dindirmə məni!

Ç ə p i ş

Mən qaçmaqda bir atam,
Özüm də akrobatam.
(Tullanıb-düşür)

Q u z u

Məni aciz sanırsan.
Belə çıxır sözündən
Bir arxı hoppanırsan,
Nə çıxmısan özündən?

Quzu və Çəpiş deyisir və dalaşırlar.

Ç ə p i ş

Quzu, gözünü döymə.

Q u z u

Sən də özünü öymə!
Demə körpədir Quzu,
Çıxmamışdır buynuzu.

Çəpiş

Tanıyır bütün zəmi
Mənim dəmir kəlləmi.

Quzunun üstünə atılır, onlar kəllə-kəlləyə gəlirlər. İçəri gələn
Kirpi onları ayırır.

Kirpi

Bu saatca barışın,
Gəlin, bizə qarışın.

Dovşan

Quzu, yu qab-qacağı.

Kirpi

Çəpiş süpürsün bağı.

Evi yığışdırmağa başlayırlar. Çəpiş bağcanı sulayıb, çiçəklərdən dərir və bir gül
dəstəsi düzəldir. Bu zaman Tülkü küçədən görünür.

Tülkü

(barıdan boylanaraq öz-özünə)

Qonaqlar yığılıb, məclis başlanır,
Hirsimdən bədənim od tutub yanır.
Bu Canavar harda qaldı, ay canım,
Səhər-səhər yenə qaraldı qanım.
Dedi, gedim itiləyim dişimi,
Bəs hanı bu, lap ləngitdi işimi.
Nə durmuşam, onun ardınca çapım,
Harda olsa, onu axtarım tapım!

(Gedir)

Dovşan

(əlində bulud dolu dolma otağa girir və qonaqlara)

Dostlar! Hazırdır xörək,
Gəlin otağa girək.

Kirpi

(buğlanan dolmanı görüb)

Bəh-bəh buğlanır dolma,
Dovşan gətir pitini.

(Çəpiş tez göyertini qabağına tökür, Quzu isə ondan alıb təkrar boşqaba yığır. Bunu görən Kirpi Çəpişə)

Ay Çəpiş, acgöz olma,
Mizə yığ göyertini!

Çəpiş

(qonaqlara)

Dəm alana kimi aş,
Biz yeyək yavaş-yavaş.
Xoşlayıram yaz çağı
Çəməndə otlamağı.

Qonaqlar mizin ətrafında oturur. Dovşan isə süfrənin başına keçir.

Dovşan

Bəh... gözəl dostlarım var,
Oturub sağ-solumda.
Zəhmət çəkiblər onlar,
Bu gün mənim yolumda.

(Südlə dolu badəni götürür)

Kirpi

Qoy, bu dostluq var olsun!
Düşmənlərə ar olsun!

Dovşan

Dostlarım, yoldaşlarım,
Bacı və qardaşlarım,
Xoş gəlib ad günümə,
Mənim ən şad günümə.

Kirpi

Zurna-qavalı alın,
Bizə bir hava çalın.

*(Quzu və Çəpiş çalğıya başlayır. Dovşan rəqs etməyə başlayır.
Kirpi əl çala-çala Dovşana)*

Dovşan qonaqlığıdır,
Dostun yığm-yığındır.
Sındır ay, sındır!

Bu zaman Canavar nəğmə oxuya-oxuya meşədən gəlir.

Canavarın nəğməsi:

Sakitliklə yox aram,
Yırtıcı Canavaram.
Özümdən zəiflərin,
Canı üçün mən varam.
Köməyimdir duman, çən,
Od yağır gözlərimdən.
Yüz quzu yaralaram,
Soxulsam sürüyə mən.

(Başı ilə guya yeri qazıyır)

Bir vuruşda, davada,
Niyyətim getməz bada.
Mən ancaq öz gücümə
Güvənirəm dünyada.

Tində Tülkü ilə rastlaşan Canavar Dovşanın evinə yaxınlaşıb tədbir görməyə başlayırlar.

Tülkü

Tez ol ay Canavar, qızıxdı məclis,
Mən girim içəri səssiz-səmirsiz.

Canavar

Hasarın dibində mən diz çökərəm,
Ovulmuş divarı qazıb sökərəm.
Sən qapını aç bilməsən birdən,
Həmən bu oyuqdan girəcəyəm mən.

T ü l k ü

Alabaşın başını mən qataram.

C a n a v a r

Bir-bir mən onları qırıb-çataram.
Nə olursa olsun, gərək
Girib onları məhv edək.

Tülkü qapının zəngini çalır.

D o v ş a n

(öz-özünə)

Qonaqlarım toplaşıb,
Bu kimdir, yolu çaşıb.

Q u z u

Kimdir kənarda qalan?

K i r p i

Düşməndir zəngi çalan!

Ç ə p i ş

Bəlkə dostdur, yoldaşdır?

Q u z u

Bəlkə bu Alabaşdır?

K i r p i

O durub zəngi çalar?
Onun öz açarı var.

Dovşan yüyürüb tez qapımı açır, T ü l k ü içəri girir.

D o v ş a n

Xoş gördük, ay Tülkü, gəl!

Qonaqlar Tülkünü görcək, təşvişə düşürlər.

Kirpi
(Dovşana)

Başına açar əngəl!

(Qarıya qaçıb Tülkünü çölə qovmaq istəyir)

Dovşan
(Kirpiyə)

Səndə yoxmuş hövsələ.

Kirpi
(acıqlı)

Onu çölə itələ!

Kirpi Tülkünü itələyərkən Dovşan mane olur. Qonaqlar hərəsi bir yerdə gizlənilir.

Dovşan
(Kirpiyə)

Tülküdə işin yoxdur.

Kirpi
Onun təqsiri çoxdur.

Dovşan əlini Tülküyə uzadıb, onu Kirpi ilə barışdırmaq istəyir, Kirpi isə uzaqlaşır.

Dovşan
Əl ver Kirpi qardaşa!

Kirpi
O, bəla açar başa.

Tülkü
A Kirpi, su iç soyu.

Dovşan
Dostlarım! Ömrüm boyu
Tülküyə borcluyam mən.
Qurd tutub məni dünən

Axıtılmışdı qanımı,
O qurtardı canımı.

T ü l k ü

Nə gücüm var qolumda,
Qurbanıdır dost yolunda!

(Üzünü Kirpiyə tutub)

Kirpi, nə çox iynən var,
Bədəninə batmayır?

K i r p i

İynəsiz oldu paltar,
Ürəyimə yatmayır.

T ü l k ü

(Dovşana yaxınlaşıb onunla birlikdə eyvana çıxır və ona)

Paho... a Dovşan bacı,
Hər dərdlərin əlacı
Əcəb qəşəng bağın var,
Üzümlü çardağın var.
Gəzsən bütün dünyanı,
Belə gözəl bağ hanı?

K i r p i

(üzünü salondakı uşaqlara tutub)

Hərifə bax, hərifə,
O, başladı tərifə.
Onun işi yalandır,
Soyğunçuluq, talandır.

T ü l k ü

Burda saf olar canın,
Necədir güzəranın?

D o v ş a n

Yaxşı, Tülkü sağ olsun.

Tülkü

(əlini Çəpişin çiyinə qoyaraq)

Hoppanırsan uzaqlarda,
O dağlarda, bu dağlarda.
Quş olub burnuma qonsan,
Bilərəm ki, çempionsan.
Nə olar yaxında gəzsən?

Çəpiş

(Tülkünün əlini itələyib)

Tülkü, bir onu görməzsən.

(Üzünü qonaqlara tutub)

Qulaq asın qonaqlar,
Bir yaxşı söhbətim var.
Ömrümdə bircə dəfə,
Yollandım çay tərəfə.
Seyrə çıxmışdım çayı,
Çıxdı çəkməmin tayı.
Bir də gördüm ki, qanqal
Ayağıma sarıldı.
Elə bildim Tülküdür,
Qorxdum, bağrım yarıldı.
Məə... məə...

Qonaqlar şaqıldayıb gültüşürlər. Tülkü fürsətdən istifadə edib Dovşanı itələyir,
Dovşan az qalır yıxılısın.

Dovşan

(üzünü Tülküyə tutub təəccüblə)

İtələdin məni sən...

Tülkü

Əlim ilişdi birdən.

(Araya söz qatmaq məqsədilə, üzünü qonaqlara tutub tost deyir)

Dostlarım bura baxın,
Mənəm sizə ən yaxın.

Siz məndən qorxmayınız,
Mən də sizin bacınız.
Dünən çıxmışdım düzə,
Qurdla gəldim üz-üzə.
Titrəyirdi dizləri,
A mənim əzizlərim.
Qurd gileyləndi sizdən,
Hirslənib əlinizdən.
Dedi: – Tikdirdim donu,
Məclisə geyim onu.
Çağırmadılar məni,
Lap əsirdi bədəni
Dili, ağızı dolaşır,
O, bura hazırlaşır.
Gəlsə bizə nə deyər?
Qorxuram tutub yeyər.

Kirpi

Çox zərbələr vurmuşuq
Tülküyə, Canavara.
Polad kimi durmuşuq,
Düşmərək heç vaxt dara.

(Dostlar qucaqlayıb qala yaradırlar. Kirpi göylərə baxıb)

Yandı zöhrə ulduzu,
Buludlar dəstə-dəstə.

(Üzünü Quzuya tutub)

Nəğmə oxu, a Quzu!

Quzu

Oxuyaram, baş üstə.

(Oxumağa başlayır)

Quzunun nəğməsi:

İpək tellər var məndə,
Mən bir əmlək balayam.

İstəyirəm çəməndə
Göy otları yalayam.
Anam söylədi gərək
Səni bağa aparam.
Çiçəkləkdə qalsan tək,
Mələ, səni taparam.
Məə... məə...

Məclisdəkilər “ay sağ ol, ay sağ ol...” deyib Quzunu alqışlayırlar.

Kirpi

Çəpiş, dur sən də oyna,
Qonaq gəlim toyuna.
Dovşan da boş durmasın,
Qoy nağarada çalsın.
Sonra oxuyarıq xor,
Mən olaram dirijor.

Çəpiş

(rəqs edə-edə musiqidən gileylənir)

Sümüyümə düşmür heç!

Dovşan

Özünə bir hava seç!

Quzu

Bir becid hava çalın.

(Çəpişə)

Bir az oynadın bəsdir.

(Rəqs etdikdən sonra, kresloya oturub, dincəlir və Kirpiyə)

Bir bayatı de bizə,
Yayılsın qəlbimizə.

Kirpi

Üzməkdə qayıq olun,
Dostluğa layiq olun.

Məclisdə düşmən olsa,
Qaz kimi ayıq olun.

Qonaqlar
Ay sağ ol, ay sağ ol...

Çəpiş
(*Quzuya*)
Mən bir ayağa durum,
Dostlarıma zəng vurum.

Quzu
Məə, məə...

Çəpiş
(*dəstəyi əlinə alıb nömrələri yığır*)

Alo... nə qurhaqurdur?
Bu toydur, vürhavurdur?
Nə var-nə yox, qurbağa,
Haçan köçürsüz bağa?

(*Cavab gözləmədən düyməni basıb, təzədən zəng edir*)

Alo... nə təhərsən, Çəpiş?
Nə oldu sən deyən iş?

(*Yenə cavab gözləmədən, tez düyməni basıb, təzədən ayrı nömrə yığır*)

Alo... bu danışan inəkdir?
Mənə buzov gərəkdir.

Çəpiş yenə cavab gözləmədən tez düyməni basır və təzə nömrə yığmağa başlayır.

Kirpi
A Çəpiş, belə olmaz,
Mərifətli ol bir az.
Gəl xalqı dəng eləmə,
Boş yerə zəng eləmə.

Kirpi dəstəyi Çəpişin əlindən alıb yerinə qoyur. Şən musiqi sədaları altında
Alabaş görünür.

D o v ş a n

Xoş gördük, ay Alabaş,
Harda qaldın, a qardaş?
Canım qurban qonağa,
Əzizim, keç otağa.

K i r p i

Gözüm qalıb yollarda,
Cığırılarda, kollarda.
Düşdük əldən, ayaqdan,
Sən hardasan bayaqdan?

A l a b a ş

Üç gündür sürüdəydim,
Qoyun-quzuya dəydim.

T ü l k ü

(Alabaşı görərək öz-özünə)

Başına düşəydi daş,
Gəlməyəydin, Alabaş.

K i r p i

Gəlin verək əl-ələ,
Yaradaq polad qala.
Düşmən həddi aşmasın,
Qoy bizə sataşmasın.

(Alabaşa)

Gəl dincini al bir az.

A l a b a ş

Mənə oturmaq olmaz.
Həyətdə çəkim keşik.
Sizə beş-altı yeşik
Gətirmişəm kələm, kök,
Onlardan süfrəyə tök.

Kirpi kök və kələmi süfrəyə qoyur.

Çəpiş

Dovşanlar kələm əkir,
Mənim iştaham çəkir.
Məə... məə...

Kirpi

Nahaq yerə mələmə,
Keç, soxulma kələmə.

Dovşan

Kirpi, gəl sən də oyna,
Qurban olum boyuna.

Kirpi rəqs edir və Tülkünü də rəqsə dəvət edir.

Kirpi

Tülkü, dur oyna görək,
Niyə oturmusan tək?
Deginən öz havanı,
Titrət yeri, tavanı.

Tülkü

(əzilə-əzilə)

Yerə düşüncə sözün sənin,
Qoy boynu sınsın düşmənin.

(Tülkü rəqs edir)

Kirpi

(çalanlara işarə edir)

Tez döndərin havanı,
Qoyun qaralsın qanı.

(Musiqi tez-tez səslənir, Tülkü isə süzür)

Quyruğunu bulasın,
Əldən düşüb ulasın.
Çalın, çalın "Qaytağı"
Qırılınca ayağı.

D o v ş a n
Oynadıb qaş-gözünü
Yaman əzir özünü.

K i r p i
(*əl çala-çala Dovşana baxıb*)

Gözdən qoysan Tülkünü,
Soyundurar kürkünü.
Cəmdəyinə duz səpər,
Dərinə saman təpər.

T ü l k ü
(*oynaya-oynaya*)
Ev yiyəsi var olsun,
Düşməninə ar olsun.

K i r p i
(*Tülküyə*)
Bəsdir danışdın yalan.

D o v ş a n
(*Tülküyə*)
Oyna, yorulmaz çalan,
Yaman oynayır, yaman.

Q u z u
(*geri çəkilərək*)
Məə...
Gör nə hoppanır aman!

K i r p i
Nə canına yayılır...

D o v ş a n
O, rəqqasə sayılır.

Tülkü oynayıb istiləndiyindən, həyətdə sərinləmək üçün qonaqlardan icazə istəyir.

T ü l k ü

Olar həyətdə enim,
Gəzinib, sərinlənim?

Q o n a q l a r
(*bir ağızdan*)

Olar, olar...

T ü l k ü

Həm də olarmı bir qab
Dadlı, ləzzətli qutab,
Aparım Alabaşa?

D o v ş a n

Yaxşı sözdür, ay yaşa!

Qonaqlar stol arxasında yeyirlər. Tülkü əlində qab həyətdə düşür, Alabaşa yaxınlaşır.

T ü l k ü

(*yaltaqlanaraq*)

Tək mən səni saldım yada,
Dostam sənə bu dünyada.
Gətirmişəm qutabı,
Əlim yandı, al qabı.
Qoy onu öz yanına
Ye, nuş olsun canına!

A l a b a ş

(*ağacların dibini qazıya-qazıya Tülküyə*)

Sağ ol! Yemişəm toxam,
Çox yeməklə mən yoxam.

T ü l k ü

Otura bilmədim gördüm məclisin
Sənsiz qəti yoxdur heç bir ləzzəti.

Soyuq olar çöldə, keç evdə isin,
Bunların heç yoxmuş sənə hörməti.
Qoy rəqs edim, kefin kök olsun bir az,
Dost dostu heç zaman belə unutmaz.
Heç olmasa altına döşə saman,
Azarlarsan, neylərəm ay aman?

Alabaş

(öz-özünə)

Belə yaltaq görməmişdim yaşımdan.

(Tülküyə)

Tülkü itil, rədd ol mənim başımdan!
Hav... hav...

Tülkü

Mən səni sayıram özümə qardaş,
Məni niyə qovursan, ay Alabaş?

(Alabaşa nəğmə oxumağa başlayır)

Tülkünün nəğməsi:

Alabaş, nə qəşəngsən,
Açıq qızılı rəngsən.
Uzaqdan baxdım sənə,
Elə bildim pələngsən.

Az olar yaşın sənin,
Çoxdur yoldaşın sənin.
Düşmənlərin başına,
Düşəydi daşın sənin.

Heç aran yoxdur şərlə,
Sən dostsan Tülkülərlə.

Bu zaman C a n a v a r ovuqdan həyəətə sıçrayıb, Alabaşın üstünə tullanır və onlar vuruşmağa başlayır. Tülkü arxadan Alabaşı vurmaq istərkən, Kirpi onun qolunu tutur. Bu zaman Tülkü qaçmaq istəyir.

T ü l k ü

(üzünü uşaqlara tutub)

Bu it evimi yıxdı,
Zəhmətim heçə çıxdı.

Canavarla Alabaş vuruşur, Tülkü xəlvət evə girmək istərkən, Kirpi onun qabağını kəsir.

K i r p i

Hara qaçırsan, hara?
Əkilmə ağzı qara.
Ölümün çatar indi,
Yaxşı düşmüşən dara.

A l a b a ş

(şəhadət barmağını ağına yaxınlaşdırıb Kirpiyə)

Kirpi, sakit, salma səs,
Tşş... eşitməsin heç kəs!

K i r p i

(iynələrilə Tülkünü zədələyərək)

Hələ sənə bu azdır,
Oxlarım hamsı sazdır.
Batıraram gözünə,
Heç gəlməzsən özüne.

Alabaş dinməz-söyləməz Canavarla hesablaşır, qurd yaralı halda meşəyə qaçır.
Kirpi qolundan yaralanmış Alabaşı nəvazişlə oxşayır və ona dincəlməyi təklif edir.

K i r p i

Qurd ov gəzirmiş ertədən,
Elə bilib Dovşan təkdir.
Qoy məhv olsun azğın düşmən,
Bilsin dostluq nə deməkdir.

Kirpi Alabaşın qolundan tutub, onu qaldırmaq istərkən Alabaş özü qalxır, lakin başı hərlənir, yıxılmaq halına düşür.

A l a b a ş

(Kirpiyə)

Elə bilmə xəstəyəm,
Bax, mən ayaq üstəyəm.

Lakin Alabaşın başı çox hərləndiyi üçün ayaq üstə dayana bilmədiyindən yerə oturur.

K i r p i

Demirəm sənə durma,
Heç bir işə əl vurma?!
Ağac altında uzan sən,
Dincəl, keşik çəkim mən.

Alabaş həyətdə, arxın kənarındakı söyüd ağacının altında oturaraq, yaralı pəncələrini yalayır.

A l a b a ş

A Kirpi, məclisə get,
Nəğmə oxu, şadlıq et!
Həyətdə gəlsin səsin.
Danışma əhvalatı
Qoy məclisdə heç kəsin,
Təlx olmasın ovqatı.
Qanıqaralıq olar,
Doğşan saralıb-solar.
Qonaqlar hiss etməsin,
Qəmli-qəmli getməsin.

K i r p i

Səni tək qoyum burda?

A l a b a ş

Bir toy tutmuşam qurda,
Daha həddini aşmaz,
Bu yarlarda dolaşmaz.

K i r p i

Yorulmusan, Alabaş?

A l a b a ş

Kirpi, səs salma, yavaş.
Gücüm çoxdur canımda,
Silahım var yanımda.

K i r p i

Üz-gözündən tər axır.

A l a b a ş

Dovşan boylanıb baxır,
A Kirpi, tez ol yeri,
Qaytar Dovşanı geri.
Məndən olun arxayın,
Yeyin, için, oynayın!

Kirpi məclisə gedir. Dovşanın evindən bir az aralı Canavarın zarlıtı eşidilir.
Q a r a n q u ş onun başı üzərində uçaraq, pis əməlləri üçün ona lənətlər yağdırır.

Q a r a n q u ş

Azar dəysin canına,
Bulaş indi qanına!

C a n a v a r

Rədd ol, a qara milçək!

Q a r a n q u ş

Soyğunçuluqdan əl çək!

C a n a v a r

Gətirmə məni zara,
Çəkərəm səni dara!

Q a r a n q u ş

Hələ, bu da sənə azdır!

C a n a v a r

Ah, bunlar nə yaramazdır?

(*Uçuruma yuvarlanır*)

Qonaqlıqdan şən musiqi və mahnı səsi ucalır. Kirpi qonaqları Dovşanın bağına dəvət edir. Qonaqlar həyəət düşürlər. Əllərində rəngbərəng dəsmallar rəqsə başlayırlar. Kirpi əlindəki qırmızı yaylığı al bayraq kimi havada dalğalandıraraq rəqs edir.

Kirpi

Əllərimiz dəsmallı,
Yallı gedəyin, yallı!
Dovşanın ad günüdür,
Onun ən şad günüdür.

Söyüdün altında keşik çəkən Alabaş sevinir, gülür və onlara əl çalır. Şən musiqi sədələri hər yeri bürüyür. Qonaqlar yallı gedə-gedə mahnı oxuyurlar.

Dostların mahnısı:

Dovşana bax, Dovşana,
Bu gün nə tez oyandı.
O hoppana-hoppana
Pəncərədə dayandı.

Nəqarət:

Hopp, hopp, hoppana,
Dovşana bax, Dovşana.

Açılıb pəncərəsi,
Bağ-bağçaya, taybatay.
Qaranquşun şən səsi,
Salıb aləmə haray.
Dovşanın ad günüdür,
Onun ən şad günüdür.

Nəqarət:

Hopp, hopp, hoppana,
Dovşana bax, Dovşana.

Şən musiqi sədələri altında pərdə yavaş-yavaş enir.

Son

AYCAN

İki pərdəli nağıl-pyes

İŞTİRAK EDİRLƏR:

Aycan

Gülyaz – Aycanın bacısı

Qərənfil – güllərin başçısı

Çobyas – çobanyastığı gülü

İncigülü

Sevincgülü } – mübariz güllər

Qızılgül

Qanqal – alaqlar şahı

Pıtraq

Çayır } – ziyankar alaqlar

BİRİNCİ PƏRDƏ

Musiqi sədaları altında pərdə açılır. Aycan səhnə arxasında olan futbol yoldaşlarını barmağı ilə hədələyir.

Aycan

Saldız məni pis hala,

Dizim sındı az qala.

Yaxşı, sizinlə varam,

Bir gün mən sındıraram

Hamınızın dizini,

Çıxaram əvəzini.

(Bacısının həyatdakı gül ləklərini gördükdə, bir az da hirslənir və üzünü ona tutur)

Mən udurdum futbolda,

Dəydim üzüstə yolda.

Sən də ki, gül əkmisən,

Güldən çəpər çəkmisən.

Qoymursan ki, məşq edim,
Əlindən hara gedim?
Məni etdin biabır.
Bir dəli şeytan deyir,
Bütün bu gülləri qır!

Aycan ləkləri dağıdıb gül şitillərini götürüb qaçır. Saçları dağınıq bir halda olan
Gülyaz evin arxasından önünə yüyürə-yüyürə gələrək əlində gül şitilləri qaçan
qardaşına çatıb onun üstünə çıxır.

Gülyaz

Hara qaçırsan, hara?!
Məni gətirdin zara!

Aycan

(barmağı ilə səkini göstərərək)

Sənə verdim səkini,
Orda qazı ləkini.

Gülyaz

(onun əlindən şitilləri almağa çalışaraq)

Qoy sənin olsun o yer,
Tez ol şitilləri ver!..

(Əlilə həyətdəki sahəni göstərərək)

Bu yerlər dura-dura,
Qovursan ordan-bura,
Burdan-ora.

(Yerə səpələnmiş şitilləri yığa-yığa)

Neylədin, ay yaramaz?

Aycan

Bax, elə demə, Gülyaz,
Sallam səni həvəsdən.

Gülyaz

Nə dedin, nə?!
Qorxum yoxdur heç kəsdən.

(Gülyaz mahnı ilə)

Açar sevimli güllər
Bu gözəl yaz çağında.
Cəh-cəh vurur bülbüllər
Onların budağında.
Güllərim, xoş ətriniz
Ruh verir təbiətə.
Gül istəsə xətriniz,
Gəlin bizim həyətə.

Aycan

(ağacını oynada-oynada)

Eyy... səkiyə keç, bacım,
Sənə dəyər ağacım.

Gülyaz

(səkinin üstünə hoppanaraq)

Burda kim gül əkər, kim?!
Səki üstə gül əkim?

*(Hirsli-hirsli Aycanın üstə cumub, ağacı ondan alır
və uzaq kollara tullayıb)*

Bu sən, bu da ağacım,
Nifrət edir sənə bacın.

(Həyətə enərək)

Əkim gülləri burda!

Aycan

(ağacını koldan tapıb, qayıdaraq)

Elə bu vurhavurda...

(Gülyazı itələyir)

Keç görüm, kəsmə yolu,
Başlayıram futbolu.

(Gülyazın ağzını əyə-əyə)

Gül-çiçək əksə hər kəs,
Biz harda oynayaq bəs,
Ay təzə həvəs?

G ü l y a z

Get meydançada oyna!

A y c a n

Boyuna bax, boyuna,
“Get meydançada oyna...”
Çəkil burdan bu saat!

G ü l y a z

Ağacı bir yana at!

A y c a n

(ağacı yellədə-yellədə irəliləyərək)

Avara adamın işidir bu iş,
Gül əkmə işini bu gündən dəyiş!
Çiyələk yığ meşədən,
Əl çək sarsaq peşədən.
Ta bəsdir bütün ili,
Əkmisən zir-zibili.

G ü l y a z

(gözəl al-əlvan gülləri göstərərək)

Belə zibil olar heç?

A y c a n

(topu oynada-oynada)

Məşq edirəm, yoldan keç!

Gülyaz

*(uzaqda evləri önündə gül əkən qonşu uşaqlara baxıb,
qəzəblə qardaşına)*

Qonşular ötdü səni,
Elxana bax, Elxana...
Həyətəni sahəni
Döndərib gülüstana.

Aycan

*(yüyürərək Gülyaza yaxınlaşıb əyilir və barmaqları ilə
gözlərini dartır)*

Neyləyim? Gözüm aydın!

Gülyaz

Kaş ona oxşayaydın...

(Solda gül əkən o biri qonşuları göstərərək)

Odur, yoldaşın İlqar
Necə əkir gül-çiçək...
Utan! Balaca Eldar
Eləyir ona kömək.

Aycan

(etinasız arxasını bacasına çevirir)

Cəhənnəmə, gora...

Gülyaz

(Aycanın ətəyindən dartaraq)

Aycan, ora bax, ora...

Aycan

Cəhənnəmə, gora,
Qoy bomboş olsun həyət,
Bütün güllərə nifrət!

(Futbol topunu oynada-oynada)

Dünyada oyunlar çoxdur,
Futboldan yaxşısı yoxdur.
Həm şöhrəti, həm şanı,
Gəzir bütün dünyanı.

Gülyaz

(əllərini topun ardınca göyə qaldıraraq)

Səni üzüb bu futbol,
Yuxuda da çığırırsan:
“Qol, qol, qol...”
Bircə şüşə qoymadın
Bu boyda aynabənddə.
“Şüşə sındıran” adın
Məşhur olub həyətdə.

Aycan

(ağzını göyə tutub, bərkdən gülür)

Xa... xa... xa... xa...

Gülyaz

(yumşaq səslə Aycana)

Xəstə olursan hər il,
Ürəyin zəifdir bil.
Xəbərin yox ürəyindən.

Aycan

(laqeyd)

Keç, top dəyər kürəyinə.
Fikir eləmirəm mən,
Mənə nə olar, olar...
Mənim də ürəyimdən
Zəif olanları var.

Sən məndən ol arxayın...
Yaxşısı budur, yayın.

(Topu vurub, gülləri dağıdaraq)

Gül basıbdır aləmi,
Lap aparıb zəhləmi.

(Gülyazı itələyib kənara qovur)

G ü l y a z

(əllərini Aycana uzadaraq)

Beş lək əkmişəm cəmi.

A y c a n

Azdır! Başımda da ək.
Hara baxsan ləkdir, lək.

A y c a n bacısını itələyərək şitilləri onun başına çırpır. G ü l y a z ağlaya-ağlaya şitilləri toplayıb, əzilməyənləri bir tərəfə yığarkən, başını qaldırıb görür ki, A y c a n gülləri qırmağa davam edir.

G ü l y a z

(qışqıra-qışqıra)

Onlar dərmandır, dərman!
Gör necə qırıb atır?
Naxoş olanda insan,
Güllər dadına çatır.

(Qərənfilə iyləyə-iyləyə)

Ətrinə bax, ətrinə,
Ah, necə əlin gəlmişdi
Dəydin onun xətrinə?

A y c a n

Lap ürəyim dincəldi...

G ü l y a z

(susəpəni əlinə alıb ləklər tərəfə gedərək)

Qoy gül-çiçək hər vaxt olsun,
İnsan sağlam, xoşbəxt olsun,
Xəstələnməsin heç kim,
Dərman yazmasın həkim.

A y c a n

Toxu, özündən toxu.

G ü l y a z

Get çoxlu kitab oxu!

A y c a n

Məndən çox oxuyan yox.

*(Gülyazın əlindəki bir dəstə qərənfilə alıb, yeri süpürürmüş kimi,
istehzalı gülüşlə)*

Xa... xa... xa... xa...
Kötükləri dik-dikdir,
Yaxşı süpürgəlikdir,
Sən də bir süpürgəçi.

(Gedir)

G ü l y a z

Nəçiyəm, nəçi?..

Güllərə qarşı belə amansız münasibət bəsləyən A y c a n a qarşı son dərəcə hirsələnən
G ü l y a z, qardaşının ardınca qışqırır.

Qanqalın, biri qanqal!

A y c a n

(bacısı tərəfə qaçaraq)

Tərpənmə, yerində qal!
O nədir, dedin mənə?

G ü l y a z

Mən qanqal dedim sənə!
Çünki, qanqal da səntək
Qoymur açsın gül-çiçək.

A y c a n

(bu sözdən hirslənib öz-özünə)

Mən qanqalam, demək, qanqal!

Tez G ü l y a z ın üstünə cumub, onu tutaraq ağaca söykəyir və boğmağa başlayır.

Sən mənə dedin qanqal?!
İndi gəl payını al!

G ü l y a z

(Aycan əlini ona qaldırmaq istəyərkən)

Bacına qaldırdın əl!
Belə deyildin övvəl.

A y c a n

Sən yaman açmısan dil,
Qanqal demisən mənə.

G ü l y a z

(çantasından bir kitab çıxarıb ona uzadaraq)

İnanmırsan oxu, bil,
Niyə demişəm sənə.
Oxumaq səninçün çətin, çətin,
Oxuyanda yuxulamaqdır adətin.
Oxu, yuxu tutsun səni o saat.
Yıxıl yat...

G ü l y a z ın varaqlaya-varaqlaya kitabı ona verir.

A y c a n

(kitabı əlinə alır, onu vərəqləyərkən əsəbi halda öz-özünə)

Mən qanqalam, demək, qanqal!..

Kitabı vərəqləyə-vərəqləyə yaşıl otların üstündə uzanır, işıqlar sönür və A y c a n yuxuya gedir. Yuxuda güllərin onu əhatə etdiyini görür və güllərin mahnısı eşidilir.

Pr o l o q m a h n ı s ı :

X o r

Bu şən nağılda söhbət
Gedir güldən, çiçəkdən.
Gülər gözəl təbiət,
Sevərsəniz ürəkdən.
Bax, açıldı Qızılıgül,—
Ətir saçır hər yana.
Çobyas, İnci, Qərənfil,
Şəfa verir insana.

Xor mahnısilə səhnə yavaş-yavaş işıqlanır. A y c a n yuxuda Balaca qanqala dönüb. O əzazillik mahnısı oxuya-oxuya təpiklərini yerə döyə-döyə çəmənə hücum edir.

B a l a c a q a n q a l ı n m a h n ı s ı :

Mən Qanqalam, Qanqalam,
Bir od dolu manqalam.
Qanlı qəhrəman mənəm,
Mən güllərə düşmənəm.
Pfu... filərəm güllər itər,
Yerində qanqal bitər.

O əlində tikanlı toppuz, gül kollarının üstünə cumaraq, toppuzunu göyə qaldıraraq
nərə çəkir.

Eyy... koldakı, çıx kənara,
Ürəyinə vurum yara

Ç o b y a s

(başını qaldırıb, boynunu koldan uzadaraq)

Neyləmişəm sənə, mən?

B a l a c a q a n q a l
Çıx bayıra, bilərsən.

Çobyas yenidən başını kola soxur. Balaca qanqal kolu toppuzu ilə vurmağa başlayır. İncigülü o biri tərəfdən baş qaldırır.

İncigülü

Dəymə ona, amandır,
O, faydalı dərmandır.

Balaca qanqal ona acıqlı-acıqlı baxır və kolu eşləməyə başlayır. Çobyas birdən koldan sıçrayıb, düz Balaca qanqalın önündə dayanır.

Çobyas

Bu da mən, nədir sözün?

Balaca qanqal

Gözün tökülsün, gözün.
Tez ol söylə adını,
Sındıraram qol-qanadını.

Qızılgül

(başını koldan qaldıraraq)

Ay avara, o, gərək olar sənə.

Balaca qanqal acıqlı-acıqlı Qızılgülə baxır, Çobyas isə düz
Balaca qanqalın qarşısına hoppanır.

Çobyas

Çobyasam, dəymə mənə!

(Nəğmə oxumağa başlayır)

Çobyasın mahnısı:

Mən ki, gözəl deyiləm
Taxasan öz yaxana,
Üzümdən oxşayıram
Bir az günəbaxana.

Nə qarət:

Çöllər, düzlər, meşələr,
Yaşıl məskənim.

Əlim cibimdə,
Papağım yandır mənim.

Qızılgültək yaymıram
Hər tərəfə ətrimi.
Mən bir güləm ki, hamı
Çox istəyir xətrimi.

Balaca qanqal
Çobyas! Bu düz olmadı,
Bilmirəm belə adı.
Get özünü ələ sal,
Naqqalın biri, naqqal.
Çobanyastığı olar,
Bax, bu adda bir gül var.

Çobyas
Mən həmənlə güləm, həmənlə.

Balaca qanqal
Çıx, mənimdir bu çəmən.

Çobyas
İnsanlarındır bura.

Balaca qanqal
Öldürürəm vura-vura.

Çobyas
(yırğalanan boynunu gülünclə əyə-əyə, onu məsxərəyə qoyaraq)

Boğazında olsa yara,
Çobyas yazar qarqara.

Balaca qanqal
Sus!.. Çərənləmə boş-boş,
Mən heç olmuram naxoş.

*(Onu itələyir və koldan çıxarır, sonra Qızılgülə yaxınlaşaraq,
kolu eşələyə-eşələyə)*

Danış! Haraya getdin?
Çıxıb mollalıq etdin,
Sən bayaq özgəsinə,
Bəs nə oldu səsinə?

*(Kolu eşələyərkən Qızılgülün tikanı onun barmaqlarına batır.
O, əlini silkələyə-silkələyə)*

Ey tikanlı, sən kimsən?!
Yoxsa sən də bir həkimsən?
Səni də mən ona qatım.

Q ı z ı l g ü l

Səni boğar ətriyyatım.

Q ı z ı l g ü l rəqs edib öz koluna girir.

Ç o b y a s

(təpənin üstündən çıxıraraq)

İnsan yanında var xətri,
Onlara ruh verir ətri.

B a l a c a q a n q a l

(çiyinlərini qaldıraraq)

Neyləyək, çıxaq çəməndən?
Xa... xa... xa... xa...
Yaxşı dilmanc olar səndən

(Qızılgülü toppuzlamağa başlayır)

Q ı z ı l g ü l

(qəzəblə)

Eşidirsən? Əl çək bizdən!
İtil bizim yerimizdən!

Balaca qanqal

Eyy... üstümə az bağır.

Qızılgül

Çox məni bilmə fağır.

Balaca qanqalın üstünə cumub onu tikanları ilə sancmağa başlayır. Balaca qanqal əli-ayağı sıyrılmış halda gah bir ayağı üstə tullana-tullana, gah da hər iki əlini havada silkələyə-silkələyə çığırır.

Balaca qanqal

Vayy...

Bu nə yaman qudurdu,

Harama gəldi vurdu.

Qızılgül

Həə... gəlməyir xoşuna?

Dalaşma boş-boşuna!

Balaca qanqal

(Qızılgülə şəhadət barmağını silkələyərək)

Dayan!

Səninlə çoxdur işim,

Qoy bu kola girişim.

Sonra gələrəm yenə

Bir od vurram sənə.

(O, toppuzu ilə soldakı kolu araşdırmağa başlayır)

Eyy... erkəksən, dişisən?!

Çıx bayıra kişisən!

(Koldakı çölə çıxmur. Balaca qanqal qışqıra-qışqıra gülün yarpaqlarını didməyə başlayır)

Eşitmirsən, çölə çıx, kar!

İncigülü

*(öz didilmiş yarpaqlarını hamarlaya-hamarlaya üzünü
Qanqala tutaraq)*

Nə deyirsən, ay ziyankar?

Balaca qanqal

Ziyankar?.. Hələ bir dilin də var!

(İncigülünün üstünə cumur)

Qızılgül

(İncigülünü müdafiəyə girişərək)

Eyy... ona dəymə, o incidir,

O, insanın sevincidir!

Balaca qanqal

(kinayə ilə)

Nəyidir, nəyi?

Çobyas

(təpənin üstündən)

O sağaldır ürəyi!

İncigülü koldan çıxarkən Balaca qanqalla üz-üzə gəlir.

Balaca qanqal

Sən mənim üçün bir heçsən,

Öldürürəm burdan keçsən!

(Onu qovur və kolları axtara-axtara qışqırır)

Sənin başçın hanı?

Dağıdır bu dünyanı.

(Sonra üzünü Çobyasa tutub)

Söylə görüm kimdir, kim!

Gəlsin ona da çökim.

(*Toppuzunu Çobyasın başına vura-vura*)

De görün adı nədir,
Şeytandır, əcinədir?

Çobyas
(*acıqlı*)

Böyüyümüz, Qərənfiledir!

Balaca qanqal
Tanıdım, o zəhərdildir...

Qızılgül
Zəhər tuluğu sənsən!..

(*Balaca qanqalın üstünə cumub, tikanlarını ona batırır*)

Balaca qanqal
Sən elə bil gicitkənsən...

(*Qızılgülün üstünə cumaraq, qışqıra-qışqıra ona nəğmə ilə
müraciət edir*)

Balaca qanqalın mahnısı:

Tez deyin hanı,
Qanqalın baş düşməni?
Deməsəz onu bilin
Yerini Qərənfilin,
Alt-üst eləyəyəm çölü, çəməni,
Dağıdaram bu güllər aləmini.

Çobyas Balaca qanqalı lağa qoya-qoya oxumağa başlayır.

Çobyasın mahnısı:

Qərənfile çox sevirik onu bil,
Sədaqətli bir yoldaşdır Qərənfil.
Şəfa verir Qərənfilin əlləri,
O, bəzəyib sevindirir elləri.

Nəqarət:

Dolaşmır veyil-veyil,
O, sənin tayın deyil.

Düşməni yandırır o, atəş kimi,
Dostlara nur saçır, bir günəş kimi.
Bax, Qərənfil indi çatar imdada,
Sənin də niyyətin tez gedər bada.

Nəqarət:

Başında çaxar şimşək,
Əməllərindən əl çək!

Çobyas

(oxuyandan sonra, əlində bir daş parçası Balaca qanqalı ələ sala-sala)

Otur dincəl bu daş üstə,
Nə deyirsən, biz baş üstə.

Balaca qanqal daşı ayağı ilə itələyir və Çobyasa çox acıqlı baxır.
Uzaqdan Qərənfilin səsi gəlir.

Qızılgül

Odur, başçımız gəldi.

Çobyas

Vay-vay... canımız dincəldi.

Balaca qanqal

(Qərənfilə görün kimi, tez onun üstünə cumub)

Sənsənmiş buranı tutan?!
Get bir boyundan utan!
Adını azadlıq gülü qoymusan,
Məni soğan kimi soymusan.
Heç həyə yoxmuş səndə.

Qərənfil

Gərək çöldə, çəməndə,
Güllər bitsin, onu bil!

Balaca qanqal

Kəs səsini acidil,
Qaxıl bir yanda görək!
Bəs biz qanqallar ölək?!

Qərənfil

Həə... gərək belə olsun,
Bütün alaqlar ölsün!

Balaca qanqal

Alaqları tökərəm,
Bağ-bağçanı sökərəm.

Qərənfil

Sənə oturar ağır!
(*Qızılgülə işarə edib*)
Yeri Çobyası çağır!

Qızılgül təpədən əl edib, Çobyası çağırır. O gəlir.

Qərənfil

(*güllərdən soruşur*)
Güllər, yaraqlar hamı?
Qovaq bu pəhləvanı...

Çobyas tez qaçıb, bir yığın yaraq gətirir, bunlar tikanlı gül budaqlarıdır.
Qərənfil yaraqları paylayır və onlar vuruşmağa başlayırlar.

Çobyas

(*tullana-tullana və Balaca qanqalı ələ sala-sala*)

Həə... nə yemisən, turşulu aş,
Səni özək yavaş-yavaş.

Qərənfil

(hər iki əlində tikanlı gül budağı Balaca qanqalın üstünə cumur və onun baş-gözünü zədələyərək)

Haydı! Tez buradan əkil,
Xarabalığına çəkil!

Balaca qanqal

(üz-gözü yaralanmış Balaca qanqal dal-dalı gedərək, öz-özünə)

Yaxşı, yaxşı, mən getdim daha,
Bu sizə oturacaq baha!..

Qərənfil

(Balaca qanqalı çəməndən qovduqdan sonra, dostlarına yanaşib onlara yavaşcadan)

Mən gedirəm səfərə,
Qoy hazır olsun hərə.
Düşmənimiz yamandır,
Ayıq olun amandır.
İndi düşürəm yola.

Çobyas

Hara belə, xeyir ola?

Qərənfil

(ehtiyatla o yan-bu yana baxa-baxa)

Xeyirlidir bu səfər,
Qoy bilməsin bir nəfər.
Dan yeri ağaranda
Gözləyersiz limanda
Gələrəm səhər-səhər,
Verərəm sizə xəbər.

Qərənfil əl verib, xudafisləşib gedir. Güllər kolların ardına keçirlər. Bu zaman Balaca qanqal əlində toppuz yüyürərkən, birdən Böyük qanqalla toqquşur, əvvəlcə özünə, sonra ona baxaraq bir az hürkür. Güllər isə koldan baş qaldıraraq gülüşürlər və bu hadisənin nə ilə qurtaracağı ilə maraqlanıb tamaşa etməyə başlayırlar. Böyük qanqala məxsus musiqi çalınır və bu musiqinin sədaları altında sözə başlayır.

Böyük qanqal

Mən burda dura-dura,
Sən hardan gəldin bura?
De kimsən kələ-kötür?
Üz-gözünə bax, qotur!

Balaca qanqal

(təaccüblə)

Sən məni tanımadın?

Böyük qanqal

(acıqlı)

De görüm nədir adın?

Balaca qanqal

Adım? Balaca qanqal.

Böyük qanqal

(hirsli)

Nə? Hambalın biri, hambal,
Şad xəbər...
Mənim paltarımdan geyib bəxtəvər

Balaca qanqal

Bir hövsələn olsun,
Mənə qulaq as.
Geydim, gül-çiçəkdən
Mən alım qisas.

Böyük qanqal

(istehza ilə Balaca qanqala gülərək, qəhqəhə çəkir)

Xa... xa... xa... xa...

Balaca qanqal

Bağışla, bəs sən kimsən?
Görünür ki, çox nəcibsən.

Böyük qanqal

Mən alaqlar pənahıyam,
Tikanlar şahənşahıyam!

(Oxumağa başlayır)

Böyük qanqalın mahnısı:

Yox olsun ağac-uğac
Dünya üzündə,
Var olsun alağ-malaq
Çölün düzündə.
Mən sənə dost olaram,
Sözümə baxsan.
Çiçəkləri yandırsan,
Gülləri yaxsan.
Mən istəsəm parçalaram
Kainatı.
Nərə çəksəm yerə düşər,
Kim xor baxsa mənim kimi
Böyük şaha.
Yandıraram, dağıdaram,
Xa... xa... xa... xa...

Balaca qanqal

(təzim edə-edə)

Alaqların şahı...
Həə... deyirəm axı.

Böyük qanqal

Sən isə, mənim sarsaq qanqalım!
Gəl səni təpiyimin altına salım.

Balaca qanqal

(təccüblə)

Niyə? Mən köməkçi gəlmişəm sənə,
Etibar elə, əlahəzrət mənə.
Az qaldı ölüm bağda,
Gəlmədin dar ayaqda.
Başım cəncələ düşmüşdü,
Güllər məni öldürmüşdü.
Hiss etmədin hücumu?

Böyük qanqal

İyləmişdim ovcumu?

Balaca qanqal

Şehirlisən axı sən,
Ən yaxın dostunam mən.

Böyük qanqal

(çığıraraq)

Sənə yoxdur etibar!

Balaca qanqal

Var

Böyük qanqal

Varsa, get gülləri yol!
Budur bax, açıqdır yol.
Təpiyin altına sal,
Get onlardan hayıf al.

Balaca qanqal

Sən nə desən mən eləyə bilərəm.

Böyük qanqal

(Balaca qanqalı ələ salaraq gülməyə başlayır)

Xa... xa... xa... xa...

Axmaq, səni yer üzündən silərəm.

Bir təpik vuraram indi belindən,

Sən nəşən ki, bir şey gəlsin əlindən,

Çoxda ki oxların var üz-gözündə.

Balaca qanqal

Mənə dəysən, məhv olarsan özün də.

Böyük qanqal

Bir buna bax, bu məni hədələyir,

Təbiətin özü mənə baş əyir.

Mənim kimi ziyankar yox meşədə,

Çalışıram yüz ildir bu peşədə.

Bu yerlər əzəldən verilib mənə,

Qoymaram gül bitsin burda bir dənə.

Mən güllərin soruram şirəsini.

Balaca qanqal

Mən isə kəsirəm lap nəfəsini.

(Təpiklərini çəməndə döyməyə başlayır)

Böyük qanqal

Boş danışma, sarsaq, dayan!

Görək kim çox verir ziyan,

Mən, ya sən?

Balaca qanqal

Mən!

Böyük qanqal

Mən!

Balaca qanqal
Yox, mən!

Böyük qanqal
(acıqlı)
Yox, mən!..

Balaca qanqal
Mən, mən, mən...

*(Qacıq və güllərə ilişib yıxılır, ayağa durub tüpürərək onları
toppuzlayır və onlara)*

A güllər, onu bilin,
Sizi yerə yıxaram.
Mən sizdən Qərənfilin
Acığını çıxaram.

Böyük qanqal
*(toppuzunu göydə oynada-oynada ziyançılığa başlayır
və ucadan çılgın səslə)*

Məhv olub getdi alağ,
Güldən intiqam alağ!

Balaca qanqal
Alağ, alağ!

Böyük qanqal təpiklərini yerə döyə-döyə nəre çəkir, Balaca qanqal da
onu təkrar edir.

Böyük qanqal
Qoy sındırım ağac-uğac yox olsun.

Balaca qanqal
Yox olsun!

Böyük qanqal
Qoy sındırım, alağ-malağ çox olsun

Balaca qanqal
Çox olsun!

Böyük qanqal
Qoy sındırım, bütün güllər çürüsün,
Kainatı qanqallıqlar bürüsün!

Balaca qanqal
Bürüsün!

Böyük qanqal
Çatıb Qızılgülü əzim,
Qərənfilin üstə gəzim!
Canın alım bu güllərin!

Balaca qanqal
(onun dediklərini təkrar edir)
Çatıb Qızılgülü əzim,
Qərənfilin üstə gəzim!
Canın alım bu güllərin!

Böyük qanqal
(Balaca qanqalın dediklərindən xoşhallanaraq)

Həə... bax belə... afərin!
Ver əlini dost olaq,
Bütün gülləri yolaq.

(Balaca qanqal əlini ona verir. Böyük qanqal onu qucaqlayaraq)

Məni diqqətlə dinlə:
Biz sirdaşq səninlə,
Qoymaram səni darda.

Bu güllər yüz ildir eləyir dava
Deyirlər bizimdir bu yer, bu hava.
Onlara dünyanı de kim verər, kim!
Onların gözünə gərək dağ çəkim!

(Sıçrayaraq, əlinə iki ağac alır. Onların başında qırmızı lentlər var. O, ayağına dolayan Balaca qanqalı təpikləyib, əlindəki lentləri göydə ildirim kimi cilvələndirərək, yenə nərə çəkir)

Eheyy... necəsiz bir ildirim olub çaxım,
Bütün çəmənliyi yandırım, yaxım?!

(Balaca qanqal da onun sözlərini təkrar edib əlindəki kiçik ağacları oynadaraq, Böyük qanqalı yamsılayır. Böyük qanqal, Balaca qanqalın hərəkətlərindən əsəbləşərək)

Axmaq!
Ağzımı əyəndə cin boğur məni,
İstəyirəm tutub öldürəm səni.

(O, Balaca qanqalın ardınca yüyürür ki, onu tutub əzişdirsən. Balaca qanqal qaçarkən ayağı kola ilişir və yıxılır. Böyük qanqal onu qaldırmaqdan əsəblənərək, təpikləyib döyür)

Mən dünyada təkəm, tək,
Səndən mənə nə kömək?
Dur ayağa, gicfərə,
Salmışdın məni şərə.

Onu təpikləyir.

Balaca qanqal

(aldığı zərbədən yerindən tərpənə bilmir və yalvarıcı səslə)

Qoy bir gəlim özümə...

Böyük qanqal

Keç, görünmə gözümə!
Avarasan, veyilsən,
Cinsimizdən deyilsən!
Öldürərəm burda qalsan,
Rədd ol, yalançı qanqalsan!
Sənin iş görməyə qüvvətin hanı,
Yerdombalanı?!

Meydandan çıxır və onun gedişinə uyğun musiqi səslənir.

Balaca qanqal

(Balaca qanqal yumruqlarını düyümləyərək, Böyük qanqalın dalınca qaçıb, acıqlı-acıqlı onun ardınca)

Yaxşı, hədələdin sən məni,
Mən yox eləyərəm səni.
Görərsən ki, bu gecə
Mən yalançıyam necə?
Sən nə qanırsan hörmət,
Lənət olsun sənə, lənət!

(Yenidən Balaca qanqal çəmənə qayıdır və qəzəblə nəğmə oxumağa başlayır)

Balaca qanqalın mahnısı:

Eyyy!.. Sən mənə demə yerdombalanı,
Balaca qanqalın var adı-sanı.
Döyüslərdə qüvvətimi sınađım,
Bir qəhrəman kimi məşhurdur adım.

Nəqarət:

Başın göyə dəyir, ağlın dabanında,
Heç bir şey deyildi sənin baban da.

Nədən ötrü gəlmisən bu həyata,
Gəzirsən qollarını ata-ata.
Dost-aşnan kimlərdir? Pıtraq və Çayır!
İkisi də kölgəni qırmaqlayır.

Nəqarət:

Başın göyə dəyir, ağlın dabanında,
Heç bir şey deyildi sənin baban da.

Balaca qanqal zarıdaya-zarıdaya Böyük qanqalın ardınca gedir. Güllər gülə-gülə koldan çıxırlar: "Xa... xa... xa... xa..."

Qızılgül

(üzünü İncigülünə tutub təəssüflə)

Hayıf, axmaqlara getdi vaxtımız,
Sən get, xəstələrə bir baş çək, ay qız.

İncigülü

Bunların heç ağı yoxdur,
Gedim, ağır xəstə çoxdur.

İncigülü gedir. Balaca qanqal cığırda gedib bir bağa düşür, çəkmələrini soyunub dincəlir. Ağacın altından bir qoz tapıb yemək istərkən, uzaqdan bir səs eşidir.

Çayırın çıxışına musiqi çalınır.

Çayır

Uuuu, uuuuu...
O kimdir bağımnda meydan sulayır?

Balaca qanqal

Bəs o kimdir, çaqqal kimi ulayır?
Vurram sənə qırmacı.

Çayır

Danışma acı-acı!
Keç, yoldan gəlir Çayır.

(Rişələrini şappıldada-şappıldada ona hücum edir)

Balaca qanqal

(rişələrdən birini tutaraq)

Gəl də, kim səni sayır,
Rişə atıb, ilana
Oxşadırsan özünü.
İlana bax, ilana,
Keç, bərəltmə gözünü!
Xa... xa... xa... xa... maşallah,

Belə kərtənkələyə...
Bayaq Böyük qanqalla
Gəldim kəllə-kəlləyə,
Mən səndən qorxacağam?

Ç a y ı r

Şirəni soracağam...
Fuuuu, fuuuu...

(Hər tərəfdən Balaca qanqala hücum edir)

B a l a c a q a n q a l

Bir qoz yemişəm cəmi,
Keç, sovurma şirəmi.

Çayırın rişəsini bir kənara atır. Ç a y ı r isə ondan əl çəkməyib hücumu keçir.

Ç a y ı r

Yaxşı düşdün əlimə.

B a l a c a q a n q a l

Keç, dolaşma belimə!

Ç a y ı r

(ondan əl çəkmir, onu sıxma-boğmaya salır)

İndi qırılar dizin!

B a l a c a q a n q a l

(yalvarıcı səslə)

Dəymə, sizinəm, sizin...

Ç a y ı r

Başınçun, bizimsən!

(Onun yaxasından yapışır)

Mən səni boğacağam!

Bunların səsine Q ı z ı l g ü l və İ n c i g ü l ü g ə l i r .

Qızılgül

Ağlın itirib Çayır,
Dostunu qırmaclayır.

(Onları aralamaq istəyir)

İncigülü

(Qızılgülə)

Onun işi şərdir, şər!
Gedək, bizə ilişər!

Bu səsə Çobyas da gəlir.

Çobyas

(döyüşən Çayır və Qanqala)

Tullayın səhərçağı
Qıy vurub savaşımağı.
Hər tərəfdə toy-düyün,
Gül bayramıdır bu gün.

Çayır

(Çobyasa)

Axı, güldən mənə nə?..
Gəl, şallaq vurum sənə!

Çobyas

(Çayıra yaxınlaşıb, yavaş səslə qulağına)

Sən yatmısan vay, vay, vay...
Bax, axır şirəli çay
Dağ başından, şamacan
Yüyür iç axşamacan...

Balaca qanqal bundan istifadə edib qaçır.

Ç a y ı r

(Özünü itirmiş kimi)

Hə, hə, hə, şirəli çay?
Mən yatmışam vay, vay, vay.

(O da tez qaçır)

Səhnə qaranlıqlaşır, alaqqaranlıqda sahil görünür, dəniz ləpələnir. Çobyas və Qızılgül limanda var-gəl edərək Qərənfilin yolunu gözləyirlər. Layla musiqisi çalınır.

Q ı z ı l g ü l

(sevinclə Çobyasa yanaşıb)

Sss... sss... gəlir,
Eşidirsizmi küyü?

Ç o b y a s

(başını yırğalayaraq)

Dənizdir, ləpələnir.
(O, dodaqlarını yalaya-yalaya)

Görmürsən duzlu suyu
Üzümə səpələnir?

Q ı z ı l g ü l

(dodaqlarını yalayır və çiçəyin ləçəklərini çəkib, fala baxırmış kimi)

Gəlir-gəlmir, gəlir-gəlmir,
Gəlir-gəlmir, gəlir!

Ç o b y a s

Xoş gəlir doğma yurda,
Bir az dincəlim burda.

(Qızılgülə söykənərək uzanır. Qızılgül Çobyasa layla çalır)

Q ı z ı l g ü l ü n l a y l a s ı :

Sahildə baş-başa verir qayalar,
Mənim də yoldaşım dincini alar.

Dikər göy dənizinə xumar gözünü,
Mən layla dedikcə yumar gözünü.
Lay... lay... lay...

Hava işıqlanır.

Q ı z ı l g ü l

Hər yanı işıq aldı,
Qərənfil harda qaldı?

Ç o b y a s

(*yuxulu*)

Darıxma,
Bu gün gəlməz, sabah var!
Axır ki, gəlib çıxar.

Q ı z ı l g ü l

(*Çobyası dümsükləyərək, dik durub sahilə doğru cumur və sevinclə*)

Çobyas! Ayıq ol, ayıq!
Sahildə durdu qayıq!

(*Onlar hər ikisi irəliləyir və Çobyas dik duraraq, gözlərini ova-ova sahilə doğru baxır... Qızılgül sevinclə*)

Odur, gəlir Qərənfil!
Al bayraqdır elə bil.
Tez ol qarşısına qaç,
Əvvəlcə sən söhbət aç.

Qərənfil əynində al rəngli köynək çəməne gəlir. Pıtraq onu pusa-pusa gəlib, kolun dalında gizlənir.

Ç o b y a s

(*Qərənfilin qarşısına yüyürərək*)

Xoş gəlmisən Qərənfil,
Şad xəbərsən elə bil!

Qərənfil

(əllərini onun boynuna dolayaraq)

Dostlarım! Bir gizli söz deyim sizə,
Böyük bir xoşbəxtlik üz verib bizə.
Sevincgülümüzün toxumu gəlib,
Daha gül-çiçəyin canı dincəlib.

Qızılgül

(sevinə-sevinə ucadan)

Bu dünya gül-çiçəklə dolacaqdır,
Bütün xəstəliklər yox olacaqdır.

Çobyas

O gül bizə sevinc verəcək demək?

Qərənfil

Bəli, sevinəcək, güləcək ürək.
O gülün ətrilə dolacaq bağlar,
Şəfəqində yuyunacaq uşaqlar.
Alaq üstə zəhər kimi axacaq,
Qanqalları yandıracaq, yaxacaq!

Pıtraq

(kolun dalından)

Siz öləsiz, görməyəcəksiz onu!
Puça çıxacaq bu işin sonu!

Çobyas

(Qərənfildən soruşur)

Yaxşı, haçan göstərəcəksən bizə?

Qərənfil

Onu, qızıl günəş göndərib sizə.

*(Günəş kimi parlaq şarları göyə qaldırıb, toxumun
bu olduğunu bildirir)*

O sehirli toxum, bax budur həmə, n,
Səpək, qoy sevensin bu çöl, bu çəmən.

P ı t r a q

(kolun dalından)

Siz ölərsiz, görməyəcəksiz onu!
Puça çıxacaq bu işin sonu.

Q ə r ə n f i l

Bu qədər toxumdan bir gül bitəcək,
Qalanları torpaq altda itəcək.
Sevincgülü açıb, sonra artacaq,
Alaqları rişəsindən dartacaq.
Qanqallar öləcək o gündən belə,
Sevincin şəfəqi axacaq elə.
Sora bilməz şirəmizi bir qanqal.

Ç o b y a s

(sevincək)

Oyna! Çal!
Elə ki, açdı gül,
Axşamacan sevin, gül...

Güllər sevinclə mahnı oxuyarlar.

Güllərin zəhmət mahnısı:

Gah dönürük uçan yelə,
Gah dönürük coşan selə.
Yayılb obaya, elə,
Bəzəyirik təbiəti,
Bəxş edirik səadəti.

Nəqarət:

Qoy güllərin xoş iyində,
Körpə yatsın beşiyində,
Gözəlliyin keşiyində.
Bizik gecə-gündüz duran,
İnsanlara şənlik quran.

Qərənfil

(gülə-gülə Çobyasa)

A Çobyas, tez gətir kətməni, beli,
Gəlin sevindirək obanı, eli.
Biz Sevincgülünü becərək burda,
O, sevinc gətirsin bu doğma yurda.

(Əlini Çobyasın çiyinə qoyaraq)

Məhv eləyib düşməni,
Sevindirəcək səni.

Çobyas

Sevindirsən görüm, hanı?

Qərənfil

Sevincgülü güldürür çalışqanı.

Təkrar güllərin zəhmət mahnısı ucalır.

Zəhmət mahnısı:

Gah dönürük əsən yelə,
Gah dönürük coşan selə.
Yayılib obaya, elə,
Bəzəyirik təbiəti,
Bəxş edirik səadəti.

Nəqarət:

Qoy güllərin xoş iyində,
Körpə yatsın beşiyində,

Gözəlliyn keşiyində,
Bizik gecə-gündüz duran
İnsanlara şənlik quran.

Hər üç dost – Qızılgül, Çobyas, Qərənfil mahını oxuya-oxuya yeri belləyirlər,
hamarlayırlar və toxumu səpib sulayırlar.

Qərənfil

(Çobyasın işgüzarlığını bəyənir və əlini onun çiyinə qoyaraq)

Çobyas, zirəksən, zirək!
Bil, sənsən bizə dirək.

Çobyas

(Qərənfilə)

Bizim aramızda yenə böl işi.

Qərənfil

Çobyas, sənin olsun bütün çöl işi.
Gül-çiçəyi tez topla öz başına,
Tapşırıq ver dostuna, yoldaşına.
Sevincgülü duranda səhər çağı,
Qanqaldan, Pıtraqdan qoruyun bağı.
Düz çəmənə çəkin suyunu çayın.

Çobyas

Baş üstə! Siz məndən olun arxayın.

Qərənfil

(Qızılgülə)

Sən, Qızılgül, üzünü günə çevir,
Sevincgülü hərərəti çox sevir.

Qızılgül

Günəşə tutaram onun üzünü,
Qoy şəfəqlər qamaşdırsın gözünü.

*(Qızılgül yüyürə-yüyürə kolun dalında gizlətdiyi qutunu gətirib
açır və içindən gözəl bir ulduz çıxararaq)*

Sevincgülü girəndə qızıl dona,
Bu ulduzu bağışlayıram ona.

Qərənfil

Lap yaxşı olar onda,
Gəzər ulduzlu donda.
Çobyas! Keşikçi qoy çayın yolunda,
Bil ki, düşmənlərin var sağ-solunda.

Çobyas

Baş üstə!

Qızılgül

Yenə də iş ver, yenə də mənə.

Qərənfil

Sən çoxluca gübrə ver bu çəmənə.
Vedrəni al, çaladan gübrə daşı,
Qoy Sevincgülünün ucalsın başı.

Qızılgül

Yaxşı, söylə, haçan açacaq, haçan?

Qərənfil

Sabah görəcəksən, onu gül açan.

Pıtraq

(kolun dalından öz-özünə)

Ay açdı ha... əlləşin,
Ölməyibdir lələşin!

Çobyas

(sevincək, oynaya–oynaya güllərə)

Sevincgülü açacaqdır sabaha,
Biz sevinib, şadlıq eləyək daha.

Güllər Qərənfilə həsr olunmuş mahnını oxuyurlar.

Qərənfil haqqında mahnı:

Qərənfil çox sevirik onu bil,
Sədaqətli bir yoldaşdır Qərənfil.
Şəfa verir Qərənfilin əlləri,
O şad edib, sevindirir elləri.

Bu zaman mahnının səsinə İncigülü gəlir.

İncigülü

(Qərənfilə görün kimi, ona tərəf yüyürüb, onunla görüşür)

Kimi görürəm, kimi?!
Ey həkimlər həkimi.
Gəldin? Xoş gördük səni,
Abad eləyirsən bizim çəməni.
Söylə, görüm mənə, əkdüyün nədir?

Qərənfil

Bu adi gül deyil bir xəzinədir,
Gərək yayaq onu uzaq ellərə!

İncigülü

Ehtiyatlı olaq, düşər əllərə.

Qərənfil

Üstündə əziyyət çəkdik bir belə,
Qoyarıqmı, onu düşsün yad ələ?

İncigülü

Sevincgülü üçün bəs mən nə edim?
Bulaq suyu gətirməyə qoy gedim.

Qərənfil

Dayan! Bu gün keşikçimizsən bizim,
Sevincgülümüzü qoru, əzizim.

İncigülü

Mən onu çox istəyirəm özümdən,
Qorxmayın! Qoymaram onu gözümdən.

(İncigülü keşikdə duraraq, Qərənfilə)

Səp toxumu çölə, düzə,
Gözəl həyat gülsün üzə!
Qəşəng Sevincgülü bitsin,
Alaqlar məhv olub getsin.

Pıtraq

(koldan)

Ah, səni tutsun azar!
Biz ölməmişik, varıq!
Axırına baxarıq!
Bu saatca qaçaram,
Mən bu sirri açaram.

Qərənfil

(güllərə)

Yol ötür mərdimazar,
Düşmən əhvalatı eşitdi, əlbət!

Çobyas

Qorxuram törədə, böyük fəlakət,
Sevincgülümüzü bərk qoruyaq biz!

Qızılgül

Qızılgül deyərlər mənim adıma,
Nərə çəksəm gələrlər imdadıma.
Mən tutaram düşmənlərin yolunu,
Sındıraram qanadını-qolunu!

Xorun zəhmət mahnısı ucalır.

Zəhmət mahnısı:

Gah dönürük uçan yelə,
Gah dönürük axan selə.
Yayılb obaya, elə,
Bəzəyirik təbiəti,
Bəxş edirik səadəti.

Nəqarət:

Qoy güllərin xoş iyində,
Körpə yatsın beşiyində.
Gözəlliyin keşiyində,
Bizik gecə-gündüz duran,
İnsanlara şənlik quran!

Mahnı sədələri altında pərdə yavaş-yavaş enir.

İKİNCİ PƏRDƏ

Sübh alaqranlıqda ildırım çaxır. Külək Pıtrağ ı süpürləyib, Böyük qanqalın xarabalığına salır. Çürük bir budaqda oturmuş Bayquş şən nəğmə oxuyur. Böyük qanqal hələ səhər yuxusundadır.

Pıtraq

(Böyük qanqalın qulağına)

Qanqal həzrətləri, dur!
Düşmənlərə tələ qur!

Böyük qanqal

(başını yastıqdan qaldırıb, yuxulu-yuxulu Pıtrağa baxır)

Pıtraq nə deyirsən, nə?

Pıtraq

Xəbərə gəldim sənə.

Böyük qanqal

(ayaqlarını çarpayıdan sallayaraq, çox acıqlı Pıtrağa baxaraq)

Yenə də səhər-səhər
Yuxuma qatdın zəhər.
Bir de görüm sözünü,
Ağac deşsin gözünü.

Pıtraq

(mat-mat Qanqalın üzünə baxır. Qanqal balışın altından ağac götürüb, onun üstünə cumur, Pıtraq isə əsə-əsə əllərini göyə qaldıraraq)

Qərənfil kam alır bizdən,
Bizi qovdu yerimizdən.
Orda zəhər gülü əkib,
Gözümüzə bir dağ çəkib.

Böyük qanqal

(əsəbi halda)

Nə? Nə?

Pıtraq

(Böyük qanqalı sığallaya-sığallaya)

Əziz əlahəzrətim,
Sənə var bir söhbətim.
Xəbərin yox xəbərdən,
Toy-bayramdır səhərdən.
Sevincgülü əkiblər,
Alağa dağ çəkiblər.

Gül açacaq sabaha,
Biz öləcəyik daha.
Bircə sənə var güman.

Böyük qanqal
Dağ başını aldı duman.

(Üzünü Pıtrağa tutub)

Göylər nura boyanmamış,
Qərənfil heç oyanmamış,
Gətir onu görüm nədir?

Pıtraq

O gül deyil, xəzinədir,
Sevinc verir təbiətə.

Böyük qanqal
Sallam onu əziyyətə!

Pıtraq

(əzilə-əzilə)

Qoy məhv olsun gül-çiçək,
Evlərinə biz köçək.

(Böyük qanqalın başına hərlənə-hərlənə onun üst-başını təmizləyir)

Böyük qanqal

(ayağını birdən yerə vuraraq)

Nə durmusan sərsəri,
Gətir onu, gəl bəri!
Rədd ol burdan bayıra,
Get xəbər ver Çayıra!
Qoy tez gəlsin yanıma,
Lərzə düşdü canıma.

Pıtraq gedir. Böyük qanqal əsəbi halda eyvanda var-gəl edir. Bu zaman səhnə arxasından səs eşidilir. Balaca qanqal haray çəkib, Böyük qanqalın malikanəsinə gəlir, onun ayaqlarına yığılır.

Böyük qanqal
(onu ayağı ilə itələyərək öz-özünə)

Görəsən nə hiyləsi var?
Hardan gəldi bu ziyankar?

(Üzünü Balaca qanqala tutub, istehzal güllüslərlə ona)

Xa... xa... xa... xa...
Həə... gəldin hayıf alasan?
Bu, çox da deyil asan!

Balaca qanqal
Mən dəyişmişəm daha,
Gəldim sənə pənaha.
Düşmüşəm yaman hala,
Məni tutub az qala
Öldürmüşdü Qərənfil.

Böyük qanqal
Ölməlisən onu bil!
Çək cəzandır, yaramaz!

Balaca qanqal
İnsafın olsun bir az,
Mənim günahımdan keç,
Sözündən çıxmaram heç.

Böyük qanqal
(təpiyi ilə onu itələyərək)
Dur! Sürünmə bir iş gör!
Yeri, çəpərləri hör!
Bərkidək qərargahı.

Balaca qanqal
(ayağa qalxaraq)
Baş üstə şahlar şahı.

Sevincək gedir. Böyük qanqalın musiqisi çalınır və o da musiqi sədaları altında gedir. Hava yavaş-yavaş işıqlanır. Sevincgülü açılmaq üzrədir. Qızılgül səhəngi ilə səhnəyə gəlib, gülləri sulayır. Birdən Sevincgülünün açıldığını görüb, düz onun üstünə yüyürür:

Qızılgül

Dostum, ayrılmaram dünyada səndən,
Qoruyaram səni azğın düşməndən.
Sinəmi dağ kimi verərəm sənə,
Qoymaram heç zaman şəfəqin sənə.

(Qızılgül yüyürüb bir yüksəkliyə çıxır və öz sevincini aləmə elan edir)

Sevincgülü bitib burda,
Sevinc verir bizim yurda.
Getmə, dayan, ay yol ötən,
Nə gözəldir bizim Vətən!

Qızılgül Sevincgülünün başına dolana-dolana ona qulluq edir. Üstünə su çiləyir. Bu zaman Çobyasın səsi gəlir.

Çobyas

Çobanyastığı mənəm,
Alaqlara düşmənəm.
Vətəndir mənim anam,
Mən Vətənə qurbanam!

Qızılgül

(Çobyasın qarşısına çıxıb sevinclə)

Qızıl rəngli şarın var,
Günəşə oxşarın var.
Bir nəğmə oxu mənə,
Şad xəbər verim sənə.

Çobyas

Baş üstə.

Çobyasın Qızılgül haqqında mahnısı:

Gülün ən qəşəngisən,
Gözəllər çələngisən.

Üfüqlərdən almısan
O çəhrayı rəngi sən!

Baxdım sənın qönçənə,
Xoş ətir saçdın mənə.
Ləçəklərin içindən,
Gözlərin gülür yenə.
Gülümüz açıb əlbət,
Qıyamətdir, qıyamət!

Q ı z ı l g ü l

Öldürəcək qanqalları həməən gül,
Sevin qəlbim, sevin, gül!

Ç o b y a s

Torpaqdan ayrılısan məhv olar həyat,
Səninlə şadlanır gülür kainat.
Göydə qanadlanır gözəl arzular,
Sevincgülü səndə böyük hikmət var.

*(Çobyas Sevincgülünün yanında oturub ona nəvazişlə baxaraq
Qızılgülə)*

Ay qız, belə şad gündə
Bəs Qərənfil niyə yoxdur?
Sevincgülü üstündə
Onun zəhməti çoxdur.
Unutmusan yoldaşı?

Q ı z ı l g ü l

Bərk qarışıqdır başı,
Macal yox Qərənfilə.
Ağır xəstələr ilə
Doludur xəstəxana,
Çıxa bilmir heç yana.

(Yerdə uzanan gülləri göstərərək)

Bax, onlar xəstə güldür,
Çoxusu ölümcüldür;
Qanqal salıb bu hala.

Ç o b y a s
Lənət azğın qanqala!

Q ı z ı l g ü l
Gərək məhv edək onu,
Darıxma, çatıb sonu!

X o r
(*Sevincgülünün açılması mahnısını sözlə ifa edir*)

Açıl, ay gülüm, açıl,
Sən günəş kimi saçıl.
Əlvən şəfəqlərin var, –
Mavi, narıncı, yaşıl.

Sevincgülünün tamamilə açıldığını gören güllərin hamısı birlikdə musiqi ilə mahnı oxumağa başlayırlar.

M a h n ı :
Sevincgülü açıb gəl,
Yerə günəş saçıb, gəl.
Gözəl gülü görməyə,
Harda olsan qaçıb gəl!

Baxaraq üzümüzə,
Rəqs edir süzə–süzə.
Gözəl qönçələrindən
Gün düşür çölə, düzə.

Güllər oxuyub, oynayandan sonra İ n c i g ü l l ü g ə l i r . Bunu birinci gören Çobyas onun qarşısına qaçır.

Ç o b y a s
Çiçəklərin şöhrətisən, şanısan,
Sən ürək dərmanısan.

İncigülünün gözləri qamaşır. O, Sevincgülünə tərəf baxır.

İncigülü

Nə olubdur, ay aman,
Gözüm qamaşdı yaman.

Qızılgül

(sevincək)

Sevincgülümüz açıb,
Aləmə işıq saçıb.

İncigülü

(kuzəni Qızılgülə verərək)

Al, üzünə su çilə,
Qoy o, tez gəlsin dilə.

Qızılgül kuzəni alıb, Sevincgülünə su çiləyir.

İncigülü

(Sevincgülünə yanaşaraq)

Bu həqiqətdir, yoxsa yuxu?

Qızılgül

Sən ona şən bir mahnı oxu!

İncigülü məmnuniyyətlə razı olub mahnı oxumağa başlayır.

İncigülünün mahnısı:

Kölgəsində söyüdün,
Yavaş-yavaş böyüdüm.
Ağca gül açdım deyə,
Oxşadım mirvariyyə.
Gülümün inciçiçək,
Söylədilər adına.
Haçan ağrısı ürək,
Mən çatıram dadına.

Digər güllər hamı: “Haçan ağrısı ürək, sən çatırsan dadına” deyə təkrar edirlər.
Mahnı qurtaran kimi Sevincgülünün oyanma musiqisi çalınır. Sevincgülü oyanır.

Sevincgülü

(üzünü güllərə tutub)

Dostlar! Xoş gördük sizi!

İncigülü

(sevinclə)

O, salamlayır bizi,
Ay aman necə gülür?
Gözündən nur tökülür,
Mənə baxıb sevindi.

Pıtraq

(təpə dalından acıqlı-acıqlı)

Çox çıxmısan özündən,
Onu qoparram indi,
Yaş tökülər gözündən.

İncigülü

(Sevincgülünün yarpaqlarını sığallaya-sığallaya)

Xoş gəlmisən bu dünyaya,
Ətrin yetsin günə-aya.

Sevincgülü

(nəvazişlə)

Çox sağ olun!

İncigülü

Lap xoşum gəldi ondan.
Əynindəki o dondan
Tikdirərəm özümə.

Q ı z ı l g ü l

(İncigülünü kənara çəkərək)

Bir qulaq as sözümə!
Bu adi bir gül deyil,
Xoşbəxtlik gülüdür bil!

İ n c i g ü l ü

Xoşbəxtəm elə mən də,
Parlayıram çəməndə.

Musiqi sədaları altında Sevincgülünün səsi ucaldır.

S e v i n c g ü l ü

Ey alovlu günəş, ey canlı həyat,
Əl verin dost olaq, gülsün kainat.
Biz birlikdə düşmənləri məhv edək,
Bu gözəl həyatda sevinək, gülək!

Qızılgül Sevincgülünün səsinə eşitdikdə özünü sevincindən itirir. Birdən uzaqda Qərənfilə görünür. Pıtraq onu pusa-pusa gəlib kol dalında gizlədir.

Q ı z ı l g ü l

(Qərənfilin qarşısına yüyürərək onu sevinclə çağırır)

Tez gəl çıx, ay Qərənfil,
Sevincgülü açıb dil!

Q ə r ə n f i l

(daxil olur)

Lap danışır yəni?
Bir göstər hanı, hanı?

(Onlar Sevincgülünə yaxınlaşırlar. Qərənfil onu salamlayır)

Salam, ey sevimli gül,
Gəl bizimlə sevin, gül!

Sevincgülü ilk addımlarını atır. Musiqi sədaları ucalır. Qızılgül kolda gizlətdiyi qutunu gətirib açır və içindən parlaq ulduzu çıxarıb, Sevincgülünün telinə taxır. Sevincgülü ulduz üçün öz təşəkkürünü onlara bildirir. Bu zaman Ç o b y a s g ə l i r .

Sevincgülü

(üzünü dostlarına tutur)

Sizin zəhmətiniz getmədi hədəd!

Qərənfil

(onun səsinə eşitdikdə daha da sevinərək)

Sən sevinc gətirdin bu dünya qədər!

Sevincgülü

Alın, bu sevinci əlimdən, alın,
Göyün zirvəsinə qədər ucalın!

Sevincgülü ovuc-ovuc zərli yarpaqları qoynundan çıxarıb Qərənfilə verir. Qərənfil yarpaqları özünün və dostlarının döşünə taxır, qalanlarını isə qutuya qoyur. Hamı Sevincgülünə təşəkkür edir. Pıtraq yenə təpə dalından boylanıb, həyəcan keçirir. O, fürsət axtarır ki, Sevincgülünü qaçırsın.

Sevincgülü

(təvazökarlıqla)

Dostdan əsirgəməz heç kim varını!
Uçub ulduza, aya,
Sevinc yarpaqlarını səpərsiz bu dünyaya!

Qərənfil

Baş üstə!

Qızılgül

Qoy sevinisin nə ki var,
Bu dünyada insanlar.
Ay qız İnci, bəri dur,
Səndən xahişim budur;
Heç kəs bilməsin hələ,
Gülümüz düşər ələ.

İncigülü

Ay qız, burax qolumu
Mən getdim, xəstələrim
Gözləyirlər yolumu.
Sən məndən arxayın ol!

(Gedir)

“Qərənfil çox sevirik” mahnısı səslənir.

Çobyas

Həə... bu gün mənim də başımdan aşır işim,
Gərək on beş xəstənin sargısını dəyişim.

Qərənfil

(üzünü ikinci İncigülünə tutaraq)

Çoxdan yayılmayır hər yana ətir,
Lalədən, Nərgizdən bir xəbər gətir.

İkinci İncigülü

Sorub şirəsini gülün o ki var,
Məhv etdi onları bütün qanqallar.

Qərənfil

A Qızılgül, bu iti tikanı al,
Sevincgülünün ətrafında gəz.
Günortaya kimi sən növbətçi qal,
Səni İncigülü edəcək əvəz.

(Gedir)

Qızılgül əlində tikan Sevincgülünün keşiyini çəkir. İşıq sönür. İşıqlananda Sevincgülünün yanında İncigülü görünür. O, Qızılgülü əvəz edib, keşikdə durur.

Sevincgülü

İncigülü, siz növbətçisiniz yenə?

İncigülü

Bəli, yenə keşik çəkirəm sənə,
Mən gərək üstündə yarpaqtək əsim.

Sevincgülü

Çox bürküdür, lap darıxır nəfəsim.

İncigülü

Bax, meşədən bulaq axır bir qəşəng,
Qaçım, sənə su gətirim bir səhəng.

İncigülü səhəngi əlinə alıb gedir. Qanqalın musiqisi çalınır.

Pıtraq

(səsinə Qızılgülün səsi kimi çıxararaq)

Sevincgülü, gəl qaçaq,
İndi tufan qopacaq!
O ətrafdan gələn qum
Bizə edəcək hücum.

Sevincgülü

İstəyir üstümə lap atəş yağa,
Getmərim, bağlıyam mən bu torpağa.

Pıtraq

(tələsik)

Qərənfil dedi ki, gəlsin bu saat!
Sevincgülü, qolunu boynuma at!

(Pıtraq, Sevincgülünün qolunu öz boynuna aşırıb onu aparır)

İşqlar sönür. Alaqaranlıqdır. Qanqalın xarabalığı görünür. Böyük qanqal əsəbi halda otaqda var-gəl edir. Balaca qanqal və Çayır da Böyük qanqalın ardınca o yan-bu yana gedərək həyəcan keçirirlər.

Böyük qanqal

Güllər üstümüzə üsyan etdilər,
Bizim qanqallığı viran etdilər!

Vayy... evi yıxıldı bütün alağın,
Yurdumuzu etdilər darmadağın.
Şirəsiz dünyada yaşamaz alağ,
Güllərdən şirəni biz necə alağ?

Balaca qanqal

Əlahəzrət, Qərənfiledir ixtiyar,
Bil ki, onun əlində nə desən var.

Böyük qanqal

Tezliklə məhv edək o Qərənfile!
Qanqalları çürüdüb bütün ili.

Balaca qanqal

Görmürsən nə hala salıb o, məni?
Mən hazırım öldürəm o düşməni.

Böyük qanqal

(toppuzunu yerə vura-vura)

Toppuzla başına sən vura-vura,
Məhv elə, ayağı dəyməsin bura!
Kömək edər sənə dostumuz Çayır.
Səs gəldi, deyəsən o, addımlayır,
Çıx, bax gör kimdir o kəs?

Balaca qanqal eşiyə çıxarkən Çayırı görüb qayıdır:

Balaca qanqal

Çayırdır, qaranəfəs... gəlir

Çayır tənənfəs içər daxil olur və baş əyib Qanqallara təzim edir:

Çayır

Xoş görmüşük, cənablar,
Söyləyin nə xəbər var?

Böyük qanqal

(ona piyalə uzadaraq)

Bu şirə çəkilib qızıl lələdən,
Hələ al iç bunu zər piyalədən
Sonra mətləbə keçək.

Çayır

Yaxşı ver onu içək.

(Piyaləni alıb şirəni içir və təşəkkür edir)

Böyük qanqal

(ona oturmaq üçün yer göstərir və üzünü ona tutaraq)

Bu gündən sən oldun mənim sağ əlim,
Güllərin əlindən daha dincəlim.
Çağurdım ki, tutasan Qərənfil,
Zülmətə atasan, kəsilsin dili.

Balaca qanqal

O qalsa çox ziyan verəcək bizə,
Qaldırır gülləri əleyhimizə.

Çayır

Kim, kim? O çərənçi Qərənfil?
O heç, mənim üçün çöpdür elə bil.
Bir rüşəmlə mən nəslini qıraram,
Bircə anda boynunu sındıraram.
Söylə! Kimi əmr eləyirsən daha?

Böyük qanqal

Qızılgül də oturur bizə baha.

Balaca qanqal

Qərənfillə onu birgə dara çək.

Çayır

Səbr edin, bir qədər düşünək gərək.

Balaca qanqal

Sevinc güllərini demirsən hələ...
Onları ötəcək o, gələ-gələ,
Qanqallara gətirəcək müsibət.

Çayır

O gül deyil, fəlakətdir, fəlakət!

Böyük qanqal

Pıtraq gətirəcək o gülü indi.

Çayır

(Sevincgülündən qorxuya düşərək yalandan əsəbi halda)

Doğrudan? Ürəyim yaman sevindi.

Böyük qanqal

Hansı cəhənnəmdə qaldı bu Pıtraq?

Balaca qanqal

İndiyəcən gələrdi, olsaydı sağ.

Böyük qanqal

Kim bilir, düşmənlər ətrafda çoxdur.

(Çayırın fikrə getdiyini görüb üzünü ona tutaraq)

Bəlkə məhv etməyə mümkün yoxdur?

Çayır

(özünü pərt etməyərək)

Bir tədbir görürəm burda bayaqdan,
Kim yaxa qurtarar bu qırxayaqdan?

Göy gurultularının sədaları altında Pıtraq qoltuğunda Sevincgülü tənəfəs
Qanqalın malikanəsinə yaxınlaşır. Uzaqdan Sevincgülünün səsi eşidilir.

Sevincgülü

Pıtraq apardı məni!
Tutun, tutun düşməni!

Onlar hər üçü eyvana çıxır.

Çayır

(üzünü Qanqala tutaraq)

Bayaqdan intizardıydım,
Pıtraq gəlir gözüün aydın...

Pıtraq

(Sevincgülünü Qanqala təqdim edərək)

Onu kötüyündən qoparıb qaçdım,
Onların başına min oyun açdım.

Böyük qanqal

(ağzını büzüb, Sevincgülünə nəzər salır və üzünü Çayıra tutaraq)

Bu necə şeydir, Çayır?
Bəlkə Pıtraq sarsaqalayır?

Böyük qanqal

(əl vurub görür ki, Sevincgülü tərpənmir. O yenə Çayıra müraciətlə)

Deyəsən, axı keydir?

Çayır

Dəymə! Qorxulu şeydir?

Balaca qanqal

Vurma əlini, dağlar!

Sevincgülü

(birdən çığıraraq)

Rədd olunuz sarsaqlar!

Böyük qanqal

(diksinərək, əsəbi halda)

Sən sarsaq deyirsən əlahəzrətə?

Pıtraq, apar onu tulla zülmətə!

Rədd olsun, yaxşı gül açmayıb hələ,

Bizim başımızı saldın cəncələ.

Çayır

(üzünü Qanqala tutaraq)

Gül açdı, o qoymaz yaşasın əlaq,

Körpəlikdən gərək canını əlaq!

Sevincgülü yavaş-yavaş qollarını açaraq düşmənlərin qarşısında rəqs etməyə başlayır. Onun qollarının hər hərəkətindən əlaq otları büzüşüb sısqalaşırlar.

Böyük qanqal

(başını tutaraq)

Aman çatladı başım,

Kömək et, əziz sirdaşım!

Çayır

Pis haldayam mən özüm,

Birdən qaraldı gözüm.

Sevincgülü Balaca qanqalın yanında rəqs etdikcə Balaca qanqal ilan kimi qıvrılır.

Balaca qanqal

(Sevincgülünə yalvara-yalvara)

Mənə dəymə, ay aman,

Ürəyim sancır yaman.

Sevincgülü

(gözünü Böyük qanqala dikərək)

Ey... mənı yaxşı tanı!

Böyük qanqal

(təlaş içərisində)

Birləşin, birləşin tutaq şeytanı!

Alaq otları bir neçə dəfə birləşərək, Sevincgülünü tutub qollarını bağlayırlar. O çırpınır, müqavimət göstərir, lakin xilas ola bilmir.

Böyük qanqal

(qəzəbli bir halda)

Gərək verim sənə ən böyük cəza!

Sevincgülü

(əşəbi halda üzünü Qanqala tutaraq)

Nifrət, azğın, yaramaza!

Böyük qanqal

(Sevincgülünü ağaca söykəyərək)

Kəs səsini, sus!..

Ömürlük qoyaram mən səni susuz!

(Sonra üzünü Balaca qanqala tutaraq)

Apar tulla bunu birbaş zülmətə,

Onu həsrət qoyum bu təbiətə!

Balaca qanqal

(Sevincgülünü çəkə-çəkə alaq otlarına)

Sevincgülü kimi güclüsü yoxdur,

Onun biləyində qüvvəti çoxdur.

Böyük qanqal

(*Balaca qanqala*)

Səninkidir bu dünyada nəyim var,
Qoy gözüm görməsin, tez onu apar!

Balaca qanqal Sevincgülünü qabağına salaraq zülmətə aparır. Böyük qanqal köks ötürür, yorğun halda taxtın üstə yıxılır. Çayır yaxasının düymələrini açıb, tənəgnəfəs bir kənarda oturur. Pıtraq isə bir kötüyə dirsəklənərək tərini silir. Böyük qanqal yorğun halda oturur.

Alaq otları Sevincgülünü zülmətə salıb, hərə öz yerində gəlib oturur və dincəlirlər.

Böyük qanqal

(*piyalələrə şirə doldurub*)

Bu, mənim qanımı qaraltdı bütün,
Gəlin yavaşca içək şirəmizi,
Pıtraq da oynayıb şad etsin bizi.

Pıtraq zümzümə edə-edə oxumağa və rəqs etməyə başlayır.

Pıtrağın mahnısı:

Yüzdən artıq yaşım var,
Saman dolu başım var.
Mən yedim ballıbadı,
Ağzımda qaldı dadı.

Nə qarət:

Əldən-ayaqdan sazam,
Gülməli oyunbazam.

Mən Qanqala nökerəm,
Önündə diz çökərəm.
Güldürərəm Qanqalı,
Qoy açılısın əhvalı.

Nə qarət:

Əldən-ayaqdan sazam,
Gülməli oyunbazam.

Al bunu çiyininə sal,
Soyuq dəyər, a Qanqal.
Sənsən dövlətim, varım,
A mənim hökmdarım.

(Örtüyü Qanqalın çiyininə salır)

Nəqarət:

Əldən, ayaqdan sazam,
Gülməli oyunbazam.

Çayır

(Pıtraq rəqs etdikdən sonra, üzünü Qanqala tutaraq)

İndi böyüyümüz rəqs etsin gərək,
Sevinək, gülək.

Böyük qanqal

(vahiməli bir əzəmətlə qalxıb, alaqlara göz gəzdirir. Pıtraq tez yüyürüb onun ətlərindən yapışır, Qanqal üzünü ona tutaraq)

Keç, yapışma gənə kimi,
Sən heç nəydin mənə kimi,
Cəng... cüng...

(Sonra Çayır ın üstünə bağıraraq)

Çayır, çıxma yer altından cin kimi,
Mənəm bütün yer üzünün hakimi,
Cəng... cüng...

(Ən nəhayət, Balaca qanqala üz tutaraq)

Güllər səni öldürmüşdü az qala,
Sən qurban olasan Böyük qanqala.
Cəng... cüng...

Caz musiqisi çalınır. Qanqal rəqs edir. Birdən güllərin gəlişini duyur, dərhal dayanır. Güllər cəngavərliklə irəliləyirlər. Böyük qanqal başını tutur.

Böyük qanqal

(dəhşətlə)

Güllər hücum edir bu bir sirdir, sirr!

Pıtraq

Bəlkə qaçaq, bizi alarlar əsir.

Böyük qanqal

Möcüzədir! Bunlar necə dirildi?

Pıtraq

(oynaya-oynaya)

Öldürmüşük bir ildi.

Böyük qanqal

Güllər hardan aldı belə qüvvəti?

Kim verdi onlara bu fərasəti?

Əks-səda

İnsan və həyat!

Böyük qanqal

(ağzını əyə-əyə)

İnsan və həyat...

(Üzünü Pıtrağa tutub)

Pıtraq! Tikanları bir-bir bura at,

Onlara göstərək “İnsan və həyat!”

Bu danışığı eşidən güllər tez səhnəyə daxil olurlar. Qərənfil ən öndə durub, qanqala hökm edir və bir tikanlı budaqla Qanqalın üstünə hücum edir.

Qərənfil

Çox danışma!..
Tez ol Sevincgülünü ver!
Alt-üst olar indi bu yer!

Böyük qanqal

Sən yurdsuz-yuvasız qoymusan məni,
Kim icazə verdi tutdun çəməni?
Biz harda yaşayaq bəs?

Qərənfil

Çığırma, səsini kəs!..
Əzəldən güllərin çəməndir yeri!

Böyük qanqal

Çox danışma yazıq, geri dur, geri!
Güllərin orada nədir azarı?
Külə döndərərəm mən çəmənzarı.
Sorub axıracan biz şirənizi,
Öldürüb, torpağa sərərək sizi!

Qərənfil

Qaytar Sevincgülünü bu saat,
Divan tutar sənə indi kainat!
O, təzə gül açıb, körpədir hələ,
Verməsən, qopacaq indi zəlzələ.

Onlar bir-birilə vuruşa girişirlər, Böyük qanqal köməyə gələn Çobyası itələyir, bunu görən Qərənfil çığıraraq Qanqala: "Ey, ona toxunma, çıxma özündən!" deyib Böyük qanqalı yerə yıxır.

Böyük qanqal

(ayağa durub, acı-acı Qərənfilə baxaraq)

Mənim yaxşılığım gəlsin gözündən,
Sənə mən verdim o boyda talanı.

Qərənfil

Sən bir adət eləmişən yalanı,
Çobyas, yalançının cavabını ver!

Çobyas əlində tikanlı budaqlar Qanqalın üstünə cumur.

Qərənfil

(üzünü Qanqala tutur)

Bil ki, insanındır bu hava, bu yer,
Biz isə xoşbəxtlik veririk ona.

Döyüşürlər.

Balaca qanqal

*(asta-asta qollarını çirməyib, guya işə girişir. Ancaq o tullanıb
çəpərin üstə oturur və ordan)*

Bu saat ömrünüz çatacaq sona...

İki qəragahda vuruşma şiddətlənir.

Pıtraq

(çəpər üstə oturub, ayaqlarını sallayaraq onları oynada–oynada)

Mən qoymaram bir dənə də gül olsun.

Böyük qanqal

(Pıtrağı bu vəziyyətdə görüb, ona acığı tutur)

Döyüşçüyə bax, başına kül olsun!

Balaca qanqal

Vayy... güllər bizi qırıb çatdı!

Böyük qanqal

Axmaq Çayır harda batdı?

Çayır

(ağac altından sıçrayaraq)

Mən burdayam, əlahəzrət.

Böyük qanqal

Sənin üzünə lənət!

Çayır

Gicəllənirdi başım,

İcazə ver Qərənfillə savaşım.

Böyük qanqal

Toppuzum istəyir lap səni əzə,

Dava vaxtı nə icazə!

Çobyas fit çala-çala və oxuya-oxuya Çayıra yaxınlaşır.

(Böyük qanqal onun qarşısında durub)

Dayan, ayaq üstə şək!

Gəlin indi deyişək.

Bu meydan, bu da ki, siz,

Bilinsin hünərimiz!

Böyük qanqal Çayıra işarə edir ki, deyişə başlasın.

Çayır

(aşıqyana rəqs edə-edə oxumağa başlayır)

Var uca qamətimiz,

Gücümüz, qüvvətimiz.

Gülü qorumasaq biz,

Yel aparsa neynərsən?

Çobyas

Sizdən bizə nə dayaq?

Soldurur bizi alağ.

Gələndə el bayramı
Dostuna, yoldaşına,
Gül bağışlayır hamı,
Gül olmasa neynərsən?

Ç a y ı r

Dosta verim gül, niyə?
Güldən olmaz hədiyyə.
Solub beş-altı günə
Gül düşər yaman günə.
Görüm onda neynərsən?

Ç o b y a s

Gedəndə ad gününə,
Güllər aparır hamı.
Dostunun şad günündə,
Gül olmasa neynərsən?

Ç a y ı r

Gülün adını çəkmə!
Dostunun ad günündə
Ya köynək al, ya çəkmə!
Gül-çiçəyi neynərsən?!

Ç o b y a s

Başlananda dərs ili,
Aparırlar məktəbə
Lələni, Qərənfilini,
Gül olmasa neynərsən?

Ç a y ı r

Ağlın var gülləri öz!
İlk dərs günü məktəbə
Gül aparmağa dəyməz!
Yolda solar neynərsən?

Ç o b y a s

Gülden gözəl nə var bu kainatda?
Gül müşayiət edir bizi həyatda.
Gülü çətin başa düşsənsən, çətin,
Qırıb-dağıtmaqdır sənin adətin.

Ç a y ır

Düz demirsən, qəşəngdir qamətimiz,
Güllərdən də artıqdır hörmətimiz.

Q ər ə n f i l

Qanqala bax, bizə toyxana qurub...
İnanmırıq sizin kimi namərdə!
İstəyirsiz arxadan zərbə vurub,
Gülləri salasız bir yaman dərdə!

Vuruş yenidən qızıdır. Qanqal yerə çökür. S e v i n c g ü l ü n ü n musiqisi çalınır və Sevincgülü görünür.

Q ər ə n f i l

(sevinclə qollarını qaldıraraq)

Qalib gəldik, nəhayət,
Bütün aləqlərə nifrət!

Q ı z ı l g ü l

(Qanqalın ardınca yüyürərək)

Ölməlisən, yaramaz,
Səni sağ qoymaq olmaz!

İncigülünün boynu bükükdür. Onu gizlicə Çayır yaralayıb qaçmışdır. Sevincgülü öz ləçəklərini onun qarşısında açaraq, onu nura boyayıb sağaldır.

S e v i n c g ü l ü

(bir təpəyə qalxaraq)

İnsanlar! Yaşayın mərdliklə hər an,
Ömrünüz görməsin qüسسə heç zaman.

Birləşin əlaqlar bütün məhv olsun,
Sizin həyatınız sevinclə dolsun!

İşıq zəifləyir. Balaca qanqal kol dibində inildəyir. Böyük qanqal ətrafına
göz gəzdirə-gəzdirə çəmənliyə gələrək gözucu Balaca qanqala baxır.

Balaca qanqal

(onu görən kimi)

Əlahəzrət, qaldım tək,
Dostuna elə kömək.
Aman... sancır ürəyim,
Neyləyim mən, neyləyim?
Dostumsan, Böyük qanqal,
Getmə, gəl yanımda qal,
Mən ölürəm deyəsən.

Böyük qanqal

Gərək kötək yeyəsən!

Balaca qanqal

Kötək ağrını kəsər?

Böyük qanqal

Kəsər, kəsər, gicbəsər!

Balaca qanqal

Kəsməz, bacımı çağır.

Böyük qanqal

Kəs səsini, az bağır!
Nə gəzir burda bacın?
Çıx altından ağacın!

Balaca qanqal

Vayy... ağrıyır ürəyim.

Böyük qanqal

Gözüm aydın, neyləyim?

(Balaca qanqal dura bilmir, ancaq başını qaldırır. Böyük qanqal ona)

Dura bilmirsən, az bağır!

Balaca qanqal

Onda get gülləri çağır.

Böyük qanqal

Güllər gəlməz,

Saymaz mənim sözümlü.

Mən qaçım, heç göstərməyim özümü.

(Yan-yörəsinə baxa-baxa qaçır)

Balaca qanqal

(inildəyə-inildəyə)

Yenə atdı məni bu mərdimazar,

Öldürəcək məni burda bu azar.

Ay yol ötən... getmə, dayan!..

Qızılgül çəməndə görünür, ətrafa göz gəzdirir, Balaca qanqalı görür.

Qızılgül

(ondan soruşur)

O kimdir zarıldayan,

Uzanıb daşın üstə?

Görüm kimdi o xəstə?

Balaca qanqal

Mənəm, dostum, hardasan?

Qızılgül

Nə var, yoxsa dardasan?

Balaca qanqal

Berk ağrıdır ürəyim,
Mən ölürəm, neyləyim?

Birdən Qərənfil çəmənə gəlir.

Balaca qanqal

(onu görən kimi yenidən yalvarır)

Kömək edin, amandır!

Qərənfil

(istehzalı gülüşlərlə)

Bu, yalançı pəhləvandır?

Qərənfil

(onu müayinə edə-edə)

Təcili xəstəyə vürməli şirə,
Huşunu itirər o birdən-birə.

(Üzünü Qızılgülə tutaraq)

Gedin içindən ləkin
Çobyasla şirə çəkin.

Qızılgül

Sorub şirələri o Böyük qanqal.
Gəl, mənim şirəmi al!

Ona bir qönçəsini qoparıb verir və Balaca qanqala onun şirəsini içirirlər.

Balaca qanqal

Vayy... yaxşılaşdı halım,
Bir dərin nəfəs alım.

Qərənfil

(onun nəbzini yoxlayaraq)

Nəbzi vurur ağır-ağır,
Get, İncigülünü çağır!

Qızılgül

Necə gəlsin yazıq de bura, necə?
Qanqallar əziblər onu bu gecə.

Qərənfil

Sənə kömək edə bilməyirik biz,
Əlinlə əzilib şux güllərimiz.

Aycan bu sözdən çox qəmlənir və üzüstə yığılır. Səhnə qaranlıqlaşır.

ƏSƏRİN FİNALI

Səhnə işıqlanır. Aycan çəməndə öz əvvəlki yerində uzanıb, yatmışdır. Gülyaz əlində suçiləyən çəmənə gəlir. Aycanı görüb ona yaxınlaşır, üstünə su çiləyib, onu yuxudan oyadır.

Gülyaz

(öz-özünə)

Gör nə xor-xor yatır,
Yuxuda şllaq atır.
Qoy oyadım bu şahın tənbelini...
Aycan, oyan! Ver bir görüm əlini.
Aləmi basıbdır sənın xorxoru,
Səndən yaxşı solisti çıxar xorun.

Aycan

(hövlnak sıçrayaraq)

Həə, həə...
Yağış yağıb, deyəsən,
Nə bərk islanmışam mən.

(Gülyaza baxaraq)

Sən tökdün üstümə su?

G ü l y a z

Tökdüm ki, Aycanın qaçsın yuxusu,
Dur görüm bəsdir yatdın!

A y c a n

Üst-başımı islatdın.

(Deyərək durub bağa sarı qaçır)

G ü l y a z

Hara qaçırsan, hara?!
Gətirdin məni zara!

Ə k s - s ə d a

Qoy getsin, o bağa gedir,
Gül suvarmağa gedir!

G ü l y a z

(təaccüblə)

Ətrafımda yox heç kəs,
Bəs hardan gəldi bu səs?

Ə k s - s ə d a

İnan ona, inan, Gülyaz!
Onu darda qoymaq olmaz!

G ü l y a z

(öz-özünə)

Doğrudanmı gedir bağa,
Gül-çiçəyi suvarmağa?

(Aycanı səsləyərək)

Niyə qaçırsan, niyə?
Gəl gedək çəmənliyə.
Gör necə güllərim var!..
Təzə açıblar onlar.
Ətir basıb hər yanı.

A y c a n

(*sevincək*)

Bir göstər hanı, hanı?

Güllər dairəvi şəkildə düzülmüş rəqs edə-edə epiloq mahnısını oxuyurlar.

E p i l o q m a h n ı s ı :

Bu şən nağılda söhbət
Getdi güldən-çiçəkdən...
Güldü xoş bir təbiət,
Siz sevindiz ürəkdən.

Odur açıb Qızılgül,
Ətir saçır hər yana.
İnci, Çobyas, Qərənfil,
Şəfa verir insana.

A y c a n

(*təccüblə*)

Gör nə qəşəng olub bağ,
Həmən gülləri bayaq
Yuxuda görmüşəm mən.
Heç inanmazdım ki, sən,
Belə güllər əkəsən,
Ay sağ ol bacım, sağ ol.

G ü l y a z

De, oynadınmı futbol?

Bu sözdən güllər başlarını əyir.

A y c a n

Yox, futbolu bu gündən,
Çöldə oynayaram mən.

G ü l y a z

Bəs hardaydın o çağdan?

A y c a n

Mən yatmışdım bayaqdan.

(Sevinclə qollarını açaraq)

Daha bu gündən belə,
Budaqları əzmərəm.
Açın, a güllər, açın,
Daha sizə dəymərəm!

Güllər rəqs edir. Epiloq mahnısı yenidən səslənir.

Bu şən nağılda söhbət
Getdi güldən, çiçəkdən.
Güldü xoş bir təbiət,
Siz sevindiz ürəkdən.

Odur açıb Qızılgül,
Ətir saçır hər yana.
İnci, Çobyas, Qərənfil,
Şəfa verir insana.

Musiqi sədaları altında pərdə yavaş-yavaş enir.

S o n

GÖZƏLLƏR GÖZƏLİ

İki hissəli nağıl-pyes

İŞTİRAK EDİRLƏR:

Alma
Nar
Heyva
Əncir
Alça
Gavalı – faytonçu
Şaftalı } – münsiflər heyəti
Ərik }
Meyvəqurdu – həşəratbaşı
Həşəratlar
Fizubaba
Kəpənək
Armud

BİRİNCİ HİSSƏ

Qızıl payız fəslidir. Günəş çıxıb. Alma günəşin şəfəqlərində yuyuna-yuyuna şən bir nəğmə oxuyur.

Meyvəqurdu

(qanadlarını gərəkək, hirsli-hirsli Almaya)

Alma, nədir tutmusan
Günəşin qabağını?
Birdəfəlik kəsərim,
Bu bağdan ayağını.

Alma

Meyvəqurdu, məni
Gətirmə zara,
Günəş mənimkidir
Çəkil kənara.

Günəşdən mən
Almalıyam işığı,
Bil ki, mənəm
Bağların yaraşığı.
Mənim donum
Üfüqlərdən biçilib,
Şirəm ali
Məclislərdə içilib.
Bu dünyada ən ləzzətli
Pəyam mən,
Özü də günəşə,
Aya tayam mən.

Meyvəqurdu

Yadında bərk saxla sən,
Gör bir sənin başına
Nələr gətirərəm mən.

(Öz-özünə)

Yerlərin ayına bax...
Günəşin tayına bax...

(Gözdən itir)

A l ç a Almanın özünü tərifi etməsini eşidib, üzünü Almaya tutur.

A l ç a

Meyvəqurdu düz deyir.
Mən lap məəttəl qaldım
Eşidəndə sözünü.
Ay Alma, boş yerə sən
Tərifilədin özünü.
Atan "Al" yox,
Alma qoyub adını.
Almasınlar,
Bilməsinlər dadını.
Dadın heç bir kəsin
Könlünə yatmaz.

Heç Alma dünyada
Alçaya çatmaz.

Heyva

(budaqdan başını qaldıraraq)

Alça, tərifnamən
Həddini aşdı.
Səndəki turşudan
Dişim qamaşdı.
Mən Heyvayam,
Xoşlayırlar ətrimi.
İnsanlar hamıdan çox
İstəyirlər xətrimi.

Bu tərifləmələri eşidən Əncir yastılana-yastılana Heyvaya yanaşır.

Əncir

Heyva, danışdığın
Boş qalmaqaldır.
Mən Əncirəm,
Dadım elə bil baldır.
Bir ildə iki dəfə
Ağacımda olur bar,
Əncirin çox xeyri var.
Oxşayıram o
Saralan Armuda.

Heyva gedir. Armud budaqdan əyilə-əyilə əlini Əncirə uzadır.

Armud

Bir buna bax, özünü
Mənə tay etdi bu da.
Məclislərdə hamının
Ürəyinə yatıram,
Mən bütün xəstələrin
İmdadına çatıram.

Meyvəqurdu

*(qanadını bükür, gizlicə Armudu dinlədikdən sonra,
öz-özünə acı-acı)*

Onu görmür gözüm,
Tərifə necə dözüüm?..

(Bir kənara çəkilib gizlənir)

Al rəngli Nar hərlənə-hərlənə gəlir.

Nar

(əlləri belində uca səslə)

Armud, söylə sənə
Nə ehtiyac var?
O, mənəm xəstəyə
Məndə əlac var.
Qanı çoxaldan mənəm,
Bir yaqutdur hər dənəm.

Meyvəqurdu

(kənardan başını çıxarıb onlara tamaşa edir və öz-özünə)

Heç onu yoxdur dərən,
Danışır çərən-pərən.

Alma

(meyvələrə)

Sabah yarışarıq biz,
Bilinər hünərimiz.
Kim ki, meyvə qoyubdur
Öz adını
Sabah qoy göstərsin
İstedadını.

Meyvələr gedir.

Meyvəqurdu

(sevinə-sevinə ətrafa keçib, əllərini bir-birinə sürtərək)

Sabah məclis toplanacaq, deməli,
Bilinəcək meyvədə ən yeməli...

(O, ağzını marçıldada-marçıldada var-gəl edir)

Bir Meyvəqurduyam mən,
Meyvələri içindən
Çürütməkdir adətim,
Çox tünddür xasiyyətim.

*(Əlini uzadıb budaq üstə Alma və Narı göstərərək,
istehza ilə öz-özünə)*

Meyvələr lovğadır çox,
Heç birində dostluq yox.
Danışdı hamı boş-boş,
Heç kəsə gəlmədi xoş.
Burda nə ki meyvə var,
Bir günə qırmaq olar.

*(Əlini alnına qoyub sağa-sola baxır, sonra Alma olan
budağa qonub, onu salamlayır)*

Salam, ay qızıl Alma, salam,
Elə bilmə qalmaqalam.
Sənə vardır vacib sözüm,
Bir qulaq as canım-gözüm.

Alma

Diksindim, tez de o sözü,
O nə sözdür Meyvəqurdu?

Meyvəqurdu

Dünən axşam Narın özü,
Sənə yaman tələ qurdu.
Onun kini həddin aşır,
Şirə çəkir, olub zəli.

Puç etməyə hazırlaşır
Sənin kimi bir gözəli.

(Əlini uzadıb Almanı sığallaya-sığallaya)

Nar möhkəm tapşırırdı mənə,
Bir bərk ziyan vurum sənə.

A l m a

Sən ziyan vurarsan mənə?

Meyvəqurdu

İnan, əl vurmaram sənə.

(Əlini ona uzadır)

A l m a

Diksindim, Meyvəqurdu.

Meyvəqurdu

Diksinmə, o Nar quduzdur,
Ömrü dönsün bir xəzələ,
Necə qıyır bu gözələ.

(Əlini uzadıb Almanı sığallaya-sığallaya)

Qorxma, sakit ol bir az,
Məndən ziyan toxunmaz.

A l m a

Diksindim, Narmış düşmənim,
Heç xəbərim yoxdu mənim.
Bəs görəsən mən nə etdim?
Nar keçibdir xəyanətə?
Sağ ol, yüyürməcə gedim
Almalara məsləhətə.
Almalar, ay almalar...

(Onların ardınca gedir)

Meyvəqurdu

(*sevincək*)

Həə... indi hiyləmə baxın,
Düz gedirəm Nara yaxın.
Mən Narın belini qırım,
Alma ilə çaxnaşdırım.
Bir-birinə olsa düşmən,
Bunları tez qıraram mən.

(*Narın yanına gəlib*)

Salam sənə gülövşə Nar,
Qarşında bir təhlükə var.
Həyatın lap bitib sənin,
Almadır qəddar düşmənin.
Arx suyunu dünən uddu,
Bütün Narları qurutdu.
Qoydu sizi susuz çöldə,
Narlar qalıb əlhaəldə,
Bu gün növbə çatır sənə.

Nar

Sağ ol, xəbər verdin mənə.

Meyvəqurdu

Məhv edə bilməzlər Narı,
Siz əzərsiz almaları.

(*Qollarını çarpazlayır və budaq üstə dayanıb, gülə-gülə*)

Saldıq sizi rəqabətə,
Düşəcəksiz fəlakətə.
Siz çəkişə-çəkişə,
Mən də girərəm işə.
Bu saatca bağıraram,
Həşarətı çağıraram,
Darışarlar canınıza,
İşləyərlər qanınıza.

Bilməzsiz Heyvasız, Narsız,
Lovğalıği unudarsız.

Meyvəqurdu

(*uzaqdan-uzaqdan Həşaratı seyr edərək*)

Həşarat, Həşarat!

Uzaqdan Həşaratlardan birinin səsi gəlir: “Biz gəlirik bu saat.” Həşaratlar ani olaraq gəlirlər və soruşurlar.

Həşaratlar

Gəldik, qulluğun nədir?

Meyvəqurdu

Əlbəttə ki, meyvədir.
Xəbər tutdum olacaq
Sabah meyvə bayramı.
Şən nəğmələr dolacaq,
Şadlıq edəcək hamı.
Bağlarda Alma adlı
Bir meyvə dəyib təzə.
Sarı Əncir bal dadlı,
Gülövşə Nar turşməzə.
Meydanda hey bəhs edib,
Meyvələr yarışacaq.
Bir-birilə rəqs edib,
Başları qarışacaq.
O saat bağa aşın,
Meyvələrə daraşın!
İstəyir dünya qopa,
Siz yeyin lopa-lopa.

Həşaratlar

İstəyir dünya qopa,
Biz yeyək lopa-lopa.

Meyvəqurdu

(bıǵlarını eşə-eşə)

Mənim xoşum gəlir baxım
O gözəllər gözəlinə.
Önündə su kimi axım,
Əlim dəysin əlinə.

Alça və Heyva çətir tutub, günəşdən qorunurlar, Meyvəqurdunun kölgəsi düşür.

Heyva

Göylərə bax, ay Alça,
Uçur mavi bir xalça.

Alça

Yox, dağlara çöküb duman,
Düşmənlərdir o çox güman!

Əncir bütün bu söhbətləri eşidib başını çıxarıb, onlara baxır və gizlənir.

Həşəratlardan biri

(Meyvəqurduna)

Dünən hürkütdük Ənciri,
Qorxudan tutuldu dili.

Meyvəqurdu

Ay sağ olun, bax belə,
Vaxtı verməyin yelə.
Səhər ertə cuma-cuma,
Keçin bağa hücuma.

Birinci Həşarat

Səhər mənim işim var...

İkinci Həşarat

Bir yaxşı lələşim var...

Üçüncü Həşarat

Bizdə qonaq olacaq...

Birinci Həşarat

Sənin fikrin solacaq...

Meyvəqurdu

(hirsli)

Ey həşəratlar, silin
Boş fikri beyninizdən.
Siz onu yaxşı bilin,
Mən çox güclüyəm sizdən,
Mən çovğunlu bir qışam,
Dağ kimi dayanmışam.

Həşaratlardan biri

(öz-özünə)

Bu lap boynumuza mindi,
Nə deyirsən edək indi.

Meyvəqurdu

Əmr edirəm bağı aşın,
Meyvələrə daraşın!

Həşaratlar

Baş üstə, baş üstə.

Meyvəqurdu

Ay sağ olun, bax belə,
Vaxtı verməyin yelə.
Hazırlaşmağa gedin,
Sabahdan hücum edin.

Kənarda dayanıb, gizlicə qulaq asan kəhrəba Əncir bu əhvalatı eşidib,
tez Nara xəbərə gedir.

Əncir

(kəkələyə-kəkələyə Nara yaxınlaşıb, onun qulağına)

Ey Nar, bir qulaq as mənə,
Bir pis xəbər verim sənə.
Həşarat istəyir cuma
Üstümüzə hücumla!

Nar

(əyilərək əlini Əncirin çiyinə qoyur)

Qorxma, kəsib yollarını,
Bağlayarıq qollarını.

(Əncir Narla bir kənara çəkilir. Başlarının üstünü qara kölgə alır)
Nar göylərə baxaraq)

Uçan buluddur düşmən.

Əncir

Həşəratdır o çox güman,
Gecə-gündüz gəzir bizi.
Axtarırlar izimizi.

Meyvəqurdu

Özün hamıdan əvvəl
Döyüş meydanına gəl.
Yollarda olsun gözün,
Nəzarətçi ol özün.

Əncir

Sənə and içirəm mən
Gələrik lap ertədən.
Sən onbaşı qoy məni
Əzim töküm düşməni

Meyvəqurdu

(bu sözdən xoşhallanaraq göydə qanadlanır və öz-özünə)

Mənim xoşum gəlir baxım
Gözəllər gözəlinə.

Önündə su kimi axım,
Əlim dəysin əlinə.

Meyvəqurdu gözdən itir. Al ma sabahkı bayramda üstünlük qazanmaq üçün çalışır,
əynindəki zərli donuna sığal vurub hərlənir.

A l m a

Eh, Narın başında
Sınıq bir tac var.
Mənimlə suyumda
Min bir əlac var.
Ay göndərib mənə
Bu gözəl donu.
Sabahkı bayramda
Geyinim onu.
Hamıdan qiymətli
Bir inci olum.
Meyvələr içində
Birinci olum.
Məclisə saat onda
Yola düşüm faytonda.

Alma gedərkən H e y v a ilə rastlaşır

H e y v a

(Almaya tənə ilə)

Tərifə tutmusan yenə özünü,
Alma, saxla sabah söylə sözünü.
Telləri töküüb belə,
Çox da lovğalanma belə.
O gün mənə sən demisən: daş Heyva,
Sabah isə deyəcəksən: baş Heyva.

Birdən bağda zərli bir K ə p ə n ə k uçur. Alma yüyürüb onu tutmağa çalışır.

A l m a

Kəpənək, Kəpənək,
Mənimkisən sən böcək.

Özüm sənə baxacağam,
Səni bayram günü, səhər
Öz yaxama taxacağam.

(Kəpənəyin ardınca qaçıb, gözdən itir)

Heyva

(onun ardınca yavaş-yavaş gedərək)

Mənə dedi: daş Heyva...
Sabah ona bayram günü
Göstərərəm daşlığımı.
Yaşıl dəfnə yarpağından
Hörəcəklər başlığımı.
Birinci yer alacağam,
Onu qəmə salacağam.
Onda bilər Heyva nədir,
Necə dadlı bir meyvədir?

(Fikirli-fikirli gedir)

Pərdə

İKİNCİ HİSSƏ

Gözəl bir alma bağının kənarilə fayton gedir. Faytonun içində geyimli-kecimli yaraşlıqlı bir Alman oturub. Başına saldığı parlaq bir örtük yırğalanaraq bərq vurur; şəndir, yol boyu öz sevimli nəğməsini oxuyur. Təkərlərin tak-tuk sədaları altında nəğmə dağa-daşa yayılır.

Almanın nəğməsi:

Uzanır yol boyu alma ağacı,
Almalardır hər azarın əlacı.
O, göylərdə sovqat gedir hər yana,
Bir nemətdir həyat verir insana.

Parıldayır yanaqlarım par-par,
Yaşıl atlas yarpaqlarım par-par.

Almanın səsi Meyvəqurduna çatır. O, cəld Almanın başı üstə uçar.
Əlində iri bir daş var.

Meyvəqurdu

(*əsəbi halda öz-özünə*)

Adım Meyvəqurdu
Meyvəyə yadam.
Görərsiz mən necə
Vanə-fəadam.
Qoy xəndəyə atım
Bu iri daşı.
Alma dəysin daşa,
Əzilsin başı.

(*Alma oxuya-oxuya yolla gedir. Bu nəğmədən qəzəblənən
Meyvəqurdu*)

Qoy oxusun şirin sözlər
Bir-birinə calansın.
Fayton aşsın, qızıl Alma
Xəndəyə yumbalansın.

Alma

(*sevinclə faytonçuya*)

Faytonu sür,
Faytonçu, dağa-daşa,
Məni yetir bayrama,
Deyim yaşa!
Qoy gələ bilməsin
Məndən tez heç kəs.
Ay mənim faytonçum,
Bir qədər tələs!

Faytonçu Əncir son dərəcə şənlenir və sevinə-sevinə "Faytonçuyam"
mahnısını oxumağa başlayır.

Faytonçu Əncirin mahnısı:

Faytonçuyam, atım qara,
O heç zaman düşməz dara.
Uçar göydə bir quş kimi,
Quldurları yara-yara.

Hey çapa-çapa kişnəyər,
Hey çapa-çapa kişnəyər.

Sürətlə hərəkət edən fayton Meyvəqurdunun atdığı iri daşa toxunaraq, aşır.
Alma diyirlənib yıxılır.

Alma

(ayağa qalxır, paltarının ətləklərini çırpa-çırpa öz-özünə)

Yaxşı ki, zərrə qədər
Əzilən yerim yoxdur.
Gedək, vaxt gedir hədə.

Faytonçu Gavalı

Sən darıxma, vaxt çoxdur.

Onlar faytona minirlər. Uzaqdan Narın gözəl “Nar-Nar” nəğməsi ucalır.

Nar

Gözəl meyvə var-var,
Onun adı Nar-Nar.

Alma

Eşidirsən, o Nardır,
Lap ön sırada gedir.

Faytonçu Gavalı

Nə yaxşı səsi vardır,
Birinci çıxış edir.

Nar səhnədə oxuyur.

Narın mahnısı:

Mənim adım Nar-Nar,
Dadlı barım var-var
Mənim adım Nar-Nar,
Meyxoş meyvəm var-var.
Payız fəslə gələndə,
Mən verirəm bar-bar.

Meyvəqurdu

(Narın nəğməsini eşidərək ona söz atır)

Meyvəqurdu toxunsa,
Ağlayarsan zar-zar.

Meyvəurdunun bu sözündən münsiflər heyəti çox həyəcanlanır. Ərik Şaftalının qulağına nəsə pıçıldayır.

Ərik

Meyvəqurdu söz atdı,
Narın lap səsi batdı.
Çox qorxuya düşdü Nar,
Burda bir təhlükə var.
O, hücum etsə birdən,
Biz onda neynəyərik?

Şaftalı

(Əriyin qulağına pıçıldayır)

Bu Meyvəqurdunu sən
Qovla getsin sən Ərik.
Ərik, tələs mat qalma,
Çağır, qoy gəlsin Alma!

Nar məclisdən çıxır. Alma zərli paltarda rəqs edə-edə məclisə daxil olur.

Alma

(oxuyur)

Mən durna kimi süzüm,
Düşmən ürəyini üzüm.

Bütün məclisdəkilər Almaya heyran qalırlar, o gah münsiflər heyəti, gah tamaşaçılar qarşısında əl-qol açaraq, incə-incə rəqs edir.

Ərik

Qövsü-qüzeh rəngli
Donu təzədir.
Elə bil budağı
Bir yelpazədir.

Ş a f t a l ı

Başına bağlayıb
Qırmızı çalma.
Bir qu quşu kimi
Lap süzür Alma.
Beş yazaq, çox sevir
Onu el-oba.

N a r

(öz-özünə)

Kaş gələndə
Düşəydi girdaba.
Məskəni olaydı
Dənizin dibi.
Mən olaydım
Bu məclisin qalibi.

H e y v a

(rəqs edən Almaya söz atır)

Yıxılırsan,
Yavaş rəqs elə, Alma!
Mənim ürəyimə
Vəlvələ salma!

N a r

Keçi kimi elə
O atır təpik.
Bu rəqsin qiyməti
Oldu bir qəpik.

M e y v ə q u r d u

(kənardan)

Almanın qəlbinə
Vuraram yara,
Çıxar kənara!

Heyva

(*əşabi halda*)

Neyləyim ki, bu məclis gözəlinə,
Qalibiyət qoy düşməsin əlinə!

Meyvəqurdu

(*öz-özünə*)

Paxıllıqları çoxdur,
Bunlarda dostluq yoxdur.
Bizdə bütün imkan var,
Onları qırmaq olar.

Həşəratlar

Məclisə salaq vəl-vələ,
Bütün meyvələri keçirək ələ!

Alma rəqs etməkdə davam edir. Nar və Heyva bundan çox əsəbiləşirlər.
Nar təəssüflə qollarını döşündə çarpazlayaraq, pərt halda oturur.

Heyva

Yəqin Almanındır
Bu qalibiyət.

Nar

Mənim ürəyimdə
Qaldı bu niyyət.

Əncir töyşüyə-töyşüyə məclisə gəlir.

Əncir

Ay meyvələr,
Gəldim xəbər verim mən,
Aldatdı sizi düşmən.
Yaramaz Meyvəqurdu
Sizə bir tələ qurdu.
Meyvələr, qalmayın tək
Gəlin, gəlin birləşək!

Qoruyaq bir-birimizi.
Düşmən məhv etməsin bizi!

Birdən məclisdən dəhşətli musiqi səsi ucalır. Münsiflər heyəti və məclisdə iştirak edənlər ayağa qalxaraq özlərini itirirlər.

Ş a f t a l ı

Ey meyvələr,
Bu nə səsdir yüksəlir?

Ə r i k

Bizim bu məclisə
Kim isə gəlir.

Meyvə qurdu
(lovğa-lovğa)

Mənəm gəldim yandırım
Sizin həftadınızı.
Unudasız hamınız
Adınızı!

(Həşərata)

Həşərat, çəpəri
Bir anda aşın!
Bütün meyvələrə
Birdən daraşın!

(Birdən göylərdə nurani bir baş görünür. Meyvəqurdu bundan təşvişə düşür)

Hardan gəldi
O boyda bir ildırım?
Meyvələri indi
Mən necə qırım?
Mən hərifəm? Boş coşmaram,
İldırıma baş qoşmaram.

(Qaç-a-qaça)

Oturar mənə baha!
Mən qaçım burdan daha.

Günəş dağlar dalından sıçrayıb, Fizu babanı qızıl rəngə boyayır. Səhnə arxasından Həşəratbaşının səsi gəlir. Meyvəqurdu ayaq saxlayıb qulaq asır. Həşəratların səsi gəlir: “Meyvəqurdu, olar keçək hücumu?”

Meyvəqurdu
Əmrilə yıxılın
Hamınız quma!
Dəyməyin meyvələrə,
Getsin işinə hərə.

Birdən təntənəli musiqi çalınır, meyvələr bu musiqidən həyəcanlanırlar.

Alma
Ay meyvələr,
O nə səsdir yüksəlir.

Heyva
Fizu baba adlı
Bir qonaq gəlir.
Şeirdən gətirir
Bir yeni sovqat.

Ərik
(Heyvaya)

Onun şərəfinə
İki fişəng at!

(Ərik mikrofonla iki misra Füzuli şerindən parça oxuyur)

Pərişan oldu halım,
Sormadın halı-pərişanım,
Qəmindən dərdə düşdüm,
Qılmadın tədbiri-dərmanım.

Fişəng atılır.

Şaftalı
Əncir, yüyür
Tez babanı qucaqla.
Tut atını,
Bizim tövlədə bağla!

Əncir Fizu babanı qucaqlayır, o biri meyvələr onun üzərinə cumurlar.

F i z u b a b a

(sevinclə qarşılandığını görüb nəvazişlə meyvələri oxşaya-oxşaya)

Sizsiz insanların
Sevimli barı,
Atın bir tərəfə
Boş iftixarı.
Özünüzü qoymayın
Dağ başına.
Hörmət etsin
Hərə öz yoldaşına.
Deməyin ki, mən
Dəyərli qaş-daşam,
Bütün meyvələrin
İçində başam.
Hərənin öz yeri
Var bu dünyada.
Siz bir-birinizi
Verməyin bada...
Təbiət heyran qalır,
Hamımızın ətrinə.
Bəhs eləyib dəyməyin
Bir-birinizin xətrinə.
Tərəvətli meyvələr,
Lovğalığı siz atın.
Onu bilin, faydalı
Nemətisiz həyatın!

H e y v a

Fizu baba, hansımız
Gözəllikdə əzəlik?

Ə n c i r

Fizu baba, hansımız
Bu dünyada gözəlik?

Fizu baba

Bir-birinizə deməyin,
Siz quru bir xəzəlsiz.
Onu bilin dünyada,
Siz hamınız gözəlsiz.

Alma

Kimdi axı dünyada
Bu gözəllər gözəli?

Fizu baba

O kəsdir ki, gözəldir
Onun işi, əməli.

Fizu baba sözünü bitirib, buludlar arasına çəkilir. Şən bir musiqi çalınır. Bütün meyvələr ələ-ələ verib, dost olurlar. “Dostluq mahnısı” ətrafı bürüyür.

Dostluq mahnısı:

Biz bu gündən unudub,
Atırıq lovğalığı.
Lovğalıqdır həyatda
Köhnəliyin qalığı.
Bir kimsə cərgəmizdən
Danışmaz acı-acı.
Biz dost olub bu gündən
Oluruq qardaş-bacı.
Çalışaq, zəhmətimiz
Heç zaman getməz bada.
Cəhd edib insanlara
Fayda verək dünyada.
İndi bilirik kimdir
O gözəllər gözəli.
O kəsdir ki, gözəldir
Onun işi, əməli.

Son

KƏND HƏKİMİ

İki pərdəli, 4 şəkilli pyes

İŞTİRAK EDİRLƏR:

Yeganə – Tibb institutunun tələbəsi
Səbilə – Yeganənin anası
Akif – 24 yaşlı gənc
Səlmə – susatan qadın
Almas
Sevinc
Zaman
Namiq } – Yeganənin institut yoldaşları
Əlizadə – Tibb İnstitutun aspirantı
Çayırinski – Tibb institutun assistenti
Məhmud kişi – kənd sovet sədri
Nəməlum şəxs – məclisdə şuluq salan
Kənd zəhmətkeşləri və s.

BİRİNCİ PƏRDƏ

BİRİNCİ ŞƏKİL

Pərdə arxasında Mustafa Sübhü küçəsindən toy səsi gəlir. Oğlan adamının səsi ucalır: – “Bay-bay, bay-bay yol verin oğlan adamı gəlir!” “Tərəkəmə” rəqs havasını “Vağzal” rəqs havası əvəz edir. Bir qadın səsi ucalır: – “Gəlin başına ay şabaş!” Mustafa Sübhü küçəsindən ötən Akif, üzünü musiqi səsi gələn tərəfə tutub deyir: – “Ay can-ay can, toydur, xoşbəxt olasınız!” Tində köşkdə su satan Səlmə köşkdən boylanaraq deyir: – “Olmayanlar üçün olsun!”. Uzaqdan Akifi görə Səlmə tez onu yanına çağırır, Akif ona yaxınlaşır.

Səlmə

Akif, görünürsən xeyli zamandır?

Akif

Görünürəm, çünki halım yamandır.

S ə l m i

Niyə? Ölübdür ki, bu Səlmı bibi?
Sənə qurban bu suların sahibi.
O gün olsun, bu toy səninçün olsun,
Məclisin şipşirin sularla dolsun.
Akifçün qoyaram dağı daş üstə!

A k i f

Sağ ol, Səlmı xala...
Haçan gələr qızlar bu bulaq üstə?

S ə l m i

İndi gələr, söylə, kim sənə lazım?

A k i f

Oxuyardım çatsa ona avazım.
Gəlsin o qız, görüm, onu bəyənim.

S ə l m i

Necə qız?
Oxu görək, xəbərim olsun mənim.

A k i f

(çirtiq vura-vura oxuyur)

A dostlar-aşnalar,
İsti otaq axtarıram.
İçində lələyanaq,
Qönçədodaq axtarıram.

Almaram bir dilbəri
Əgər maşını olmasa.
Boy uca, qamət incə,
Bir ağ buxaq axtarıram.

Bir axşam, bir əntəri
Gətirdilər, bəyənmədim.

Dostlarım elə bilirmiş ki,
Xortdan axtarıram

Ləzzətli aş bişirən,
İştah açan axtarıram.
Ding-ding dingildəyən
Mamlımatan axtarıram.

S ə l m i

Ay yaşa səni, Akif!

Akif mahnını bitirdikdən sonra, gözü kənardə dayanıb ona gülümsəyən oğlana sataşır.

A k i f

(ona əyri baxa-baxa yaxınlaşır)

Bacıoğlu! Tindəki bu çınarı
Yoxsa ki, podrekə gətirmisən sən?
Haçan gəlirəmsə bu evə sarı
Səni burda dayanan görürəm mən.
Bu mən ölüm, düzgün söylə görüm sən
Sübhi küçəsinə niyə gəlirsən?
Məhəllənin cayılı özüməm, özüm!
Dayan! Səndən mənim su içmir gözüm!

Z a m a n

Yol keçirəm, mənim sənə işim yox,

A k i f

Papka qoltuğunda fors eləmə çox,
Ədə, sən bilirsən mən kiməm?
Bir fələyəm, yerə-göyə hakiməm!

Z a m a n

(qoltuğundakı kitabları göstərərək)

Kitab aparıram mən bir nəfərə,
Əkil! Bir də bura çıxma səfərə!

Akif Zamanın çiyinlərinə elə toxunur ki, qoltuğundakı kitablar yerə səpələnir.
Zaman onları yerədən yığır. Akifin hərəkətlərini görə Səlmi tez onu çağırır.

S ə l m i

Akif, Akif tez bura gəl!

S ə l m i

(öz-özünə)

Az qaldı açsın əngəl.

(Üzünü Akifə tutaraq)

Demək, qıyası sözün,

Bir qız axtarır gözün?

A k i f

Bəli, mənim gözüm qız həvəsində.

S ə l m i

Qız! Bax, bu evin üst mərtəbəsində.

Gözəllik Allahı, o başdan-başa,

Yemə, içmə elə ona tamaşa.

A k i f

(sevincək)

Səlmə, düz deyirsən sən mənim canım?

Onu görmək üçün harda dayanım?

S ə l m i

Köşkün dalından baxarsan, o qıza.

A k i f

Kaş ki, bu niyyətim çıxmaya boşa.

S ə l m i

(tələsik)

Odur, qızlar gəlirlər qoşa-qoşa,

Tez ol, Akif, köşkün dalına keç,

Qızların ən gözəlini bəyənlən, seç.

Uzaqdan qızlardan biri görünür, o Almasdır, yeni moda ilə geyinib; qulağında parlaq sığalar, boynunda mirvari və s.

S ə l m i

(Akifə işarə ilə)

Akif, yüyür, Almas gəlir birinci...
Qulağında yaqut, boynunda inci.

A k i f

(köşkdən sıçrayıb qızın dalınca qaçır. Qıza çatar-çatmaz)

Ay qız! Əcəb matan qızsan,
Ürəyimə yatan qızsan.
Sevincimdən mən bir quşam,
Gözlərinə vurulmuşam.

(Almas Akifə əyri-əyri baxaraq, istehzalı gülüşlə qarşısından saymazyana keçir. Akif onun ardınca qaça-qaça)

Sən şanalı bir balmısan?

A l m a s

Oğlan! Məni səhv salmısan.

Akif onun başına dolana-dolana qolundan tutmaq istərkən, Almas onu rədd edir.

A k i f

(yalvarıcı səslə qıza)

Ay qız, ver mənə əlini,
Gəl ol anamın gəlini.

A l m a s

(acıqlı)

Oğlan! Ağ elədin lap...
Yeri öz tayını tap!

Almas son dərəcə özündən razı halda yırğalana-yırğalana Akifdən uzaqlaşır. Akif onun dalınca qaçıb, sağa-sola özünü əyə-əyə gedərkən Sevinclə rastlaşır.

A k i f

(Sevincin ardınca qaçaraq)

Ay qız, sən bağçada ətirli gülsən,
Ölmərəm bir dəfə üzümə gülsən.
Səni gördüm, elə bildim ki, yazdır,
Sənin kimi bir qız dünyada azdır.

O, Sevincin qolundan tutmaq istərkən, qız onun əlini itələyir.

S e v i n c

Əlini yığışdır, həddini aşma!

A k i f

Mən yaxşı oğlanam, mənlə savaşma.
Ay qız, sən çox xoş gördün gözümə,
Getmə, dayan bir qulaq as sözümə,
Sən kimi qız gərək mənə yar olsun!

S e v i n c

Sənin kimi bir oğlana ar olsun!

A k i f

Getmə, ay qız, açım məhəbbətimi.

S e v i n c

Tələsirəm, uzatma söhbətini.

A k i f

Dayan, ürəyimdə qoyma sözümlü,
Rədd eləsən mən asaram özümü.

Birdən uzaqdan Y e g a n ə görünür.

S e v i n c

(onu Akifə göstərərək)

Odur gəlir, o sənə verər cavab,

(Gedir)

A k i f

(Yeganəyə yaxınlaşıb onu salamlayır)

Salam!

Sən hara gedirsən əlində kitab?

Y e g a n ə

(təəccüblə)

Dərsə gedirəm.

Kimi axtarırsan, ay oğlan belə?

Yoxsa ki, vaxtını verirsən yelə?

A k i f

(əlini qızın yaxasına uzadaraq)

Ax... nə gözəl qırmızı köynəyin var,

Söylə görüm, ev-əşikdən nəyin var?

Y e g a n ə

(Akifə acıqlı-acıqlı baxır. Akif geri çəkilməz-çəkilməz az qalır xəndəyə düşsün. Bunu görən Yeganə ucadan gülə-gülə)

Xa... xa... xa... xa...

Yavaş yeri, a qarabala,

Sən xəndəyə yıxılmışdın az qala.

(Sonra istehzalı gülüşlə Akifə)

Soruşursan nəyim var?

(Evlərini göstərərək)

Bu gördüyün evdə altı otağım,

Şaqanda püstəli, badamlı bağım.

(Yeganə maşının açarını əlində oynadaraq Akifə uzadır)

Oğlan! Maşınımın açarını al,

Özünçün sabahdan onu işə sal.

(Akif şübhə ilə qızın gözlərinə baxıb gülümsəyir. Yeganə üzünü Akifə tutub təkrar ona)

Soruşursan nəyim var?
Yığın-yığın pulum, dövlətim-malım,
Səninkidir mənim cahi-cələlüm.

A k i f

(*özünü məsxərəyə qoyulmuş kimi sanıb*)

Qız, deyəsən, məni salırsan ələ!

Y e g a n ə

Sən üzündən oxşayırsan tənbelə!

Yeganə ondan uzaqlaşır.

A k i f

(*kor-peşiman Yeganənin ardınca baxa-baxa*)

Ah... getdi...

Varlı qız axtarmaq necə çətindir...

İş indi hiylənin və cürətidir!

Kim dözər bu dünyada keşməkeşə?

Y e g a n ə

(*gedə-gedə Akifə*)

Get, axtarıb tap özünə bir peşə.

Yeganədən ümitsiz uzaqlaşaraq yenidən Səlm in in yanına qayıdır.

A k i f

(*ona müraciətlə*)

Üçüncü ən matan qızıdır,

Ürəyimə yatan qızıdır,

Yanaqları qızıl alma.

S ə l m i

(*Akifə təsəlli verə-verə*)

Qız düzələr, məəttəl qalma.

O qız tanışdır mənə,

Adı da ki, Yeganə.
Oğlu yoxdur qaynananın,
Özünü oğul eylərsən.
Girərsən qılığına,
Dilini noğul eylərsən.

A k i f

Baş üstə anam-bacım,
Bil sənədir əlacım,
Səlmi xala, gir işə.

S ə l m i

Badamlı su beş şüşə
Anasına aparım,
Bunlardır mənim varım.
Bu saat ora qaçım,
Söhbəti ona açım.

A k i f

(*sevincək*)

Aç... sağ ol!

(*Qoltuq cibindən "Koti" firmalı pudranı çıxarıb Səlmiyə hədiyyə edir*)

Koti pudra, mağarıç!

S ə l m i

(*cəld pudranı alıb qoltuğuna dürtür*)

Çox sağ ol,
Akif, siroplu su iç.

A k i f

Ver içim, odlanıram,
Atəş kimi yanıram.

(*İki stəkan dalbadal su içib*)

Uxaay... sağ ol... Səlmi xala.

Səlmi köşkü bağlayır. Hər ikisi bir yerdə gedirlər.

Mustafa Sübhi küçəsilə aspirant Əlizadə ötürkən, tinin başında assistent
Çayırinskiyə rast gəlir və onlar görüşürlər.

Əlizadə

Salam!

Sən hara, bura hara, şəhərdən uzaq?

Çayırinski

Burda qohumum var, gəlmişdim qonaq.

Qəmli görürəm səni,

İşin nə yerdə qalıb?

Əlizadə

Elmi rəhbərim məni

Bu gün sabaha salıb.

Çayırinski

Əl çək, ay Əlizadə,

Aləmi verib bada.

O, yoxdur batıb səsi.

Əlizadə

Bəs bu halda nə etmək?

Çayırinski

Bunun ancaq çarəsi -

Baş götürüb getmək!

Mənim dostum, bil onu,

Qaçmaqdır işin sonu.

Əlizadə

(*əsəbi halda*)

Necə? qaçmaq!

Aspirantın, deməli,

Çatmır heç yerə əli?

Mübarizə gərəkdir!

Çayrlinski

(öz-özünə)

Hayıf... mübariz təkdir...
Bil, “səs çıxmaz tək əldən”.
Əl götür bu əməldən!
Qaçmaq da igidin fərasətidir.

Əlizadə

(acıqlı)

Yox! qaçmaq qorxaqlıq əlamətidir!

Çayrlinski

Təzə xəbər var məndə,
Eşit onu, bil sən də...
Əl çək öz müdirindən.
Gedir ayın birindən
Kafedranın müdiri,
Gələcək başqa biri...
Nələr olacaq bu il...
Əlizadə, onu bil,
Tufan alıb aləmi.
Deryada batsa gəmi,
Gəmidəki siçanlar
Qaçar o yan-bu yana.
İçində fəlakət var,
Sən də gəlmisən cana.
Götür başını, tez qaç,
Özünə təzə yol aç!

Əlizadə

(*əşəbi və narahat halda üzünü Çayrlinskiyə tutub*)

Rədd ol, pisniyyət adam!
Belə adama yadam!
Sağ ol!

Ciddi addımlarla gedir.

Çayırinski
(*onun ardınca baxaraq*)

Sən tez başımızdan ol,
Yeganəyə açılısın yol!

(*Gedir*)

Küçənin başında Yeganə görünür. O, qarşıdakı Zamanı görüb, onu səsleyir.

Yeganə

Ayaq saxla, Zaman, a kənd həkimi,
Nə iti gedirsən Axillis kimi.
Abi-zəməzəm suyunda çimdin nədir?

Zaman

(*gülə-gülə*)

Əzizim Yeganə, bu əfsanədir,
Yunan əfsanəsi...
Məni isə Kürdə çimdirib anam,
Mən Axillis kimi bir qəhrəmanam!

Yeganə

Bir fədakar həkim olaydın barı...

Zaman

Olaram!

(*Qoltuğundan bir neçə kitab çıxarıb Yeganəyə uzadaraq*)

Kitab istəmişdin, tapdım onları.

Yeganə

(*kitabları alıb Sevinclə Zamana*)

Ay sağ ol! Axillis!
De görüm nə var-nə yox?
Gözümə fikirli görünürsən çox.

Z a m a n

Böyük əmim gəlib Talışdan dünən,
Odur ki, bir qədər sevinirəm mən.
Səninçün gətirib tələbnaməni,
Kəndə işləməyə çağırır səni.

Y e g a n ə

Nə olar, mən kəndə getməyə hazır!

Z a m a n

Öz işinlə sən qazanmısan, ay qız,
Kənddə insanların məhəbbətini.
Yazır ki, sən bizə gərəksən yalnız!
Ucaltmısan həkimlik hörmətini.

Y e g a n ə

Mən o kənddə üç ay işlədim cəmi,
Çox sağ olun sədrimiz Mahmud əmi.

Z a m a n

Az bir vaxtda can yandırmısan əlbət,
Odur ki, yaranıb sənə məhəbbət.
Yoxsa Rövşən kimi sevmirlər onu,
Deyirlər çalırmiş maqnitofonu.
Aşşamacan oynarmış öz-özünə,
Baxmırmış heç bir kəsin sözünə.

Y e g a n ə

Həkim var ki, kəndi pis hala salar,
Həkim var ki, kənd qayğısına qalar.
Həkimlər gecəni gündüzə qatsın,
Kənddə görək yeniliklər yaratsın!

Z a m a n

Sağlıq olsun!

Ayrırlılar. Yeganə M.Sübhi küçəsilə evə qayıdarkən, Akiflə qarşı-qarşıya gəlirlər

A k i f

Salam! Doktor Yeganə,
Mən xəstəyəm, bax mənə.
Boğazımdakı bu şiş
Nədən əmələ gəlmiş?

Y e g a n ə

(ayaq saxlayıb Akifin boğazına baxır)

Akif, bir azca öyil,
O ulqumdur, şiş deyil,
Bu olur kişilərdə.

A k i f

Nə deyirlər bu dərdə?

Y e g ə n ə

Ulquma dərd demək heç düz olmadı,
Adəm almasıdır ulqumun adı.
Latinca: "Pomum adami"
Bir gün Adəm alma yeyib cənnətdə,
Sevdiyi Havvadan gizlin, xəlvətdə.
Boğazında qalıb o çağdan bəri,
Ulqumlu eləyib o kişiləri.

A k i f

O, dərib almanı yeməyəydi kaş,
Ax... sənə nə deyim, ay Adəm qardaş!
Mən cənnət bağından alma dərərdim,
Tək yeməzdim, tez sənə göndərərdim.

(Yeganə ayrılıb getmək istərkən, Akif onu saxlayır və ondan soruşur)

Yeganə dur! İki kəlmə sözüüm var,
Ürəyimdə dağlar qədər dözüüm var.

(Yeganə ayaq saxlayıb Akifi dinləyir)

Gülüm, hara aldın təyinatını?

Y e g a n ə
Get əməyə bağla öz həyatını.

A k i f
Gülümsə üzümə, a mənim baxtım.

Y e g a n ə
(tələsik saatına baxıb, Akifə)
Gecikdim söhbətə qalmadı vaxtım.

A k i f
Yoxsa getdin ardınca o nəfərin?
Söylə, mənə haradır səfərin?
Söylə, haralara salmışan meyil?

Y e g a n ə
Onu sənə bilmək heç vacib deyil!
(Akifdən ayrılır)

A k i f
(acıqlı onun ardınca)
Heç demə! Qaç, get!
Nigaran qoy məni.
Göyə də çıxsan
Mən taparam səni!

(Gedir)

P ə r d ə

İKİNCİ ŞƏKİL

Yeganəgilin evi. Pəncərənin solunda yazı masası durmuşdur. Yeganə oturub dərslərini hazırlayır. Birdən telefon zəng çalır. Yeganənin anası Səbilə dəstəyi qaldırır.

S ə b i l ə
Alo... kimsən?

Telefondakı səs

Cıbildiz?

Səbilə

Bəsdir zəng elədin, ay qız!

Tanışım yoxdur belə,

Vaxtını vermə yelə!

(Dəstəyi yerinə qoyur. Mətbəxə çatmamış telefon yenidən zəng çalır, o yenə dəstəyi qaldırır)

Alo... kimdir?

Telefondakı səs

Bir adam?

Səbilə

Mən boş söhbətə yadam!

Sağ ol...

(Dəstəyi yerinə qoyur və öz-özünə)

Zamanın hiyləsidir...

Dəqiq onun səsidir!

Səbilə bir stəkan şirə töküüb Yeganəyə verir.

Səbilə

Şirəni iç, Yeganə,

Güc-qüvvət gəlsin sənə.

Yeganə

(şirəni aram-aram içib anasına təşəkkür edir)

Ana... səni yüz yaşa!

İllər tez gəldi başa.

Sümük bəhsini dünən

Elə bil keçmişəm mən

Necə sürətlə gəldi

Bu dövlət imtahanı.

S ə b i l ə

Sümük bəhsi gözəldi...
Onun kimi elm hanı?
Dolabda var bir çənə,
Yadigar qalıb mənə.

(Səbilə çənə sümüyünü dolabdan götürüb Yeganəyə göstərir və zarafatla)

Üzərində neçə diş
Yaradıbdır təbiət.
Çənədən möhkəm imiş
Bunun sahibi əlbət.
Odur qalıb salamat.

Ana-bala gülüşürlər: “Xa... xa... xa... xa...”

Y e g a n ə

(anasına)

Elə deyirdin yat-yat.
Ulduzlar batanacan
Oxuyardım anacan.
Gözəl dərs dedi bizə
Professor Məmmədəmin,
Şah aləmi ölkənin.
Xəbər aldı, o bizdən
Gecəquşu səsini
Eşidən varmı sizdən?
Normal ürək vurğusu
Onun səsinə bənzəyir.
“Bup-bup, bup-bup...”
Bir az xəyala dalıb,
Sevincdən pərvazlandım.
Əlimə qələm alıb,
Belə bir şeir yazdım:
İki odlu günəş var,
Ömrümüzü qoruyur.

Onun birisi ürək,
O lap gecəquşu tək
Suların xoş səsi qulağımdadır.
Qoy üçə oxuyanlar
Klinikada qalsın,
Alimlərdən dərs alsın.

S ə b i l ə

(*nəvazişlə*)

Biz ki, əvvəl, əzizim,
Höcətsiz yaşayırdıq.
Arzumuz birdi bizim,
Bir məqsəd daşıyırdıq.
Rədd etməzdin heç nəyi,
Sən dəyişmişən yaman.

Y e g a n ə

(*ciddi tərzdə*)

Bizdən kəndə getməyi
Tələb eləyir zaman!

S ə b i l ə

(*hirsələ*)

Necə? Zaman?!
Zamanın haqqı yoxdur
Mənə ağalıq etsin!
O yarlarda qız çoxdur,
Öz kəndinə xoş getsin!

Y e g a n ə

(*gülə-gülə*)

Zaman! Xa... xa... xa!..
Vaxtı deyirəm, ana,
Vaxtın tələbatını.

S ə b i l ə

(*acıqlı*)

Yox! Qoymaram heç yana,
Elmə ver həyatımı!

Y e g a n ə

(*yarıcciddi, yarınavazişlə anasını qucaqlayıb öpür*)

Dayan! Bir məni dinlə!
Kəndə gedək, səninlə.
Bir qoruyaq orada
İnsanın səhhətini!

S ə b i l ə

(*acıqlı*)

Arzumu vermə bada!
Unut bu niyyətini!
Xəbər veriblər mənə,
Yerin hazırdır, hazır!
Çayrlinski sənə
Yaxşı elmi iş yazır!

Y e g a n ə

(*qəhqəhə ilə gülür*)

Xa... xa... xa... xa...
Çayrlinski?!
O, pəlçiq əhvalatı?
Bir məsxərəyə dönüb
Onun müqəddəratı.

S ə b i l ə

(*təaccüblə*)

Nə danışırısan! Çönüb,
O, alim oldu bildir!
Yapışb neçə ildir
Təbiətdən on əllə,
Kəllə var onda, kəllə!

Y e g a n ə

(*gülür*)

Xa... xa... xa... xa...
Ondan mənə bir söhbət
Eləyiblər qiyamət.
Söyləyim, dinlə sən də.
Bir gün o, gedir kəndə,
Görür çöldən ötəndə
Camışlar girib lığa,
Bir iri bataqlığa.
Deyir aaa... bundan yazım,
Bu iş lazımdır, lazım.
Beş saat dayanır düz,
Deyir bir iş var lığda.
Camışlar gecə-gündüz
Yatırlar bataqlıqda.
Özünü lığa atıb,
O, camışlarla yatıb.

(*Gülür*)

Xa... xa... xa... xa...

S ə b i l ə

(*acıqlı*)

Yox!.. Canım!
Dərmanlar tapır lığdan!
Ad da veriblər ona
“Çayırinskaya” zona!

Y e g a n ə

Çayırinski adı
Pisliyə çıxdı, ana.
Elmə əsaslanmadı,
Az qaldı işi dana.

S ə b i l ə

Yeganə, arxayın ol,
Axır ki, tapılar yol.
Elmi işə hazırlaş,
Kafedraya get birbaş...

Y e g a n ə

(çox acıqlı və sərt şəkildə anasına)

Kəndlərdə işləməli!
O il gedəndə kəndə,
Bu hiss oyandı məndə.
Təcrübə keçən zaman
Nələr görmədim, aman!
Bu kimyəvi gübrələr
Nələr törədir, nələr...
Çölün düzündə xəstə,
Yıxılmışdı üzüstə.
Söylə, sən bilən nədən?
O zəhərli gübrədən!
Zəhər sorulub qana,
Çox zərər verir cana.

S ə b i l ə

Qayğıya qalan hanı?
Ay qız, özünçün yaşa.

Y e g a n ə

Qorumasaq insanı
Arzusu dəyər daşa.

S ə b i l ə

Bəs nə oldu o xəstə?
Qaldı torpağın üstə?

Y e g a n ə

Yox! Hər işimi atdım,
Onun dadına çatdım.

Yaşadaq qəlbimizdə
Kəndin məhəbbətini.
Cəntək qoruyaq biz də,
Əməkçi səhhətini!

S ə b i l ə

(*istehzal*)

Kələ-kələlər neylədi ki,
Kərtənkələlər neyləsin?
Mənəm-mənəm demə çox,
Bir həyat təcrübən yox.
Neylərsən düşsən dara?
Hara gedərsən, hara?
Arzum, istəyim batar.

Y e g a n ə

(*anasına şirə töküb verir*)

Al iç çıxsın acığın.
Mənim dadıma çatar
Kitablar yığın-yığın.
Kələmi qatar-qatar
Göndərilər şimala.
Uşağa faydası var,
Yesin, böyüsün, bala.
Kənddə getsəydim hara,
Uşağa “borş” bişirin
Deyərdim analara,
Yesinlər şirin-şirin.

S ə b i l ə

Özün niyə yemirsən?
Heç borş bişir demirsən?

Y e g a n ə

Böyümüşəm, ay ana,
Boyum çatıb tavana.

Qoyun qırxımı bayramı
Olmuşdu kənddə bir dəfə.
Bütün kənd adamı hamı
Toplaşmışdı hər tərəfə.
Qırxırdılar qoyunları,
İpək-İpək o yunları.
Nə gözəldir o çöl, düz,
Çay büllur beşiyində...
Durarıq gecə-gündüz
Sağlamlıq keşiyində.

S ə b i l ə

(*hirsli*)

Bu fikiri başından at!
Şəhərdədir əsl həyat!

Y e g a n ə

(*anasının sözlərinə laqeydliklə yanaşır, saatına baxaraq*)

Məruzəmə az qalib,
Papkamı ələ alıb
Gedim instituta birbaşa.

S ə b i l ə

Tələsmə, yavaş-yavaş!
Cavab ver hər suala!
Sənə yaxşı yol, bala.

Y e g a n ə

(*evdən çıxır, anası ardinca su atır və qayıdıb öz-özünə*)

Məclissiz keçməz bu iş,
Rahlayım dadlı bişmiş.

Səbilə mizin üstündə süfrə salır, yır-yığış edərkən qapının zəngi çalınır,
suçu S ə l m i içəri daxil olur.

S ə l m i

Salam, Səbilə bacı,
Gətirmişəm sənə su.
Hər dərdlərin əlacı,
Badamlı və İstisu.

(Süfrəyə göz gəzdirərək su şişələrini süfrəyə düzür)

Bəh... qonaqların da var,
Yerinə düşdü bunlar.

S ə b i l ə

Həə... pulu edir nə qədər?

S ə l m i

Heç zəhmət çəkmə hədər.

S ə b i l ə

Xəcalət verdin mənə,
Çox sağ ol sənə.

S ə l m i

Bəs xanım qızın hanı?
Məst edib bir oğlanı.

S ə b i l ə

(ciddi bir tövrlə)

Dediyin oğlan kimdir?
Mühəndisdir, həkimdir?

S ə l m i

Peşəsi yoxdur hələ,
Hələlik baxır ələ.
Bir oğlandır qələmqaş,
Enlikürək, ucaboy.

Atası yavaş-yavaş
Pul yığır eləsin toy.

S ə b i l ə

(*çılğın halda öz-özünə*)

Bu nə sözdür, ay aman!

(*Üzünü Səlmiyə tutub*)

Yoxsa edirsən güman
Bircə qızımdan bezdim?
Mən səndən gözləməzdim!

S ə l m i

(*mülayim tərzdə*)

Mən bilirəm, Yeganə
Sənin adın, sanındır.
Bir söz də deyim sənə:
Bir qız, bir oğlanındır!

S ə b i l ə

(*acıqlı*)

O, oxumayıb hədər!
Çəkib əziyyətləri.
Ən uca dağlar qədər
Var onun niyyətləri.

S ə l m i

(*yarımkinayəli*)

Xoşbəxt olsun, bağışla!

S ə b i l ə

Allah bağışlasın.

S ə l m i

Qız ağacı – qoz ağacı!

Səlmi gedir. Səbilə əsəbi halda otaqda gəzişir. Birdən qapının zəngi çalınır, o qapını açır. Otağa orta yaşlı, çal uzunsaçlı, yeni moda ilə geyinmiş Tibb institutunun assistenti Çayırlinski daxil olur. Səbilə böyük sevinclə onu qarşılayır.

Səbilə

O-o... Çayırlinski...
Xoş gördük səni...

Çayırlinski
Salam, Səbilə xanım!

Səbilə
Hardasan gözüm-canım?
Mənə bir şad xəbər ver!

Çayırlinski
Açılıb qızıma yer!

Səbilə
Bu söz necə də xoşdur.

Çayırlinski
Kafedrada yer boşdur.
Bəs hardadır Yeganə?

Səbilə
Yeganə, qurban sənə,
Məruzə edir indi.
Ürəyim çox sevindi,
İndi gələcək özü,
Söylə ona bu sözü:
Sənə çox hörməti var,
Dərin məhəbbəti var.

(təəccüblə)

Hara getdin xahişə?
Kim qarışdı bu işə?

Çayırinski

(lovğa ilə)

Tanıdırsanmış məni...
Plan tökdüm hər səhər,
Axır Əlizadəni
Çıxartdırdım bir təhər.

Səbilə

(razılıqla)

Çox sağ ol!
Nə qüvvət var qolunda,
Qoy Yeganə yolunda!

Çayırinski

(əlini gözü üstə qoyub)

Bax, bu gözlərim üstə!

Səbilə

*(divardan asılmış qızının şəklini Çayırinskiyə göstərib, qızını
tərifləyə-tərifləyə ona)*

Bir dənədir, bir dənə,
O da rast gəldi sənə!

Bu sözdən xoşhallanan Çayırinski bir ciddi tövr alıb, saatına baxır.

Çayırinski

Uzun çəkər məruzə...

Səbilə

Nahar vaxtı gəl bizə.

*(Çayırinski təşəkkür edib gedir. Səbilə onu yola salıb,
ardınca baxa-baxa)*

Bax bir boya-buxuna,
Paxılıqdandır, əlbət.
O, xoş gəlmir çoxuna...
Ax... pis adama lənət!..

(Sevincək gəlib maqnitofonu çaldırır və zümzümə edir. Bu zaman qapının zəngi çalınır. Səbilə qapını açır. Otağa şən və gülər üzlü bir dəstə tələbə Yeganə ilə daxil olurlar. Səbilə tələsik qızından soruşur)

Necə keçdi məruzən?
Mənim qəlbimi üzən,
A zər qanadlı bir quş!

Y e g a n ə
(gülümsəyərək anasına)
Dinləyənlərdən soruş.

S e v i n c
(şadlana-şadlana)
Əla!

(Qızlar otağa daxil olan tək, kimisi küncdəki tərəziyə çıxıb öz çəkisini yoxlayır, kimisi də otağın küçəyə açılan pəncərəsinin pərdəsini aralayıb küçəyə tamaşa edir. Almas isə otaqda gəzə-gəzə ev əşyalarına tamaşa edərək, dolabın içindəkilərə baxmaqla məşğul-dur. Sevinc mizin arxasında oturub, Almasın hərəkətlərinə tamaşa edir. və ona kinayə ilə)

Almas, Parisdəsən sən
Hər yeri seyr edirsən?

Y e g a n ə
Yelisey çölü, zaddır?
O yerlər bizə yaddır.

S e v i n c
(Almasa)
Gəl oturub bax gəndən!

A l m a s

Sən yaxşı bil ki, bunu, –
Hər insanın evindən
Bəlli olur məzmunu.

(Dübarə dolaba baxıb, dodağını büzərək)

Mənimki büllur qabdır.

Y e g a n ə

Mənimkisə kitabdır.

A l m a s

(çiyinlərini darta-darta)

Heç büllur qabı yoxdur.

S e v i n c

Lakin kitabı çoxdur.

A l m a s

(ağzını büzərək)

Salonda hamı duydu
Məruzəsi quruydu.

Y e g a n ə

(armudu stəkanlara çay süzüb rəfiqələrinin qarşısına qoyur)

Dadlı çay süzdüm sizə.

A l m a s

(Sevincin qulağına pıçıldayır)

Yordu bizi məruzə.

S e v i n c

Əksinə, çox gözəldi!
Mənim xoşuma gəldi.

N a m i q
(*istehzali*)

Heç istedadı yoxdur,
İstəyir qazansın ad.

S e v i n c

Namiq, zəhməti çoxdur,
Çalışmaqdır istedad!

(*Namiq Yeganəgilin ailəvi albomunu vərəqlərkən, Sevinc albomu onun əlindən alıb bir kənara qoyur və ona*)

Namiq, albomu qoy bir yana,
Gəl qulaq as Zamana.

(*Sonra üzünü Zamana tutaraq*)

Kənardə oturma tək
Zaman, sən danış görək!

Z a m a n

Qız, elmə salıb meyil,
Məruzəsi pis deyil.

A l m a s

(*yerini dəyişib, Sevincin yanında oturur və Zamanı göstərərək*)

Sən bu oğlandan danış
O mənə gəlir tanış.
Dilxor oturub yaman,
Kimə vurulub Zaman?

N a m i q

Yeganəyə dikib göz,
Qız ona ev verib söz.

S e v i n c

Eyy... uydurma özündən,
Yalan yağır gözündən!

Yeganə dostlarını torta dəvət edir.

Nam i q

(*tortu iri-iri parçalarla ağzına dürtüb*)

Mən dadlı tort yeyim...

Y e g a n ə

Mənsə səhvimi deyim.
Elmə əsaslandım tək.
İş möhkəm olsun deyə,
Təcrübə ilə görək
Birləşsin nəzəriyyə.
Əzizlərim, bir an da
Siz mənə qulaq asın.
Necə edək heç yanda
Ağcaqanad olmasın?

S e v i n c

Qurudaq deyirəm mən
Gölməçə və liğları.
Yox eləyək kəndlərdən
Bütün bataqlıqları.

Z a m a n

Həkim işi deyil tək,
Çəkilsin kanal görək.
Çirkab sular yox olsun,
Yaşillıqlar çox olsun.

Birdən həyətdən nəğmə səsi ucalır. Akif öz sevimli mahnısını oxuyub qızlara eşitdirir.

A k i f

A dostlar-aşnalar,
İsti otaq axtarıram.
İçində lələyanaq,
Qönçədodaq axtarıram.
Teni... teni... Korlen firmalı.
Fransız kirşanı, İran sürməsi,
Polşa saqqızı...

Qızlar Akifin səsini eşitcək, səs-küyə pəncərəyə toplaşırılar və əl edib onu içəri çağırırılar. Akif içəri gircək qızlar onu gülüşlə qarşılayırılar.

Almas

Aaa... gəldi...
Mənim üçün ürəyi gedən
Xoş gördük, ay mənə
Eşq elan edən,
Yoxsa gəlmisən yenə?

Sevinc

Mənim dalımca qaçdın,
Mənə qəlbini açdın.

(Gülür)

Xa... xa... xa... xa...

Akif qızların sözlərindən xoşhallanıb, sevinclə onların üzünə baxır.

Almas

(qızlara)

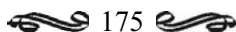
Gəlin mətləbə keçək,
Yaxşı ətriyyat seçək!
Ay oğlan, sürmən hanı?
Göstər Koti pudranı.
Rəngi ağdır, ya sarı?
Yaxşısı olsun barı.

Sevinc və Almas ətriyyatı iyləyib yoxlayırılar. Yeganə ətriyyata qarşı laqeyddir. Akif çox zarafatçıdır. O, Almasa sürmə əvəzinə cibindən qələm çıxarıb verir. Almas onu qaşına sürtür və onun qələm olduğunu görüb geri qaytarır.

Akif

(qələmi alıb)

Nə aldatmışdım, amma...

A l m a s

(*acıqlı*)

Yeri... məni xamlama!
Mən gəzmişəm aləmi.
Sən dedin tanımaram
Sürmə ilə qələmi?

A k i f

(*qələmi cibinə qoyub, əsl sürmə çıxarır və tərifləyə-tərifləyə
Almasa uzadaraq*)

Sürtəndə bu sürməni,
Yada salarsan məni.

(*Akifin gözü Yeganədir. Yeganə kənardə dayanıb, onun hərəkətlərinə tamaşa edir. Akif qoltuğundan yeni bir Koti firmalı kirşan çıxarıb Yeganəyə uzadır*)

Kirşan, Koti firmalı,
İçində yağı, balı,
Apar, dünyada mənim
Bircə sənsən əlacım.

Y e g a n ə

(*laqeyd*)

İstəmirəm bəzənim,
Yox buna ehtiyacım.

(*təəssüflə Akifə baxaraq*)

Sən ki, cavansan hələ
Çalış sənət al ələ.
Bir yer tut həyatda,
Get işlə inşaatda.

A k i f

Sağlıq olsun!

Akif kirşanı cibinə qoyur. Ancaq gözü daimə Yeganədir. Ona baxa-baxa gedərkən ayağı büdrəyib yıxılır. Bütün ətriyyatı yerə səpələnir. Onları yığa-yığa ciblərinə dürtüsdürüb qaçır. Qızlar isə onun ardınca baxaraq gülürlər: "Xa... xa... xa... xa..."

Almas
(qızlara)

Bəh... nə gözəl oğlandı,
Bir atəş kimi yandı.
Zilləyərək gözünü
Bircə mənə baxırdı.
İtirmişdi özünü,
Lap ürəyi axırdı.

Sevinc
(istehzal)

Çox fürs eləmə, Almas,
Gözəlsən, səndən olmaz.

Almas
(lovğa ilə)

Qız hanı mənim kimi?
Şirin sözü, söhbəti...

Sevinc
O neyləyir həkimi?
Yoxdur mədəniyyəti.

Almas
Biznesdən qazanar pul,
Aləm olar ona qul.

(Zümzümə edə-edə fırlanıb, oynamağa başlayır)

Yeganə
(ona təəccüblə baxaraq)
Ancaq puldur amalın,
Puldan xoş olur halın.

Uzaqdan Akifin mahnısı eşidilir. Qızlar sakit olub, mahnıya qulaq asırlar. Namiq isə torta girişib, parça-parça ağızına doldurub yeyir. Almas isə mahnının təsiri altında rəqs edə-edə mahnıya qulaq asır.

Akifin mahnısı:

A dostlar-aşnalar,
İsti otaq axtarıram.
İçində lələyanaq,
Qönçədodaq axtarıram.

Birdən Səbilə qucağında bir dəstə yasəmən çiçəklərilə otağa daxil olur.

Səbilə

(çiçəkləri mizin üstə qoyub)

Təzə açan yasəmən
Gətirmişəm sizə mən.
Bir xoş ətir saçılısın,
Ürəyiniz açılısın.

Qızlar

(bir ağızdan)

Çox sağ ol, ana!
(Gülü iyləyirlər)

Səbilə

(üzünü qızlara tutub)

Qurtarmırsız təhsili,
Bitib daha dərs ili.
Bugün-sabah alarsız
Həyat vəsiqənizi.
Siz bir boy ucalarsız,
Əmək gözləyir sizi.

Qızlar hərə bir gül alıb şad və xuraman gedirlər. Şən bir musiqi sədaları altında pərdə yavaş-yavaş enir.

Pərdə

İKİNCİ PƏRDƏ

BİRİNCİ ŞƏKİL

Dağın ətəyində yaşıllığa bürünmüş bir kənd. Yol kənarında Qızılvar kənd həkim məntəqəsi görünür. Həkim Y e g a n ə məntəqədə oturub, mikrofon vasitəsilə mühüm məlumat verir.

Y e g a n ə

Əziz əməkçilər, sizə salamlar!
Qulaq asın, təzə bir məlumat var.
Siyahıda olan əlli qız-gəlin,
İşləməyə çay sahəsinə gəlin.
Bətdə uşağı məhv edir tütün,
Qadın söhbətini pozur büsbütün.
Gənc nəslimiz sağlam böyüsün deyə,
Sizi keçirmişik başqa sahəyə.
Hələlik bu qədər, sağ olun...

(O, mikrofonu kənara qoyub, telefon dəstəyini qaldırır və xəstəxanaya zəng edir)

Alo... xəstəxanadır? Danışan həkimdir!
De necədir körpənin vəziyyəti?
Düşübdürmə bu səhər hərərəti?
Düşübdürsə, saxla vurma iynəni,
Bir azdan gəlirəm, gözləyin məni.

Yeganə telefon dəstəyini yerinə qoyan kimi birdən telefon zəngi çalır. Yeganə dəstəyi qaldırır. Zəng edən arakəsmənin o tayından həkim məntəqəsinin həkimi S e v i n c dir. O, Yeganə ilə danışır.

S e v i n c

Alo... Yeganə, salam...

Y e g a n ə

Salam, əzizim, salam,
Sevinc, söylə görüm, bir nə var-nə yox?

S e v i n c

Gecə-gündüz məntəqədə işim çox.

Y e g a n ə

Səndən bir xoş söhbət gedir hər yanda;
Doğum evi açmısan Ərkivanda,
Təbrik edirəm, təbrik edirəm...

S e v i n c

Çox sağ ol, əzizim,
Söylə, səndə nə var-nə yox, Yeganə?

Y e g a n ə

Bu gün dəvətnamə göndərdim sənə!
Sabahdan açılır dağın yolları!
Çimərlik hovuzu hazırdır daha,
Çoxlu qonaq çağırılıb sabaha...
Sevinc, qıساسı sözün,
Gəlib görərsən özün.
Hələlik, sağ ol!

S e v i n c

Oldu... sağ ol...

Yeganə telefon dəstəyini yerinə qoyur. Məntəqəyə ucaboy, gözəl, yaraşlıq gənc bir qız daxil olur. Bu çay becərən T a c ə d i r . O, acıqlı-acıqlı Yeganəyə baxır.

T a c ə

Salam!.. Bir qulaq as, doktor Yeganə!
Mənim bir dözülməz sözüm var sənə!
Hələlik Tacənin çıxmayıb canı,
Sən ala bilməzsən məndən Zamanı!
Onunla bir gəzmək nə hərəkətdir?
Bu qədər yol gəldin sən basa-basa,
Döndərə bilməzsən toyumu yasa!..

Y e g a n ə

(diqqətlə Tacəyə qulaq asıb, mülayim səslə ona cavab verir)

Tacə!.. Bu hərəkət yaraşmaz sənə!
Zaman ancaq hörmət eləyir mənə!

Zaman mənim bir sinif yoldaşımdır,
Sən mənim bir bacım, o qardaşımdır!

T a c ə

Nə deyirəm ki, təki sən deyən olsun...

Y e g a n ə

Sabah bayramdır, meydana gedərik,
Hamımız birlikdə şənlik edərik.

Yeganə Tacə ilə birlikdə getməyə hazırlaşarkən, Z a m a n məntəqəyə daxil olur.

Z a m a n

Salam Tacə, xeyir ola?
Niyə gəlmisən məntəqəyə?
Yoxsa xəstəsən, nədir?

Y e g a n ə

O heç vaxt xəstələnməz!
Bacısı Yeganədir
Onu gətirən bura!

Z a m a n

Çox əcəb, çox gözəl...
Yeganə, profilaktika
Sağlamlıq təməlidir!
İnsanı mühafizə,
Kənddə güclənməlidir!
Sabahdan başlayırıq
Müayinəyə, peyvəndə.
Yoluxucu xəstəlik
Üz verməsin kəndə.

Y e g a n ə

Oldu!
Hamı əl-ələ verib,

Qoşulaq bir tədbirə.
Bizim eldə xəstəlik
Yox olsun birdən-birə!

*(Birdən telefonun arasıkəsilməz zəngləri eşidilir, Yeganə
həyəcanla dəstəyi qaldıraraq)*

Alo, alo... xəstəxana!
Nə olub, nə olub?..
Necə?.. İlan çalan var?..
Bu dəqiqə gəlirik!..

Yeganə və Zaman birlikdə xəstəxanaya gedirlər. Tacə onlardan ayrılıb gedərkən, yolda əlində bir bağlama olan qadına rast gəlir və ayaq saxlayıb ondan soruşur.

T a c ə

Xala, xoş gəlmisən bizim diyara,
Siz hara, bura hara?

Bu qadın, Yeganənin anası Səbilədir. O, üzünü Tacəyə tutub soruşur.

S ə b i l ə

Tanıyırsan sən doktor Yeganəni?
Qızımdır, bayrama çağırıb mənə.

T a c ə

Zəng edim, xəbərdar olsun Yeganə.

S ə b i l ə

Tez gəlib özünü yetirsin mənə.

Tacə Səbilə ilə birlikdə məntəqəyə qayıdıb, xəstəxanaya zəng edir.

T a c ə

Alo... xəstəxanadır?
Doktor Yeganə lazımdır mənə!
Alo... doktor Yeganə,
Tacədir, məntəqədən.
Xəbər var, muştuluq sizdən!

Ananız gəlib, buradadır indi,
Gəlin məntəqədə, gözləyir sizi...

(Telefonu yerinə qoyub, Səbiləyə)

Xəbər verdim, Yeganə çox sevindi
Eşidən kimi o, gəlişinizi.

S ə b i l ə

Yeganənin necədir vəziyyəti?

T a c ə

Kənd içində çoxdur onun hörməti.

S ə b i l ə

Görən, kənd yerinə necə alışır?

T a c ə

Gecə-gündüz xəstələrlə çalışır.

Yeganə tələsik, çox sevincək məntəqəyə daxil olur və anasını qucaqlayıb onu öpür.

Y e g a n ə

Ana, bağışla gecikdim bir qədər...
Mən yardım edirdim ilan vurana!

S ə b i l ə

Necə... necə?.. İlan vurana?

Y e g a n ə

Qorxma! Vəziyyəti düzəlir daha,
Ona moruq yığmaq oturub baha.

S ə b i l ə

Moruq yığmış uşaq,
Gəl halını soruşaq.

Y e g a n ə

Narahat etmək olmaz!
Yatıb, dincəlsin bir az.

(Anasının saçlarını sığallaya-sığallaya)

Yaman qaraldı qanın.

(Yeganə Tacəni anasına göstərib)

Ana, nişanlısıdır
Bu qız doktor Zamanın.

S ə b i l ə

Çox gözəl...

(Tacəyə yaxınlaşıb onu öpür)

Mən xoşbəxtlik arzu edirəm sizə!

T a c ə

(Səbilənin əlindən tutub özünə sarı çəkir)

Verin bu qonağı aparım bizə!

Y e g a n ə

Çox sağ ol, əzizim.

T a c ə

(onlarla görüşüb)

Sağ olun!

(Gedir)

Y e g a n ə

Sən də sağ ol!

(Ana və bala məntəqədə oturub söhbət edirlər. Yeganə üzünü anasına tutub)

Məntəqədə keçir gecəm-gündüzüm,
Ana, sənə bir ətirli çay süzüm.

*(Pəncərəni açarkən, eşikdə radioda səslənən "Çay mahnısı"
eşidilir. Yeganə əlində stəkan çaya işarə edib)*

Ana, burda becərilər bu çayı,
Əməkçilər çalışır qışı, yayı.

S ə b i l ə

(armudu stəkandan ətirli çay içə-içə)

Bəh-bəh çayın necə yaxşıdır dadı...

Y e g a n ə

Bu çayın dünyada məşhurdur adı!
"Azərbaycan çayı..."
Ana, danış görüm Bakıda nə var?

S ə b i l ə

Pırr edib quş kimi uçdular qızlar!
Sən Yeganəm bu yerlərə baş aldın,
Elə bildim bütün dünyam boşaldı.
Sevinc də, deyəsən, işləyir burda,
Qayıdıb gəlmişdir o, doğma yurda.
Bəs Sevinc hardadır?

Y e g a n ə

Ərkivandadır,
Əlini uzatsan çatar o kəndə.
Sabah görüşərsən onunla sən də.
Almasdan nə xəbər var?

S ə b i l ə

Almas, Çayırinskiyə getdi ərə,
Toy günü çıxdılar uzaq səfərə.

Y e g a n ə
Çayrlinskiyə?

(Gülür)

Xa... xa... xa... xa...

S ə b i l ə

Bəli, bəli, Çayrlinskiyə!
Çox çəkmədi ondan ayrıldı Almas,
Dedi bu kişidən mənə yar olmaz.

Y e g a n ə

(təəssüflə)

Hayıf...

S ə b i l ə

Namiqi gördüm tində,
O dedi ki, həkimdir
Biskvit fabrikində.

Y e g a n ə

Ax... səni şirniyyatpərəst...

S ə b i l ə

Akif tez-tez zəng edir,
Deyir ki, dərsə gedir.

Yeganə anasılə söhbət edərkən, Mahmud kişi həkim məntəqəsinə daxil olur.

M a h m u d k i ş i

Salam, doktor Yeganə.

Y e g a n ə

Xoş gördük, Mahmud əmi.

(Anasını Mahmud kişilə tanış edir)

Tanış ol, anamdır, qonaqdır mənə.

Mahmud kişi

(əl verib Səbilə xanımla tanış olur)

Xoş gəlib o, səfa gətirib sənə.

Yeganə

(mizin üstündə olan kompleks plana işarə edib)

Hazırlamışam dünən,
Bu kompleks planı.

Mahmud kişi

Ver görüm, hanı?

(Yeganə Kompleks planı Mahmud kişiə təqdim edir. Mahmud kişi razılıqla başı ilə təsdiq edib)

Çox əcəb, çox gözəl...

Yeganə

Kənddə çox iş görülüb, Mahmud əmi,
Bircə su kranı var idi cəmi.
Çəkilibdir su kranı evlərə,
Rahat su işlədir bu kənddə hərə.

Mahmud kişi

Kənd dəyişib siz gələni bura,
Tullantı sular axmayır çaya.
Gölməçə basmışdı kəndi az qala,
İndi çirkab sular axır kanala.

Yeganə

İdman meydançası hazırdır daha.

Mahmud kişi

Su hovuzu açılacaq sabaha.

Y e g a n ə

Məktəbin var təmirə ehtiyacı,
Həyətində var ikicə ağacı.
Ətrafında olsun bir güllü bağı,
Bülbüllər oxusun hər səhər çağı.

M a h m u d k i ş i

Oxuyacaq... oxuyacaq...
Dayan... bu kəndimiz cənnət olacaq.

S ə b i l ə

Mən bilirəm bir qiymət olacaq.

M a h m u d k i ş i

Asfaltlaşsın gərək kənd küçələri,
Qurudaq büsbütün gölməçələri.

Y e g a n ə

Yeni iş hər yana səs salacaqdır.

S ə b i l ə

Bəli, gənclik qələbə çalacaqdır!

Bu arada rayonun baş epidemioloqu Z a m a n məntəqəyə daxil olur.

Y e g a n ə

(onu qarşılayır)

Zaman!
Salam olsun təmizlik Allahına.

M a h m u d k i ş i

Xoş gəldin doğma kəndə,
Xeyli iş gördün sən də.
Kəndimizdə fəaliyyətin çox olub,
Yoluxucu xəstəliklər yox olub.

Y e g a n ə

Elə bil ki, qış da dönüb yaz olub.

Z a m a n

Bizim bu kənd indi tanınmaz olub.

M a h m u d k i ş i

Sabah gəlin mərkəzdəki meydana,
Bayraqlarımız qoy asılsın hər yana!
Açılışıdır yolun,
Sizdə orada olun.

Z a m a n

Baş üstə!

Y e g a n ə

Siz bağışlayın məni,
Nigaranam, gedim xəstəxanaya,
Bir baş çəkim ağır xəstə anaya.

Z a m a n

Həkim insanlar üstə
Yarpaq kimi əsməli.
Bütün xəstəliklərin,
Qarşısını kəsməli.

Hamı məntəqədən çıxıb gedərkən, Mahmud kişi Yeganədən ilan vuran xəstənin vəziyyətini soruşur.

M a h m u d k i ş i

Söylə, ilan vurandan
Nə xəbər var?

Y e g a n ə

Bayramadək sağalar.

Onlar ayrılırlar. Səbilə məntəqədə tək oturub, tibb jurnallarını gözdən keçirir.
Sevinc məntəqəyə daxil olur və sevincək Səbilə xanımla görüşür.

Sevinc

Ooo... salam, xoş gəlmisən, Səbilə xala,
Sən bizi lap unutmuşdun az qala.
Xala, hara gedib bizim Yeganə?

Səbilə

Xəstə üstə gedirəm söylədi mənə.
Darıxma, Yeganə gələcək indi.
Səni gördüm lap ürəyim sevindi...
Sizi çox istəyir bu kənd adamı,
Soruşdum, razılıq eyləyir hamı.
Siz gələni azalıb kənddə xəstə,
Lap qoymusuz burda dağı-dağ üstə.

Sevinc

Gecə-gündüz burda çalışır hərə,
Kəndimizi bənzədirik şəhərə.

Səbilə

(Sevincin barmağındakı üzüyü görüb)

Üzük taxıb, nişanlanmısan əlbət,
Qismət olsun sənə böyük səadət.

Sevinc

Çox sağ ol, çox sağ ol...

Səbilə

Bəs kimdir nişanlın sənənin a bala?

Sevinc

Kənddə aqronomdur, Səbilə xala.

Yeganə sevincək məntəqəyə daxil olur və Sevinclə görüşür.

Y e g a n ə

Sevinc, gəlib çıxdın, xoş gördük səni.

S e v i n c

Çox sağ ol, əzizim...
Ananla görüşdüm, şad etdi məni.

T a c ə tələsik məntəqəyə daxil olur.

T a c ə

(üzünü qonaqlara tutub)

Gedirik! Hamınız durun ayağa!

Y e g a n ə

(təəccüblə)

Xeyir ola, hara?

T a c ə

Qırçaplov bişirmişəm nahara.

Hamı ayağa qalxıb gülə-gülə gedirlər.

P ər d ə

İKİNCİ ŞƏKİL

Pərdə önü. Sevinc kənd kənarındakı yol ilə gedərkən Akifə rast gəlir,
o addımlarını yavaşdıb Akiflə görüşür.

S e v i n c

Akif, xoş gördük səni,
Sən hara, bura hara?

A k i f

Sən şəhərdən köçəni
Düşmüşəm səhralara.

(Akif saçlarını qarışdırıb, özünü Məcnuna oxşadaraq)

Ey  ziz kənd həkimi,
Sən gözəlsən, göylərin
Sularda  ksi kimi.
Məni unuttun nədir?

S e v i n c

Eee... goplama!
Sevgilin Yeganədir...

A k i f

Sevinc, söylə, bəs sənin
Haralardır m sk nin?

S e v i n c

Masallıdan o yanda,
H kim m  rkivanda.
Dostum Yeganənin mən
Qonağıyam d n nd n.

A k i f

Çox gözəl...

S e v i n c

Qonaqlar gəlib hamı,
 n keçirək bayramı...
Akif, söylə, yenə sən
 triyat g zdirirs n?

A k i f

Sizin e qinizl  mən,
Uymu dum  triyata.
İndi atılmı am mən,
Zəhmət dolu həyata.

S e v i n c

Başqa adamdın övvəl,
İşgüzarsan, çox sağ ol.
İş yerin hardadır bəs?

A k i f

Sirrdir, bilməz heç kəs...
Hələlik sağ ol...

S e v i n c

Sən də sağ ol...

Onlar ayrılırlar. Pərdə açılır. Səhərdir. Günəşin parlaq şəfəqlərinə bürünən kənd oyanır. Kənd sovetinin qarşısındakı meydanda camaat toplaşmışdır. Meydanda qurulmuş xitabat kürsüsünə kənd sovet sədri Mahmud kişi qalxıb sözə başlayır.

M a h m u d k i ş i

Əziz dostlar!
Təbrik edirəm sizi.
Dağ yolumuz salındı
Bu kəndimizdə,
Əzab-əziyyətdən
Qurtardı bizi.
Bir yol da gəldi kəndə,
Dağı saldıq kəməndə...
Hovuz da hazır olub,
Şəffaf su ilə dolub.
Uşaqlar üzər suda.
Çoxlu kanal çəkilib,
Kəndimiz yaşllaşır.
Yoldaşlar! İndi də mən,
Zamana verdim sözü.
Mükafat alanlardan,
Qoy o danışsın özü.

Z a m a n

(kürsüyə qalxıb mükafat alanları təqdim edir)

Yoldaşlar!
Bizim kəndimizdə var,

Çox hörmətli bir memar.
Şəfiqədir o ustad,
Zəhmətlə qazanıb ad.
Layihələri çoxdur,
Özü burada yoxdur.
Onu sevirik biz də.
Yaradıb kəndimizdə
Hovuzu, heykəlləri,
Lap qızıldır əlləri.

*(Büllur vazanı yuxarı qaldırıb camaata göstərib
və sözünə davam edir)*

Şəfiqəyə yetirək
Bu kiçik mükafatı.
Dünya durduqca onun
Qoy uzansın həyatı.

Camaat əl çalır. Mahmud kişi söz alıb danışmağa başlayır:

M a h m u d k i ş i
Saxlayırıq Yeganə
Doktorun hörmətini.
Bir deyin, kim unudar
Həkimin zəhmətini?

(Təcili yardım maşınının açarını camaata göstərib)

Məntəqə üçün maşın
Ayırıb dövlət sizə.
Qoy maşın kömək etsin
Təbabət işinizə.
Hanı doktor Yeganə?

Z a m a n

O, xəstə üstə gəldi,
Qrip başlayıb yenə.

(Birdən Yeganə görünür. Zaman onu göstərib)

Odur özü də gəldi.

Mahmud kişi onu çağırıb təcili yardım maşınının açarını ona təqdim edir.
Yeganə razılıq edib oturur.

M a h m u d k i ş i
Alqış olsun inşaatçı Fərhad!
Onun kimi qoçaq azdır dünyada.
Gecə-gündüz dağda keçdi həyatı,
Bağışlanır ona bu qol saati!
Gəlsin Fərhad, qoy bağlayım qoluna.

Z a m a n
Burda yoxdur, o qalxıb dağ yoluna.

M a h m u d k i ş i
(*əlində qayçı, ortada durub camaata müraciət edir*)

İcazə verin, kəsək
Dağ yolunun lentini.
Maşınlara yol olsun,
Gediş-gəliş bol olsun.

Mahmud kişi dağ yolunun lentini kəsir. Hamı dağlar tərəfə baxıb “Urra” deyib əl çalırlar. Qəfildən naməlum bir şəxs həyəcanla yığıncığa daxil olub, fəlakətli bir hadisənin baş verdiyini xəbər verir.

N a m ə l u m ş ə x s
Yanğın var fermada!
Mal-qara getdi bada!
Tez olun kənd adamı,
Köməyə gedək hamı!..

O, aradan çıxır. Kənd camaatı böyük təlaş içərisində kimi əlinə kətmən, kimi vedrə, kimi bel alıb fermaya doğru yüyürürlər. Birdən kimsə meydandakı kürsüyə qalxıb, o yan- bu yana boylanır.

B i r n ə f ə r
(*ucadan*)
Yoldaşlar! Sakit olun!
Yanğından yoxdur əsər!
Pozdu məclisimizi,
Kim isə bir gicbəsər!..

Kənd camaatı meydançaya qayıdır. Əllərindəki alətləri hərə bir yana ataraq, yer-yerdən ucadan deyirlər:

C a m a a t

Yanğın yalanmış yalan...
Yox olsun şuluq salan!..

Meydanda yaşılbaş ördəklərin pantomima rəqsi başlanır. Onlar təzə salınmış hovuzda üzən uşaqları təmsil edirlər. T a c ə, Y e g a n ə, Z a m a n, S e v i n c, S ə b i l ə, M a h m u d k i ş i yallı gedib şənlik edirlər. Birdən işıqlar sönlür. Işıqlar yananda həkim məntəqəsi görünür. Yeganə məntəqədə oturub laborator müayinələri aparır. Bir nəfər kəndli məntə-qəyə daxil olub həkimə müraciət edir.

K ə n d l i

Doxdur Yeganə, ağır
Xəstə var Kolatanda.
Zəng vur bir maşın çağır,
Çöldə bərk yağış yağır.

Y e g a n ə

(Boradigəyə maşından ötəri zəng edir)

Alo... alo...
Boradigə, Boradigə...
Həkim məntəqəsi...

Y e g a n ə

(öz-özünə)

Necə pis gəlir səsi...
Alo... maşın göndərin
Qızılavara!
Hara gedib, hara?
Sahələrə?..

(Yeganə dəstəyi yerinə qoyur)

K ə n d l i

(həkimə baxıb)

A doxdur, çıxmaq yola,
Üz tutaq kəndə birbaş.

Rastımıza nə ola
Bir maşın düşəydi kaş.

Y e g a n ə

Elə ki, yağdı yağış,
Bir maşın düşmür ələ.
Maşın almışığıq bu qış,
Sürəni yoxdur hələ.

Yeganə və kəndli yola çıxırlar. Birdən maşın signalı eşidilir. Onlar səs gələn tərəfə baxırlar. Bu Aki fin idarə etdiyi təcili yardım maşınıdır.

A k i f

(üzünü Yeganəyə tərəf tutub)

Buyurun! Doktor Yeganə...

Y e g a n ə

(öz-özünə)

Bu səs tanış gəlir mənə,
Bu Akifin səsidir?..
Odur, ya özgəsidir?..

(Təəccüblə üzünü Akifə tutub)

Sən hardan gəldin bura?
Söylə, qarabalasan?

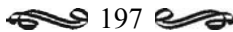
A k i f

Doktor! Mən dura-dura,
Sən maşınısız qalasan?
Bu məntəqəyə aldım
Dünən təyinatımı.
Səntək, kəndə bağladım
Mən də öz həyatımı!

Yeganə gülümsəyir, sonra kəndli ilə birlikdə maşına oturur. Maşın təzə salınmış yolla, içərisində səslənən "Vağzal" musiqisi sədalari altında yola düşür.

P ə r d ə

S o n

CUNQUŞ

Səkkiz şəkili pyes

İŞTİRAK EDİRLƏR:

Cunquş
Aytək
Vəli baba
Yeltay
Durnabaşı
Birinci durna
İkinci durna
Üçüncü durna

BİRİNCİ ŞƏKİL

Alaqranlıqdır. Uzaqdan Cunquşun “Mən sevirəm vətəni” mahnısı ucalır. Cunquş, Vəli babanın darvazasına yaxınlaşdıqda mahnını kəsib işə başlayır – ağacların dibini belləyir, onlara su verir və hasarın sökülək yerlərini düzəldir. Hava işıqlandıqda Cunquş darvazadan çölə çıxaraq gözdən itir. Günəş qalxır. Ağ saçlı və saqqallı qoca Vəli baba yatağından durub, əl ağacı ilə eyvana çıxır, qarşısındakı bağının suvarıldığını görüb, çox təəccüblənir və nəğmə oxumağa başlayır.

Vəli babanın nəğməsi:

Pahoo, pahoo, pahoo,
Kim suvarıb ləkləri,
Gülləri, çtçəkləri?

(Vəli baba pəncələri üstə qalxaraq, əlini alnına qoyub uzaqları seyr edərək oxumaqda davam edir)

Çöldə qurudur qamış,
Demək yağmayıb yağış.
Bəs necə cərgə-cərgə
Sulanıb mərci, lərgə?
Su dolub hər çuxura,
Çarhovuza, axura!
Kim olub burda gecə?
Öz-özünə bəs necə
Sulanıbdır heyva, nar,
Görən burda nə sirt var?

V ə l i b a b a

(bağçada bir az da irəliləyərək, təəccüblə)

Yuyunub püstə, badam,
Lap heyran qalır adam.

(Vəli baba beli götürüb yavaş-yavaş bostana doğru gedir, burada yenə heyrtlə)

Pahoo, nə çox görülüb iş?
Sulanıb qarpız, yemiş.
Kim becərib bostanı?
Bəs bu işgüzar hanı?

Vəli baba beli çiyinə aşır bostandan qayıdarkən, xoruzun qoqqultu səsi aləmi bürüyür. Xoruz barını aşaraq həyəətə tullanır, qonşu qız Aytək barıdan boylanaraq barmağı ilə xoruzu hədələyir.

A y t ə k

A mənasız banlayan,
Gəldim canınçün, dayan!
Yolaram qanadını,
Unudarsan adını!

V ə l i b a b a

Nə olub sənə Aytək?
Həyəətə gəl bir görək.

Aytək qoltuğunda kuklası barıdan aşıb həyəətə gəlir və xoruzdan şikayətlənir.

A y t ə k

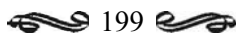
Gündə azı yüz kərə,
Nənəm onu danlayır.
Çıxıb bizim çəpərə,
Axşamacan banlayır.

(Xoruzun ardınca qaçır)

V ə l i b a b a

(onu sakitləşdirərək)

Xoruzdur, nə anlayır...

Aytək

Kuklam elə ki, yatdı,
O, dalbadal verdi ban,
Axır onu oyatdı,
Lap şirin yuxusundan.

Xoruz uçaraq Vəli babanın çiyininə qonur.

Vəli baba

(xoruzu sığallaya-sığallaya)

O bir daha eləməz!
Aytək, gəl bağçanı göz.

Aytək

(qucağındakı kuklamı nəvazişlə oxşayaraq, ona layla çalır)

Kuklam, kuklam, yat, kuklam,
Boya-başa çat, kuklam.
Bağımızda bar olar,
Heyva olar, nar olar.
Verərəm sənə də pay,
Laylay balam, a laylay.

Laylay sədası tədricən uzaqlaşır. Vəli baba isə xoruzunu oxşayaraq ona mahnı deyir.

Vəli babanın mahnısı:

Sən xoruzsan qızıllələk,
Uçsan sənə çatmaz külək.
Dolaşırsan güllü bağı,
Tüklərin lap göy qurşağı;
Yeddi əlvan rəngə çalır,
Nəğmənin göyə səda salır.

Vəli baba

(xoruzla danışaraq)

Səpdim sənə çoxlu darı,
Bir də aşma bu hasarı!

Xoruz babanın çiyindən yerə hoppanıb, “qok-qok” qoqquldayaraq darını dənələməyə başlayır, “tık-tık” edib, toyuqları da dənə çəkir.

Vəli baba
(*Aytəkin ardınca müraciətlə*)

Sən bilirsənmi, Aytək,
Bizim bağda kim olur?
Suvarılır gül, çiçək,
Hər yan su ilə dolur
Dolçayacan, qabacan.

Aytək
Görməmişəm babacan.
Üç gündür bəsləyirəm
Fermanın çəpişini.
“Tüşi, tüşi” səsləyirəm,
Görürəm hər işimi.
Özü boz, başı ala.

Vəli baba
Ay sağ ol, Aytək bala.

Vəli baba zümzümə edə-edə Aytəki evlərinədək ötürür.

Pərdə

İKİNCİ ŞƏKİL

Çöldə, kiçik qara hörükləri çiyininə tökülmüş, qırmızıyanaq, atılıb-düşən bir qəşəng qız görünür. Bu Aytəkdir. O əlindəki çubuğu hərleyə-hərleyə kol-kosu gəzir və öhdəsinə götürdüyü çəpişi axtarır.

Aytək
Eh, kim bilir, daraşıb
Bostanda yer-yemişə.
(*Birdən üzünü qayahğa tərəf çevirərək*)

Bəlkə qayadan aşıb,
O məni salıb işə.
Başım qarışdı dünən
Xoruz ilə kuklaya,
Qaçırdım çəpişi mən.
Necə gedim fermaya?

Aytək həzin-həzin oxumağa başlayır.

Aytəkin mahnısı:
Qulaqları dümağ çəpiş,
Düşdün məndən uzaq, çəpiş.
Buynuzların yoxdur hələ.
Olsa gücün çatar kələ.
Ən qəşəngsən sən fermada,
Zəhmətimi vermə bada.
Bəsdir gəzdin dağda-dikdə,
Gəl ota bu çəmənlikdə.

Aytək

(çəmənlikdə Vəli babaya rast gəlir və onu səsləyir)

Vəli baba, saxla ayaq,
Evinizdən çıxıb bayaq
Gələndə sən bu çəmənə,
Rast gəlmədi çəpiş sənə?
Tükü ipək, başı ala.

Vəli baba

Rast gəlmədi mənə, bala.
Düş dərəyə, dırman yala,
Qayalıqda çəpişi göz,
Oralardan uzaq getməz.

Vəli baba ötüb gedir. Aytək bir qədər gəzdikdən sonra, Yeltayla rastlaşır.

Yeltay

Aytək, yoxsa çəpiş qaçıb?
O, dağlara ayaq açıb.
Eh, qurd onu çoxdan oyub,
Əmlək öti yeyib, doyub.

Aytək

Yeltaysansa yel kimi əs,
Çəpişimin yolunu kəs!

Yeltay

Olacaqsa mükafatım,
Mən yüyürüm oan çatım.

Heç adam da əmanəti
Öz gözündən qaçırarmı?

Aytək
Çox şıltaqdı xasiyyəti.

Yeltay
Boynunda zınqırov varmı?

Aytək
Yox, zınqırov taxmamışdım,
Mən ona pis baxmamışdım.
Hər gün ona günortaya,
Ot yığırdım taya-taya.

Yeltay
Nə verərsən dağa çapım,
Çəpişini gəzim, tapım?

Aytək
Mən də var sərgi nişanı.

Yeltay
Yanıdadır, görüm hanı?

(Aytək nişanı ona göstərir. Yeltay nişana baxıb narazı bir halda)

Eh, bundan doludur bizdə,
Hamı taxır kəndimizdə.

Aytəkdən uzaqlaşır. Kəndə axşam kölgəsi düşür. Qoyun-quzu mələşə-mələşə çöldən qaydır. Aytək oxuya-oxuya qoyun-quzu sürüsünə girib öz çəpişini axtarır.

Aytək
Qulaqları dümağ çəpiş,
Düşdün məndən uzaq, çəpiş...

Aytəkin mahnısilə pərdə yavaş-yavaş enir.

ÜÇÜNCÜ ŞƏKİL

Alaçaranlıqdır. Vəli babanın eyvanı və bağı görünür. C u n q u ş bağda işlədikdən sonra darvazadan çölə çıxaraq yoluna davam edir. Bir azdan V ə l i b a b a eyvanda görünür və sökidə oturub çubuq çəkməyə başlayır. Hasarın o tayından Y e l t a y ın səsi gəlir.

Y e l t a y

Nə verərsən, ay baba,
Ağacları belləyim?
Nə verərsən, ay baba,
Ocağımı yelləyim?

(Baba danışmur. Uzaqdan Yeltay görünür və babaya müraciətlə)

Gəlim hasarı hörüm?
Nə verərsən iş görüm?

V ə l i b a b a

A bala iş görülüb,
Hasar dünən hörülüb.
Ağ quzuya kim isə
Ot biçib kisə-kisə.
Sübhədən o yel izli,
Həyətdə gizli-gizli
Sulayır bağ-bağçanı,
Tikir damı-taxçanı.
Kaş tapa biləydim, ah...
Kimdir belə xeyirxah.

Y e l t a y

(ətrafa göz gəzdirərək)

Hə... belə işlər qoca,
Gül açıb həyət-baca.
Belə de... bundan danış,
Təpmisan təzə tanış.
Demək püstə-badamı
O yeyər bundan belə.
Aldadırsan adamı
Zəhmətim getdi yelə.

Vəli baba

Eh... söz danışdın sən də,
Görməmişəm üzünü.
Dostun meyvə dərəndə
Göstərəcək özünü.

(Birdən uzaqdan səs eşidilir. Vəli baba təəccüblə)

O kimdir?

Aytək

Baba, mənəm,
Çörək göndərib nənəm.

(Əlində bir iri təndir çörəyi eyvana yaxınlaşıb babaya verir)

İsti təndir çörəyi
Al kərə yağilə ye.

Yeltay o biri tərəfdə kollarıdakı moruqları yığıb cibinə doldurur.

Aytək

Babacan nə var-nə yox,
Şad göründün mənə çox?

Vəli baba

Qocalıq lap, a bala,
Məni yıxır az qala.
Bağım gülür üzümə,
İşıq gəlir gözümə.
Ləkdə güllərə bax bir!
Kimsə bağı becərir.

(Vəli baba əlini ləkə uzadaraq)

Cavab ver, ay gül ləkim,
Səni kim becərib, kim?

Yeltay kənara çəkilir.

Aytək

(o yan-bu yana baxaraq)

Sağ olsun!

V ə l i b a b a

Evdə gəzdim hər yanı,
Göz gəzdirim rəfə də.
O sehirlı insanı
Görmədim, bir dəfə də.

A y t ə k

Səhər ağaranda dan
Mən düşürdüm dəhlizdən,
Gördüm bir Cunquş oğlan
Yüyrüb çıxdı sizdən.

V ə l i b a b a

Bəs necə oldu Cunquş?

A y t ə k

Elə bil ki, oldu quş,
Uçdu qara-qıvrım saç.
Bir dedim, dalınca qaç!
Bağı becərən odur!
Girməz həyəətə xəlvət,
Görüşüb sənle, əlbət.

V ə l i b a b a

O, Yeltay boyda vardı?

A y t ə k

Ancaq olardı.

(Uzaqlaşır və ucadan)

Ay baba, getdim, işim
Mənim başımdan aşır.
Ala-bula çəpişim
Görüm harda dolaşır.

Yeltay

(əlilə dəhlizdəki dolabı göstərərək)

Elə gəlir ki, mənə,
Cunquş girib dolaba.
De nə verərsən, sənə
Cunquşu tapsam, baba?

(Yeltay dolabı açıb)

Bomboşmuş...

(Çıxıb gedir)

Vəli baba hasar arxasında səs eşidir.

Vəli baba

(bir anda hasara yaxınlaşıb qulağını divara söykəyərək)

Yəqin bu Cunquşdur, aha..!
Düz yanıma gəlir daha.
Yaxın gəl, uzaqda durma.
Dəyib bağda armud, alma,
Gəl ye, canına nuş olsun,
Təki gələn Cunquş olsun.

Hasar arxasından gələn səs, Yeltayın səsidir.

Yeltay

Mənəm onun tay-tuşu!
Nə verərsən, ay baba,
Tapsam sənə Cunquşu?

Vəli baba

Sağ ol! Deyərəm sənə.

Yeltay

O, sərf eləməz mənə.

(Gedir)

Pərdə

DÖRDÜNCÜ ŞƏKİL

Səhər yenicə işıqlanır. Qızıl günəş ilk şəfəqlərinə yalçın qayaları və dağları yaqut rəngə boyamışdır. Cunquş sıldırım qayalardan sürətlə dərəyə enir və çəpişi axtara-axtara nəğmə oxuyur.

Cunquşun nəğməsi:

Mən sevirəm vətənim,
Göy bağı, çəmənini.
Dağlarını qarış-qarış
Dolaşırım ya yaz, ya qış.
Atılmışam qayalardan,
O sıldırım qayalardan.
Çox gəzmişəm çöl düzündə,
Ulduz kimi göy üzündə.
Gah çıxım, gah batım gərək,
Hər arzuma çatım gərək.
Ala çəpiş yanıma gəl,
Peç, peç, peç, peç bir az dillən.

(O, çaya enir, bir-iki qurtum su içir, sonra qayaya sövkənərək oturur və yenə çəpişi səsləyir)

Peç, peç, peç, peç...
Su içməyə gəl, en çaya,
Gedək birlikdə fermaya.

Bu zaman qayalar arasından fıslıtlı ilə bir ilan çıxıb Cunquşun üstünə atılır. Cunquş əlindəki ağacı qaldırıb onu öldürməyə çalışır, lakin ilan onun başı üzərinə tullanaraq onu sancmaq istəyir. Cunquş isə onu ağacilə özündən rədd edir.

İlan

(dilə gəlib)

Heç tutmuram sərçəni,
Neylirəm sancım səni.
Rəqs etməkdir sənətim,
Dəyişib xasiyyətim.

Cunquş

İlan elə ilandır,
Yox, sözlərin yalandır!

İlan əl əçkmir, yenə onun üstünə tullanır, bu zaman qayalar başında məskən salan qartalın məğrur “qıyyy, qıyy, qıyyy” səsi eşidilir. O, qıy vurub ilanın üstünə cumur və onu dimdiylə əzərək göyə qaldırır. Cünqüş yumruqlarını düyünləyərək qəzəblə ilanını dalınca baxır, sonra yenə çəpişi axtarmağa gedir. Kiçik bir dərədə çəpişlə rastlaşır. Tənha qayalıqda dolaşan çəpiş dərəyə düşərək, qıçını sındırmışdır. Cünqüş çəpişin sınaq qıçını cib dəsmalı ilə sarıyaraq, onu qucağına alır və çayı üzə-üzə o biri sahilə çıxaraq gömgöybir çəmənə gəlir.

Cünqüş

Höppanmaqla kökdür aran,
Ağrıyırmı sənün yaran?

(O, çəpişi sığallaya-sığallaya)

Tüşi, tüşi, körpə keçim,
Gəl sənə mən göy ot biçim.

(Çəpişə göy ot biçməyə başlayır və onu tumarlaya-tumarlaya)

Vayy... batmışan tamam quma,
Yaşıl ot yağdım ovcuma.
Bala çəpiş, ayağa dur,
Yemlikdən ye xıdır-xıdır.

Çəpişin ot yediyini gören Cünqüş sevinir. və çəpişin ətrafında oynamağa başlayır. Birdən dağlarda ildırım çaxır, göy gurlayır və bərk yağış yağmağa başlayır. Cünqüş qoltuğunda çəpiş, dərələri atlaya-atlaya gəlib kəndə yetişir və fermaya çatır, çəpişi mal fermasının həyətidəki bir dirəyə bağlayır və tez gözdən itir.

BEŞİNCİ ŞƏKİL

Səhərdir. Aytən əlində ağac çəpişi axtara-axtara “Gəzmə məndən uzaq, çəpiş” mahnısını oxuya-oxuya gedir. O, fermanın həyətinə girən kimi, birdən çəpişi fermanın eyvanının dirəyinə bağlandığını görüb, təəccüb edir. Özünü çəpişin üzərinə ataraq onu qucaqlayır. və onu oxşamağa başlayır.

Aytək

Hardaydın, ay çəpişim?
Ceyrana tay çəpişim.
Niyə yorğun düşmüşən?
Qayadan sürüşmüşən?
Ayağında sarğı var,
Əl vurmaram ağrılar.

(Fermanın qarşısındakı çəmənliyi göstərərək)

Sənindi bu göy çəmən,
Uzaqlara getmə sən.

(Qıçı əzilmiş çəpiş dizi üstə oturmuşdur. Aytək ona düzəltdirdiyi zınqırovu cibindən çıxarıb çala-çala sevinclə)

Bu bəxşışdir sənə, al!
Cing-cing zınqırovundur.
A zınqırov, yaxşı çal,
Çəpişimi ovundur!

(Aytək sevincindən zınqırovu çala-çala oynamağa başlayır, onun səsinə Vəli baba və Yeltay gəlib Aytəkin sevincinə qarışırlar. Aytək pencəyini çıxarıb, çəpişə sarıyır)

Bürün, qoy isinsin canın,
Saman üstə yat bir təhər.

Y e l t a y

(barmağı ilə çəpişə işarə edərək)

Bunu bir Cunquş oğlanın
Qoltuğunda gördüm səhər.

V ə l i b a b a

Kəndimizdə çox işgüzar
Balaca Cunquş oğlan var.
Qoymaz kimsə düşə dara,
Yardımcıdır insanlara, –
Hər bir işdə edir kömək.

A y t ə k

O, hardadır onu görək?

Y e l t a y

Qara, qıvrım saçı vardı,
Doqquz yaşında olardı.
Alaqranlıqda, düzü
Yadımda qalmadı üzü.

Vəli baba

Bazar günü səhər tezdən,

(Üzünü Aytəkə çevirərək)

Haçan dağa çıxarkən sən,

Durnalarsa dəstə-dəstə

Uçacaqlar kəndin üstə.

Bir məna vardır hər işdə,

Söyləyirlər ki, keçmişdə

Uçub kənarilə dağın

Onlar göydə qanad çalır.

Ən çalışqan bir uşağın

Evi üstə lələk salır.

Baxan kimi Haçadağdan,

Görəcəksən sən uzaqdan

Hara düşür ağ lələklər,

Gümüş rəngli o çiçəklər.

Bax, Cünqüşu onda, ay qız

Tapacağıq biz hamımız.

Bazar gününə üç gün var,

Dolaşmaz o çox uzaqda.

Hələ gəzin, ay uşaqlar,

Onu meşədə və dağda.

Yaxşı olar işin sonu.

Yeltay

(Vəli babaya)

Nə verərsən tapsam onu?

ALTINCI ŞƏKİL

Meşə talası. Aytək və Yeltay oturub söhbət edirlər. Onlar Cünqüşün kim olduğu haqda düşünürlər.

Yeltay

Aytək, Cünqüş nə deməkdir?

Aytək

Yəni balaca bir uşaq.
Elə bil ki, o küləkdir;
Gəzdiyi yer meşə, çöl, bağ,
Dolaşaraq getsə hara,
Kömək edər insanlara.

Yeltay

Aha, onu tapdım aha!..
Hərdən olur o, əjdaha,
Su püskürdü b səhər çağı
Sulayır o bağça-bağı.

*(Aytəkin üzünə "puf, puf, puf, puf" edir, Aytək isə ondan uzaqlaşır.
Yeltay birdən ayağa durub)*

Bəlkə o, sehirlı quşdur,
Nağıllarda doğulmuşdur.

Aytək

Yox, o bir sehirlı atdır,
Bunlar hamı zarafatdır.

Yeltay

(təccüblə)

O yəqin pəhləvandır,

Aytək

Yox, balaca oğlandır...

Yeltay

Barmağımı kəsım mən,
Gecə Məlikməmməd tək
Yuxlamayım deyə, sən
Aytək, duz səp üstünə!
Görüm kim gəlir bağa,
Yubanma, dur ayağa!

(Aytək ayağa qalxır. Yeltay əlini alınına qoyur, fikirləşir və birdən)

Onu yəqin hər səhər,
Altında bir kəhər at
Qaş-daşlı qızıl yəhər,
Div yola salır bağa.
Mən gedirəm bu saat
O divlə dalaşmağa.

(Yeltay əlindəki taxta qılıncını Aytəkə toxunduraraq)

Söylə görüm div hanı?
Bu saat çıxar canı!

Aytək
(qorxmuş kimi)

Yelli, eləmə elə.

Yeltay
(hiddətli)

Yelli yox, mən Yeltayam!
Qara, küləyə tayam.
Qalxıb ulduza, aya,
Endirim bu dünyaya.

Yeltay öz taxta qılıncını göydə oynadarkən, Aytək onu Yeltaydan alıb ağaca atır və qaçır. Yeltay papağını ağaca tullayaraq, taxta qılıncını yerə düşməsinə çalışır...Pərdə yavaş-yavaş enir.

YEDDİNCİ ŞƏKİL

Yeltay meşəni dolaşarkən birdən bir Cünqüş oğlana rast gəlir və onu səsleyir.

Yeltay
Ey, nə edirsən burda?
Rast gələrsən birdən qurda.

Cünqüş
Məndən arxayın ol sən,
Qurddan mənim qorxum yoxdur,
Çiyələkçün gəlmişəm mən.

Y e l t a y

Bax, burda çiyələk çoxdur,
Bax, budur, budur çiyələk.

(Tapıb öz ağzına atır)

Cunquş

Sən neynirsən meşədə tək?

Y e l t a y

Deyirlər ki, bir oğlan var,
Cunquş boyda pəhləvan var.
Havada tutur quşu,
Axtarıram o Cunquşu.
Dəmirdəndir guya canı,
O, tutub gürzə ilanı
Ovcunda sıxıb, əzir.
Bəlkə o, lap burda gəzir?
Çünki görünməyir özü,
Dildən-dilə düşüb sözü.
Qollarilə dağ aşırır,
Deyirlər ki, sən boyda var.

Cunquş

Məncə, o lap iri olar,
Əjdahanın biri olar...
Çox gəzmişəm çölü, düzü,
Görməmişəm onu düzü.

Y e l t a y

Gəlsənə at minib çapaq,
O Cunquşu gözək, tapaq.
Onu axtarmağa dəyər.
Biz Cunquşu tapsaq əgər,
Bağının ixtiyarını
Vəli baba verər bizə.
Heyvasını, al narını,
Daşyarıq bizə, sizə.

Cunquş

Eh, nəyimə gərək onlar,
Bizim bağda çox meyvə var.
Yenə aşıb-daşır bahar,
Bağımızdan sabah, səhər
Toplayarıq alma, ərik.
Qıpqırmızı qızarıb nar,
Səbət gətir sən də apar.

Yeltay

Sağ ol, çox olsun payın,
Çıx get, başımdan yayın.

(Cunquş Yeltaydan uzaqlaşır. Yeltay nə isə fikirləşib Cunquşun dalınca qaçır və onun yaxasından tutaraq)

Aha, bəlkə Cunquş sənsən?

Cunquş

(yaxasını onun əlindən qurtararaq, acıqlı bir halda)

Cunquş nədir, mən Zəfərəm!
Sənin kimi bir nəfərəm.

Yeltay Cunquşdan uzaqlaşır. O bir gölün kənarında “qurr!” quruldayan qurbağaya rast gəlir.

Yeltay

(qurbağaya müraciətlə)

Bəlkə sən biləsən yaşıl qurbağa,
Səhərlər gizlicə kim girir bağa?

(Qurbağa “qur-qur” quruldayıb, gölə tullanır. Yeltay öz-özünə)

Qorxusundan əsə-əsə,
Necə qaçıb girdi gölə.

O, bir daş götürüb gölə tullayır. Göldəki qurbağalar hamısı bir ağızdan quruldamağa başlayırlar. Onlar sanki Yeltaya qarşı öz narazılıqlarını bildirirlər. Aytək əlində oraq çəməyə ot biçməyə gəlir.

Aytək

Bazar günü gəlib çatar,
Durna uçar qatar-qatar.
Göy üzündə süzə-süzə,
Baxar çölə, baxar düzə.
Bazar günü gəlib çatar,
Onlar göydən lələk salar.
Gedib qaça-qaça dağa,
Dırmaşaram Haçadağa.
Hansı evə düşsə lələk,
Oradadır Cunquş demək.

(Aytək biçdiyi otu kisəyə doldura-doldura)

Bu gün görüm hər işimi,
Doyuzdurum çəpişimi.
Hazır olsa yem sabaha,
Otlamağa qaçmaz daha.
Göy ot biçim taya-taya,
Çəpişimə günortaya.

O, dolu ot kisəsini dalına atıb yola düzəlir. Yolla ötən Yeltay Aytəki görüb ondan soruşur.

Yeltay

Sözüm var, dayan Aytək!
Cunquşdan nə xəbər var?

Aytək

Sabah soruşum görək
Nə deyəcək durnalar?

Yeltay

Qoşulum sənə mən də,
Səslə məni gedəndə.
Cunquşa görə səhər
Oyanaram bir təhər.

Onlar bir-birindən ayrılıb, hərəsi bir tərəfə gedir.

Pərdə

SƏKKİZİNCİ ŞƏKİL

Aytək Haçadağın başındadır. O əllərini qaldıraraq durnaları səsleyir.

Aytək

A durnalar, bir oğlan var,
Bapbalaca pəhləvan var,
Lap az olar onun yaşı,
Qapqaradır gözü, qaşı,
Qara, qıvrım saçı vardır,
Dünyada ən işgüzdür.
O yaşayan evə çatın,
Araxçını güləbatın.
Bir oğlanın başı üstə,
Dövrə vurun dəstə-dəstə.
Göydən yerə salın lələk,
Haradadır Cünqüş görək.
A durnalar, qanad çalın,
Lələk salın, lələk salın!

Durnabaşı

Evi üstə Cünqüşlərin,
Lələk salsaq, biz quşların
Qollarında lələk qalmaz,
Heç kim göydə qanad çalmaz.
O ağıllı və işgüzar
Qoçaqlardan hər yerdə var.
Heç sayı-hesabı yoxdur.

Aytək

Ay öndəki durna quşu,
Tapmaq üçün o Cünqüşu,
Bəs eləyər bircə lələk,
Sən at, sən at onu görək!

Birinci durna

Lələk atsa hamı, biz də, –
Babamız da, nənəmiz də,

Bütün bizim aqrabamız,
Cunquşlara çatmaz, a qız!

İkinci durna

Cunquş orda, Cunquş burda,
O, köməkdir doğma yurda.

Üçüncü durna

Gəzsən Mildə, ya Muğanda,
Onu taparsan hər yanda.
Cunquş çoxdur sizin kənddə,
Qroznıda, Səmərqənddə.
Cunquşdan cürbəcür adda,
Lap doludur Peterburqda.
Ankarada, İstanbulda,
Aşqabadda və Bakıda

Birinci durna

Yerdə, dənizdə, havada,
Sofiyada, Moskvada.

İkinci durna

Sən axtarma hədər-hədər.
Cunquşdan var saysız qədər.
Bağçada, məktəbdə, yolda,
O yaşayır lap hər yanda.
Həm İranda, həm Turanda,
Qoymaz kimsə qalsın darda.

Birdən dağ ətəyindən Yeltayın səsi gəlir.

Yeltay

Bəlkə elə mən Cunquşam,
Lap böyrünüzdə durmuşam.

Birinci durna

Gərək dünyada hər kəsdən
İnsanlara dəysin xeyir.
Kim kənarda durub, qəsdən
“Nə verərsən mənə?” deyir,
Əli beldə gəzir qış–yaz,
O oğlandan Cunquş olmaz!

Yeltay

(dağa sövkənərək öz-özünə)

Durnabaşı doğru deyir,
İnsan gərək versin xeyir.

(Sonra üzünü uşaqlara tutaraq)

Cunquş çoxdur ölkəmizdə,
Cunquşsunuz yəqin siz də.
Dünyada qalmaram mən tək,
Mütləq Cunquş olam gərək!

Bu zaman Cunquş da gəlib çıxır. Cunquş, Yeltay və Aytək hamı bir yerdə Cunquşun
“Mən sevirəm vətəni” mahnısını oxuyurlar. Birdən “qok–qok, qok–qok” səsi ucalır.
Vəli baba öz sevimli xoruzu ilə gəlib bu şən nəğməyə qoşulur.

Pərdə

Son

LƏPƏLƏRİN NAĞILI

İŞTİRAK EDİRLƏR:

Qulu
Mərcan
Dəniz qulduru
Quldurun atı
Xəbərçi qurbağa
Qulunun atası
Mərcanın anası
Su pəriləri
Balıqlar

Pərdə açılır. Musiqi. Su pəriləri dalğaların üstündə mahnı oxuyurlar.

Birinci Pəri

Dəniz qumlu sahilə,
Səhər atar özünü.
Gümüş ləpələriylə,
Yazar ürək sözünü.

İkinci Pəri

Yaxınlaşın dənizə,
Sudan gəlir xoş ətir.
Sizə həzin bir nağıl
Danışsın həzin-həzin.

Birinci Pəri

Dalğalar göy çəməndə
Quzulardı elə bil.
Dəniz ləpələrində
Nağılla dolar sahil.

Mahnı bitir.

Birinci Pəri

Biri vardı, biri yox,
Bu dənizin dibində
Hər kipriyi iti ox;

İkinci Pəri

Qanlı əli cibində
Dəniz qulduru vardı.
Axşamacan çapardı
Öz qırmızı atını.

Musiqi. Dəniz qulduru atını çapa-çapa səhnəyə daxil olur.

Dəniz qulduru

Dəniz qulduruyam mən,
Cin çıxır gözlərimdən.
Düşürlər pərən-pərən
Balıqlar nərilətimdən.

Gözüm düşüb Mərcana,
O nazənin canana.
Gərək yaxın günlərdə,
Elçi göndərəm ona.

Quldurun atı

Suların hər qatında
Tutsa birdən acığı,
Rast gəldiyi balığı
Tutub çəkər dişinə,
Çıxıb gedər işinə.

Dəniz qulduru

Əzaziləm necə də!
Hamı məndən bezardı.
Mən balığa bir gündə
Ölüm hökmü yazaram.

Quldurun atı

Yazar, bu, yazar, bu.

Musiqi. Səhnəyə Xəbərçi qurbağa daxil olur.

Xəbərçi qurbağa

Sənə salamlar olsun,
Ey dənizin sultanı.
Minib qızıl atına
Sən daima çapasan,
Bu əfsunkar dənizdə.
Baxıb şücaətinə
İftixar edək biz də.
Göz altına almışam,
Bu dənizdə hər nə var.
Gecə-gündüz güdürəm,
Neynəyirlər balıqlar?
Kiminlə görüşürlər?
Kiminlə danışirlər?
Niyə ağlayırlar?
Niyə gülüşürlər?

Dəniz qulduru

Yaxşısı budur de görüm,
Neyləyir o nazənin Mərcan?

Xəbərçi qurbağa

Gözəlləşir anbaan,
Canlar alan pəridi,
Dənizin dilbəridir.
Amma ki, Qulu ilə
Görüşürlər xəlvəti.

Dəniz qulduru

İkisinə də göz ol,
Gücləndir nəzarəti.

Xəbərçi qurbağa
Gecə-gündüz güdərəm,
Bir şey gördüm əlüstü
Sənə mən ərz edərəm.

(Dəniz qulduru atını çapıb gedir)

Xəbərçi qurbağa
Odur Quluyla Mərcan
Bura üzürlər, ay can!
Güdüm görüm neynirlər,
Sonra əlüstü xəbər verim
Cəsur Dəniz qulduruna.

Musiqi. Quluyla Mərcan üz-üzə gəlirlər.

Qulu

Sən dənizin yavrususan,
Oylağındır mavi sular.
Sənin bircə xoş sözünlə
Dəniz coşar dalğalanar.

Mərcan

Sən dəniztək mehribansan,
Ləpələrin nəğməsisən.
Nə qədər ki, bu dəniz var,
Mən səninəm, sən mənimsən.

Qulu

Mərcan, sulardan büllursan,
Sevən qəlbimdə bir nursan.
Gəl boynuna muncuq düzüm,
Dənizdən yığmışam özüm,
Mərcan, yavrum, nədir sözün?

Mərcan

Qulu, özün bilirsən,
Əhdimə sadıqəm mən.

Sənsiz bu mavi sular,
Zülmət olub qaralar.
Sənin eşqindi məni
Yaşadan bu dənizdə.

Q u l u

Onda izin ver şənlük
Qurulsun evimizdə,
Razısan?

M ə r c a n

Razıyam.

Səhnədən çıxırlar. Musiqi. Xəbərçi qurbağa səhnəyə daxil olur.

X ə b ə r ç i q u r b a ğ a

Maraqlıdır, çox maraqlıdır.
Demək Mərcanla Qulu,
Görüşürlər əməllicə.
Güdüm görün olur necə
Bu işlərin sonu?
Sonra xəbər dar edim,
Cəsur Dəniz quldurunu.

Musiqi. Xəbərçi qurbağa səhnədən çıxır. Səhnəyə Qulunun atası daxil olur.

A t a

Dərya dibi dərinə,
Dərin sular sərində.
Ömrümdən ötən illər,
Bəyaz ləpələrinə.

Q u l u səhnəyə daxil olur.

Q u l u

Ata, niyə qəmlisən,
Sən nədən gileylisən?

A t a

Eh, bala, qocalmışam daha,
Gümanım yoxdu sabaha.
Qurban olum mən boyuna,
Rəva bilmə ki, toyuna
Atan həsrət qalsın sənin.

Q u l u

Ata, vardır bir nazənin
Pərilərin pərisidi,
Ləpələrin nəğməsidir.

A t a

Sevindirdin sən atanı,
Sevdiyini nazəninini
Toy ilə, çal-çağır-la,
Gedək gəlin gətirək,
Oğlum, toyun mübarək!
Şadlıq alsın hər yanı,
Su qızı, su oğlanı,
Geysinlər güllü-allı,
Getsinlər suda yallı.

Musiqi. Balıqlar yallı gedir. Yallı bitir. Səhnə dəyişir. Səhnəyə Xəbərçi qurbağa daxil olur.

Xəbərçi qurbağa

İşlərimiz oldu zay,
Ey dənizlər qulduru.
Haray, haray, ay haray,
Tez bura çap atını.

Dəniz qulduru

Nə olub niyə banlayırsan sən bivaxt,
Xoruzsanmı, ay bədbəxt?

Xəbərçi qurbağa

Çağırdım sizə verim xəbər,

Bu gün axşam toy edirlər
Qulu ilə Mərcan xanım,
Yandı canım, yandı canım.

Dəniz qulduru

Mən indi bilərəm işimi,
Acığımdan çeynəyirəm
Mən dilimi-dodağımı.
Basaram ayağımı
Atımın üzəngisinə.
Çapıb hücum çəkərəm
Yosunlar məhləsinə.
Hücum! Hücum! Hücum!

Musiqi. Səhnə dəyişir. Toy səhnəsi. Səhnədə bütün Balıqlar rəqs edir və mahnı oxuyurlar.

Balıqlar

Ay qız, kimin qızısan,
Almadan qırmızısan.
Atan-anan bəsləmiş,
Böyümüsən, bizimsən.

Al almağa gəlmişik,
Şal almağa gəlmişik
Oğlanın bacısıyam,
Aparmağa gəlmişik.

Mərcanın anası

Əl çalın qızım oynasın,
Əl çalın arzum oynasın.
Topuğun güllər bürüsün,
Əl çalın gəlin oynasın.

Musiqi kəsilir. Səhnəyə Dəniz qulduru əlində qılınc daxil olur, atını çaparaq Qulu ilə Mərcanı öldürüb səhnədən çıxır. Qəmgin musiqi. Qulu ilə Mərcan ölümçül haldadır.

Qulu

Qəddar ürəklərin xudbinliyindən
Sevənlər əbədi əziyyətdədir.
Sevgiylə qurtarar bu dünya kindən,
Sevin, nicatınız məhəbbətdədir.

Mərcan

Sevsəniz zülmətin sınaq qüruru,
Sevin ki, eşqiniz qoy olsun duru.

Qulu ilə Mərcan səhnədə heykələ çevrilir. Səhnədə Su pəriləri peyda olurlar; Qulu ilə Mərcanın heykəlini görüb tamaşaçılara söyləyirlər.

Birinci Pəri

Budur onların ulu
Sevgi heykəli vardır.
O, Mərcan, bu da Qulu,
Onlar çox bəxtiyardı.

İkinci Pəri

Onlar atıb dənizə,
Ləpələr ilə sizə
Göndərir sulu-sulu,
Rəngbərəng Mərcanqulu.

Birinci Pəri

Sevgiylə qurtarar bu dünya kindən,
Sevin, nicatınız məhəbbətdədir.

İkinci Pəri

Sevsəniz zülmətin sınaq qüruru,
Sevin ki, eşqiniz qoy olsun duru.

Son

NİŞANLI QUŞ

İki pərdəli pyes

İŞTİRAK EDİRLƏR:

Qoca palıd
Külək
Çay
Bayquş
Ağacdələn
Birinci cüyür
İkinci cüyür
Birinci sərçə
İkinci sərçə
Cavan palıd ağacları və sairə meşə ağacları.

BİRİNCİ PƏRDƏ

Bura ətirli, tərəvətli, gözəl bir meşədir. Çiçəklərin ətri aləmi bürüyüb. Quşların səhər nəğməsi ucalır. Onlar öz şən nəğmələri ilə insanlara xoş əhval bəxş edirlər. Meşədəki zümrüd rəngli gənc ağaclar arasında şaxlı-budaqlı bir Qoca palıd var. O, səhər şəhini budaqlarından silkələyərək ətraf ağaclara baxır, öz fəryadlı nəğməsi ilə quşların səsini batırır.

Palıdın nəğməsi:

Mən palıdam, yüzdən artıqdır yaşım,
Tufanlara əyilməyibdir başım.
Göy gurlasın! Neyləyə bilər mənə?
Rişələrim uzanıb lap çəmənə.

Nəqarət:

Bir budağım quruyur birdən-birə,
Qorxuram ki, o məni vursun yerə.

Biz palıdlar həm möhkəm, həm ucayıq,
Bizdən yaranıbdır sualtı qayıq,
Uzaq səfərlərə çıxan hər qatar.
Palıd insanlara köməyə çatar.

Nə qarət:

Bir budağım quruyur birdən-birə,
Qorxuram ki, o məni vursun yerə.

Birdən meşədə vıyıldı eşidilir. Bu küləkdir. O, meşəyə daxil olur. Əlindəki gümüşü böyük yelpazə ilə ağacların üzünü yelləyə-yelləyə gəlib Palıda yaxınlaşır, onun üzünə baxaraq deyir.

K ü l ə k

Salam!
Palıd, dinməyirsən niyə belə?
Uzat yaşıl qollarımı ver yelə...

P a l ı d

Külək, əziz dostum, mənim sirdaşım,
Üç gündür fikirdən ağarıb başım.
Bax, budağım quruyur birdən-birə,
Qorxuram ki, o məni vursun yerə.
Yıxılıram dura bilmirəm, dura!
Küləkləri köməyə çağır bura.

K ü l ə k

Külək sənə neyləyəcək, əzizim?
Axı bu, işimiz deyildir bizim.

P a l ı d

*(Külək əlindəki yelpazəni yellədə-yellədə getməyə
hazırlaşarkən ona)*

Hara gedirsən, bəs dostluğun hanı?

Külək

Gedirəm işləsin yeldəyirmanı,
İtələyim yelkənli gəmiləri.

Palıd

Getmə, getmə, gəl bəri,
Kömək elə, pozulubdur səhhətim.

Külək

Mən getdim, bağısla, çatmaz qüvvətim.
Vuuu, vuuu, vuuu...

Vuyuldaya–vuyuldaya uçaraq gözdən itir. Meşədə incə bir zümzümə eşidilir.
Çay şirin bir nəğmə oxuyur.

Çayın nəğməsi:

Dağdan axan Çayam mən,
Şəlaləyə tayam mən.
Suyum sərin, buz kimi,
Parlaram ulduz kimi.

(Çay şırıltı ilə palıdın yanından ötür)

Palıd

(Çaya)

Sabahın xeyir, ay büllur çayımız,
Günəş kimi telləri nur çayımız.

Çay

Salam! Nə var, nə yox ağaclar şahı?

Palıd

(Çaya müraciətlə)

Mən Palıdın bir sənədir pənahı!

Çay

Söylə görüm, axı nə olub sənə?

P a l ı d

Necə deyim... yazığın gəlsin mənə,
Əzizim, Çay, bir budağım quruyur,
Ürəyimi qara qorxu bürüyür.
Əsən küləyə də söylədim bayaq,
Hara tələsirsən bir saxla ayaq.

Ç a y

Bəs sənə nə dedi o əsən Külək?

P a l ı d

Dedi: – Mənə eləyə bilməz kömək.
Odur, indi sənə ümidim qalıb,
Qal yanımda, ömrüm mənim qısalıb.

Ç a y

Pahooo... sən nə danışırısan, qardaşım,
Mənim işə-gücə qarışıb başım.
Mən axıram göy tarlalar boyunca,
Əkinçilər sudan içsin doyunca.

P a l ı d

Unutma! Faydalı ağacam mən də!

Ç a y

Əyil, sərin suyumdan iç sən də!

P a l ı d

*(budaqlarını sallayır, Çay şırıltı ilə Palıdın gövdəsinə toxunub,
onu içirdir və öz işinə gedir. Çayın şırıltısı meşəni bürüyür. Qoca
palıd axan çayın ardınca baxa-baxa öz-özünə)*

Eh... qoy getsin! Nə demək olar?
Su aparır, onsuz ağaclar solar.
Susuz həyat olmaz axı dünyada,
Sağ olsun ki, məni də salır yada.

Budağımı sağalda bilməz bu Çay,
İşi çoxdur, o yüyürür qış və yay.

Çayın şırıltısı tədricən kəsilir. Talada gülüş səsi eşidilir. İki qardaq C ü y ü r mələyə-
mələyə gəlib, Palıdın yaxınlığında dururlar.

Birinci c ü y ü r

Ona bax, palıdın budağı solub,
Gəl soruşaq görək ona nə olub?

İkinci c ü y ü r

Sən soruş, mən qaçım, salamat başım,
Anam qoymur azarlıya yanaşım.

Birinci c ü y ü r

Dünən ot yedin palıdın dibindən,
İcazə də almadan sahibindən.

İkinci c ü y ü r

Nə olsun! Ot çox böyük şeydir məgər?

Birinci c ü y ü r

Yavaş yüyür, ayağın daşa dəyər.

İkinci c ü y ü r

Qaçaq burdan, az qalıb axşama,
Gedək xəbər verək Söyüdə, Şama.

Birinci c ü y ü r

Sən get, sən get, mən ardınca gələrəm.

(Palıda yaxınlaşır "Məə, məə..." deyib, onu salamlayır)

Salam palıd! Qulluğun nədir mənə?

Palıd

Lap çılpıpaqsan qaç, soyuq dəyər sənə.
Cüyürüm, öz vaxtı var
Meşədə əyləncənin.
Rastına düşmək olar
Burda əyripəncənin.

Birinci cüyür

Qorxum yoxdur, bir qulluq buyur mənə,
İstəyirəm köməyim dəysin sənə.

Palıd

Sən körpəsən, çatmaz buna qüvvətin,
Mənim işim çətin düzələr, çətin!..

Birinci cüyür

Bəs kimi çağırım gəlsin yanına?

Palıd

Heç kimi, sən yüyür axşamlar daha.

Birinci cüyür

Qoy təbiət qüvvət versin canına,
Gecə ötsün, salamat çıx sabaha.

*(Cüyür qaça-qaça arabir dönüb Palıda və onun solan budağına
baxır və dağlara doğru üz qoyur)*

Palıd

(təəssüflə)

Get! Sənə yaxşı yol, bala...

Pərdə

İKİNCİ PƏRDƏ

Meşəyə axşam qaranlığı çöküb. Axşama məxsus nəğmə səsi eşidilir.

A p a r ı c ı

Axşam oldu yuxusu var çiçəklərin,
Alabəzək böcəklərin.
Axşam oldu mürgüləyir ağaclar da,
Meşələr də, yamaclar da.
Bir Palıddır səhərəcən oyaq qalan,
Dərin-dərin fikrə dalan.

Musiqi bitəndən sonra, Palıd sakit-sakit ətrafa baxır, birdən Bayquşun səsini eşidir: “Qıyy... qıyy... qıyy... qıyy...” Elə bil Bayquş Qoca palıdın xəstələndiyini ətrafa xəbər verirdi. Bu səsi eşidən Körpə palıd ağacları təşvişə düşür və meşəyə səs-küy salırlar: “Şşş-şşş, şşş-şşş...” Onların səsinə Bayquşun səsi qarışır: “Qıyy-qıyy”...

P a l ı d

(*Bayquşa*)

Ay Bayquş, nə var, nə yox,
Səsin bərkdən çıxdı çox.
Söylə necədir işin,
Əziz kirayənişin?

B a y q u ş

Yaşayıram gövdənlə xoşbəxt pulsuz, parasız,
İndi başqa ağaca köçüm gərək çarasız.

P a l ı d

Sən gündüzlər yatırsan şirin-şirin,
Hardan oldu bu işlərdən xəbərin,
Hardan bildin yarpaqlarım quruyub?

B a y q u ş

Bala cüyürün səsi, hər tərəfi bürüyüb.
Eşitdim gecə, anasına danışan zaman.
O balaca cüyür də səni çox sevir yaman.

Palıd

Sən pəhləvan kimi qoçaq bir quşsan.
Xilas eylə, niyə bekar durmuşsan?
Sən ki, dünən özünü daş kimi yerə atdın,
Siçovulu rişəmdə caynağınla qanatdın.
Bayquş, kömək əlini dostun Palıda çatdır!

Bayquş

Niyə solur budağın, rişən sağ-salamatdır,
Qorxudan siçovullar bir rişənə daraşmaz.
Palıd, sən mərd ağacsan, sənə azar yaraşmaz.

(Təəssüflə)

Mən nə edə bilərəm, budur əlimdən gələn,
Səhər açılınsın, görək nə deyir Ağacdələn?

(Bayquş qıyy vurub, qonşu ağaca qonur və zümzümə edir)

Bayquşun nəğməsi:

Mən Bayquşam, hər gözüm bir lalədir,
Elə bil ki, qırmızı piyalədir.
Dimdiyim oxşayır iti qarmağa,
Sakit-sakit uçuram sola-sağa.

Nə qarət:

Dolaşırım meşəni,
Üz-gözüm çopur-çopur.
Quşlar görəndə məni
Lap ürəkləri qopur.

Mən bayquşam, gecələrin hakimi,
Uzağa uçmuram bir qartal kimi.
Göydən baxıb görməmişəm aləmi,
Lap yaxından yığıram azuqəmi.

Nə qarət:

Dolaşırım meşəni,
Üz-gözüm çopur-çopur.

Quşlar görəndə məni,
Lap ürəkləri qopur.

Bayquşun nəğməsi bitən kimi, ağaclardakı quşlar oyanıb təşvişə düşürlər. Bir-birinə xəbər verirlər ki, ayıq olsunlar, Bayquş lap yaxındadır.

Birinci sərçə

Bayquş uçuş gözünü yuma-yuma,
Bu saat keçəcək bizə hücumu.

İkinci sərçə

Bayquş bu gün lap ertədən oyanıb,
Ona bax, gözü də qana boyanıb.

Birinci sərçə

Burnuna bax, lap qarmaqdır elə bil.

İkinci sərçə

Çox danışma! Qarı-bacaya vur qıfıl.

Bayquş bu ağacdən o biri ağaca qıyy vura-vura uçur. “Qıyy, qıyy, qıyy, qıyy”. Bir azdan sübh nəğməsilə səhər açılır, ağaclarda quşların cık-ciki bir-birinə qarışır. Arabir gözəl səslə bülbüllər də cəh-cəh ilə səhəri salamlayırlar. Meşəyə incə bir işıq düşür. Səhər açılmağa başlayır, ahəstə-ahəstə səhər nəğməsi eşidilir.

Səhər nəğməsi:

Xoş gəlir səhərin ilıq nəfəsi,
Cəh-cəh, cəh-cəh vuran quşların səsi.
Bu səhər şən nəğmələrlə açılır,
Günəş çıxır, aləmə nur saçılır.

Palıd

(qollarını yuxarı qaldıraraq yerə endirib)

Gözlədim açıldı səhər nəhayət,
Nə gözəldir günəş dolu təbiət.

Birdən meşənin dərinliyindən “tıq-tıq” səsi eşidilir. Bu səs Ağacdələnin səsidir. O, ünəşi yuxudan oyadıb, onunla birlikdə işə başlamışdır. Ağacdələnin “tıq-tıq” edərək dimdiylə ağaclarda iş aparır. Palıd onun səsinə eşidib şad olur.

Palıd

“Tıq-tıq” edən Ağacdələn özüdür,
“Tıq-tıq” sözü ancaq onun sözüdür.
Demək Ağacdələn başlayıb işə,
Mənim də ürəyim düşdü təşvişə.
Qoy bizim tərəfə bir gəlsin görək,
Mənim budağıma o, nə deyəcək?
Çağırısam, uzaqdadır çatmaz səsim,
Özü gəlib çıxar, niyə tələsim.

Aparıcı

“Tıq-tıq, tıq-tıq, tıq-tıq...” səs sala-sala
Ağacdələn çoxlu budaqlar aşdı,
Axır gəlib düz Palıda yanaşdı.
O, al ləçəkli bir quşa baxın siz,
O başladı işə sözsüz-söhbətsiz.
“Tıq-tıq, tıq-tıq...”
Bir günəşmi çıxdı Palıd başında?
Palıd şaqqıldadı qoca yaşında:
“Xa... xa... xa... xa...”

Aparıcı

Qanadı yox idi onun uçmağa,
Ağacdələn qonub solan budağa
Təmizlədi zərərli həşəratı,
Şəfəqləndi, bax, Palıdın həyatı.

Palıd

(üzünü Ağacdələnə çevirib, sevinclə)

Mən belə bir qoçaq bilməzdim səni,
Sən bu xəstəlikdən qurtardın məni.
Yarpaqlarım göyərdir atlas kimi,
Sən bu gündən oldun meşə həkimi.

(Yarpaqlarımı sevinclə bir-birinə vuraraq)

“Şşş-şşş, şşş-şşş...”
Ağacdələn, gəl səni alqışlayım,
Budağımdan bir yarpaq bağışlayım.
Gəl yanıma, onu döşünə taxım,
Uç görüm mən sənin ardınca baxım.

A p a r ı c ı

Palıd Ağacdələnün döşünə göy yarpağını taxır. O vaxtdan Ağacdələnün döşü gömgöydür. Ağacdələn uçub gedir. Uzaq taladan onun yenə də səsi gəlir: “Tıq-tıq, tıq-tıq...” Ağacdələn işləyir.

Şadlıq oldu meşədə, o gün axşama kimi,
Sağ olsun Ağacdələn – əziz meşə həkimi.
Ağacdələn həkimdir, məşhurdur bu peşədə,
Ağaclar əzizləyib onu sevir meşədə.
Ağacdələn quşunun şöhrəti var, şanı var,
Palıdın yarpağından döşündə nişanı var.

Aparıcı səhnəyə çıxır, təbəssümlə uşaqlara baxaraq deyir.

Ağacdələn quşu, Palıdı xəstəlikdən xilas etdiyi üçün, öz zəhmətinin əvəzində aldığı yarpaqdan döşü yamyaşıl rəngdə olub. Həmin gündən Ağacdələn quşunun döşü yaşıl atlas yarpaq nişanı ilə bütün quşlardan seçilir. Uşaqlar, ağacdələn quşunun şərəfinə gəlin bir yerdə mahnı oxuyaq.

Ağacdələn, ağacdələn,
Kara gələn, kara gələn
Şöhrətli quş, şanlı quş,
Ağacdələn nişanlı quş.

Musiqi səslənir.

P ə r d ə

S o n

KİTABDAKILAR

PYESLƏR

Dovşanın ad günü	5
Aycan	49
Gözəllər gözəli	122
Kənd həkimi	144
Cunquş	198
Ləpələrin nağılı	220
Nişanlı quş	228

Xanımana Əlibəyli

Əsərləri

II cild

Buraxılışa məsul	<i>Vaqif Bəhmənli</i>
Redaktor	<i>Umud Rəhimoğlu</i>
Texniki redaktor	<i>Mübariz Piri</i>
Kompyuter səhifələyicisi	<i>Samir Məhərrəmli</i>
Kompyuter operatorları	<i>Asifə Əfəndi</i> <i>Maral Rəisqızı</i>
Korrektor	<i>Tofiq Qaraqaya</i>

“Avrasiya press” nəşriyyatı
Bakı, Mehdi Hüseyn küçəsi 1^a
Tel: (994 12) 439 76 97

Yığılmağa verilmişdir 05.10.07 Çapa imzalanmışdır -----
Formatı 60x90 ¹/₁₆, Fiziki çap vərəqi 15. Ofset çap üsulu.
Tirajı 1000. Sifariş __.

*Kitab “E.L.” Nəşriyyat və Poliqrəfiya
mətbəəsində çap olunmuşdur.*